

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Katedra technické a informační výchovy

SOŇA WIELGUSOVÁ

IV. ročník – prezenční studium
Obor: Učitelství pro první stupeň základních škol

LIDOVÉ TRADICE A JEJICH VYUŽITÍ PŘI ROZVOJI JEMNÉ
MOTORIKY ŽÁKŮ PRIMÁRNÍ ŠKOLY

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
Mgr. Luděk Kvapil, Ph.D.

Olomouc 2011

Ráda bych poděkovala Mgr. Lud'ku Kvapilovi, Ph.D. za odborný a trpělivý přístup a za cenné rady a připomínky, které mi poskytl v průběhu přípravy a psaní mé diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci zpracovala samostatně s použitím pramenů uvedených v seznamu literatury. Souhlasím, aby byla práce uložena v knihovně Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

podpis

Obsah

Úvod

- 1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
  - 1.1 Vzdělávací oblast člověk a svět práce
    - 1.1.1 Cílové zaměření vzdělávací oblasti
  - 1.2 Struktura technických činností na 1. stupni základní školy
    - 1.2.1 Práce s papírem
    - 1.2.2 Práce s textilem
    - 1.2.3 Práce se dřevem
    - 1.2.4 Práce s přírodním a technickým materiálem
    - 1.2.5 Práce s modelovacími a licími hmotami
    - 1.2.6 Práce s netradičním materiálem
- 2 Lidové tradice na území Moravskoslezských Beskyd v průběhu roku
  - 2.1 Září, říjen, listopad
  - 2.2 Prosinec, leden únor
  - 2.3 Březen duben, květen, červen
- 3 Jemná motorika a její význam v životě dítěte
  - 3.1 Předškolní období
  - 3.2 Školní období – období mladšího školního věku
- 4 Technická dovednost žáka
- 5 Charakteristika projektového vyučování
  - 5.1 Projekt na období podzimu
  - 5.2 Projekt na období zimy
  - 5.3 Projekt na období jara
- 6 Závěr
- 7 Seznam literatury
- 8 Seznam příloh

Úvod

V dnešní době, kdy jsme ze všech stran ovlivňováni médii a neustále rozvíjející se technikou, často zapomínáme na to, že bychom se měli zajímat ne jen o dění kolem nás, ale také o naši kulturu a zejména její dědictví. Každý kraj v České republice se svými kulturními zvyky a lidovými tradicemi trochu liší. Všechny tyto zvyky a tradice se ale opírají o pevný základ, ze kterého vzešly. Jedná se zejména o staré tradice a oslavy pohanského charakteru, křesťanské svátky určeny jako upomínky na život různých světců a Keltské oslavy země. V dnešní době jsou bohužel tradiční lidové zvyky a tradice odsunuty do pozadí dění a lidé se již k nim už moc nevrací. Často se můžeme setkat s tím, že žáci na prvním stupni základních škol neví, co si představit pod pojmy lidová tradice či obyčej. Následkem toho je postupné vymizení klasických lidových tradic ze života žáků, žijících zejména ve městech či městských aglomeracích. Jelikož Orlová, mé bydliště, spadá do prostředí průmyslového Ostravska, vybrala jsem pro zpracování souhrnu lidových tradic a vypracování projektů, v nichž dojde při hodinách technické výchovy k tvorbě výrobků, s odkazem na již zmíněné lidové tradice, blízkou oblast Moravskoslezských Beskyd. Velká pozornost je kladena i na výběr jednotlivých materiálů. Rozdělení materiálů podle způsobu zpracování či charakteristických vlastností je důležité pro pozdější výběr vhodného materiálu ke vhodnému výrobku. Všechny uvedené materiály jsou k dispozici na většině základních škol. Ať už se jedná o papír, textil, modelovací hmoty či žáky nasbírané přírodniny, tak i netradiční materiály, které se dají např. za finanční pomoci rodičů obstarat - kovové plátky, drátky, ytong, sádra, keramická hlína, skleněné tabulky a mnohé jiné. Domnívám se, že úroveň technické dovednosti žáků úzce souvisí s rozvojem jemné motoriky. Pokud není vhodným způsobem rozvíjena jemná motorika a schopnost úchopu a manipulace s nástroji či drobnými předměty, nemůže být rozšiřována technická dovednost žáků na vyšší úroveň. Tomuto rozvoji se věnuje v projektovém vyučování, které si klade za cíl rozvíjení jemné motoriky a s ní zvýšení technické dovednosti žáka.

Projekty jsou zpracovány tak, aby poskytly učiteli metodický návod k výuce technické výchovy na prvním stupni základní školy. Projekty jsou vytvářeny na dobu třech měsíců, pouze projekt č.3 je vytvořen pro měsíce čtyři. V každém měsíci se prostřednictvím hodin prvouky žáci seznámí s danou lidovou tradicí, zvykem či svátkem udržovaným v probíhajícím měsíci a v hodinách technické výchovy k této tradici, zvyku či svátku vytvoří výrobek. Výrobky jsou navrženy tak, aby rozvíjeli jemnou motoriku žáků na prvním stupni základní

školy a zvládli je vyrobit žáci druhých až třetích tříd. Druhou a třetí třídu jsem vybrala záměrně, protože projekty obsahují přípravy na vyučovací hodiny prvouky a často s tím spojené pracovní listy. Žáci prvních tříd nemohou s těmito listy ještě pracovat pro nedostatečné osvojení si dovednosti čtení a psaní. Také v přípravách na vyučovací hodiny technického charakteru, pracovní činnosti, jsou pracovní postupy výrobků prezentovány především promítnutím textu, obrázku a až poté praktickou ukázkou. Projektovým vyučováním chci poukázat na možnost zapojení odkazu lidových tradic do výuky technické výchovy na primární škole a poskytnout tak ucelený návrh pro tuto formu vyučování.

Cíl diplomové práce

Lidové tradice a zvyky jsou neopomenutelnou složkou života každého jedince. Záleží jen na konkrétním člověku, jaká je jeho znalost těchto tradic a vztah k nim. U dětí probíhá prvotní seznámení s lidovými tradicemi v kruhu rodiny, a tento základ je vhodné dále rozšiřovat. Spojením s další nezbytnou činností v primární škole, rozvojem jemné motoriky, se nabízí zajímavá tvůrčí spolupráce těchto dvou složek.

Hlavní cíl diplomové práce

Pomocí projektového vyučování propojit rozvíjení jemné motoriky žáků, spolu s rozšiřováním jejich technické dovednosti a všeobecného přehledu o lidových tradicích a zvycích během školního roku.

Dílčí cíle :

- studium literatury
- návrhy projektového vyučování
- návrhy výrobků
- vypracování metodických listů.

1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Tento kurikulární dokument vymezuje vzdělávací cíle, obsah a podmínky základního vzdělávání a orientuje koncepci, aby si dítě již od mladšího školního věku osvojovalo základní klíčové kompetence. Základní vzdělávání má navést žáka na jeho další životní i vzdělávací cestu. Jeho úkolem je proto rozvíjet osobnost žáka, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat ho k dalšímu poznávání a učení. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání učí žáka žít ve společnosti ostatních a přibližuje mu normy a hodnoty touto společností uznávané.

RVP ZV pracuje s cílovými kategoriemi: stanovuje cíle v podobě záměrů a cíle v podobě výstupů, a to nejprve v úrovni obecné a následně pak v úrovni oblastní.

Rámcové cíle

V RVP ZV jsou stanoveny tyto cíle základního vzdělávání :

- umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení,
- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů,
- vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci,
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní a druhých,
- připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svěbytné, svobodné a zodpovědné,
- osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti,
- vytvářet v žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání, životních situací, rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě,
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně zodpovědný,
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi,¹

---

¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007).* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 10.- 11. Dostupné z WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf.

- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu a osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.

Tyto cíle celkově vyjadřují orientaci základního vzdělávání a stejně tak i každodenní práce pedagoga. Tyto cíle je třeba vnímat tak, že pokud jsou naplňovány, směřuje vzdělávání k utváření základů klíčových kompetencí. To je třeba mít na zřeteli zejména ve vyučovacím procesu. Pedagog by měl postupovat s plným vědomím, že tyto cíle jsou svým způsobem univerzální, přirozené a všudypřítomné; znamená to, že pedagog působí na dítě ve všech oblastech, a že svých chováním, jednáním i svými postoji žáka ovlivňuje.

Klíčové kompetence

Klíčové kompetence reprezentují v současném vzdělávání cílovou kategorii, vyjádřenou v podobě výstupů. V kurikulárních dokumentech jsou obecně formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince. Kompetence představují soubory činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů, které se propojují a doplňují, čímž se postupně stávají složitější a tím i využitelnější (univerzálněji použitelné). Jejich osvojování je proces dlouhodobý a složitý, který začíná v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří v dalším průběhu života. Proto je snahou, aby klíčové kompetence tvořily neopominutelný základ vzdělávání na všech úrovních a aby k jejich vytváření směřoval a přispíval veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají. Klíčové kompetence tak získávají ústřední pozici v rámcových vzdělávacích programech. Pro etapu základního vzdělávání jsou za klíčové považovány tyto kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské a kompetence pracovní.²

---

² *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007).* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 12. Dostupné z WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf.

Kompetence k učení

Předpokládá se, že pro žáka mohou být dosažitelné klíčové kompetence v následující úrovni:

- vybírá a využívá vhodné způsoby, metody a strategie pro efektivní učení, plánuje, organizuje a s ochotou řídí vlastní učení,
- vyhledává a třídí informace a efektivně je využívá v procesu učení, v tvůrčích činnostech a praktickém životě,
- užívá obecně známé termíny, znaky a symboly, uvádí věci v souvislostech a dokáže propojovat několik poznatků z různých vzdělávacích oblastí,
- pozoruje a experimentuje, porovnává výsledky, vyvozuje závěry,
- poznává smysl a cíl učení, pěstuje pozitivní vztah k procesu učení, zhodnotí vlastní výsledky.

Kompetence k řešení problémů

Pro žáka mohou být dosažitelné klíčové kompetence v následující úrovni :

- vnímá problémové situace jak ve školním prostředí tak i mimo něj, rozpozná problém a je schopen přemýšlet o jeho příčinách, promyslí jeho řešení a využívá vlastního úsudku a zkušeností,
- k vyřešení problému vyhledá vhodné informace, k nalezení různých variant vyřešení problému využívá vlastní vědomosti a zkušenosti, neodradí ho neúspěch při řešení problému,
- dokáže samostatně problémy řešit pomocí vhodných způsobů řešení, užívá logické, matematické i empirické postupy,
- ovládá kritické myšlení, svá rozhodnutí zvažuje, dokáže je obhájit a zhodnotit.³

Kompetence komunikativní

Na konci základního vzdělávání jsou pro žáka klíčové tyto komunikativní kompetence :

- je schopen formulovat a vyjadřovat své myšlenky v logickém sledu, jeho vyjadřování je věcné a výstižné, ovládá kultivovaný písemný i ústní projev,
- dokáže naslouchat názorům druhých lidí, reagovat na ně a zapojit se do věcné diskuse,

---

³ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007).* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 14 . Dostupné z WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf.

- orientuje se v různých typech textů a záznamů, gest, zvuků a dalších komunikačních prostředků, přemýšlením o nich a svými reakcemi na ně se aktivně zapojuje do společenského dění,
- pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem si osvojil využívání informačních a komunikačních prostředků a technologií,
- dokáže vytvořit a udržet vztah plnohodnotného soužití a kvalitní práce s jinými lidmi.

Sociální a personální kompetence

Pro žáka základní školy mohou být klíčové tyto sociální a personální kompetence :

- je schopen pracovat ve skupině a společně s učitelem se podílí na vytváření pravidel při skupinové práci, přijme novou roli jako součást skupiny,
- pomáhá vytvářet v týmu pozitivní atmosféru, pro upevnění kladných mezilidských vztahů jedná s ostatními ohleduplně a s úctou, dokáže poskytnout pomoc a také si o ní říct,
- aktivně se zapojuje do diskuse jak ve skupině tak i celé třídy, při řešení úkolu efektivně spolupracuje a dokáže pracovat se zkušeností druhých lidí, respektuje názory ostatních,
- žák se snaží dosáhnout pocitu sebeuspokojení z dobře vykonané práce, svým jednáním a chováním podporuje svou sebedůvěru a pozitivní představu o sobě samém.

Pracovní a občanské kompetence

Pro žáka základní školy jsou klíčové tyto pracovní a občanské kompetence :

- při práci používá bezpečně materiály, nástroje a technické vybavení, dokáže plnit povinnosti a dodržovat pravidla,
- snaží se při práci ochraňovat zdraví své i zdraví druhých, chápe důležitost ochrany životního prostředí a k pracovní činnosti přistupuje z hlediska kvality, funkčnosti a hospodárnosti,
- v zájmu vlastního rozvoje osobnosti využívá získané znalosti a zkušenosti, dokáže činit podložená rozhodnutí a ve svém dalším vzdělání a profesním zaměření,
- chápe podstatu, cíl a riziko podnikání, dokáže se orientovat v základních aktivitách potřebných pro realizaci podnikání,
- dokáže respektovat jiné přesvědčení lidí, je empatický a odmítá útlak a násilí,
- je si vědom svých práv a povinností jak ve školním prostředí tak i mimo něj, chápe na jakých principech jsou postaveny zákony a společenské normy,
- je ochoten poskytnout dle svých možností pomoc druhému, jeho rozhodování v krizových

situacích je zodpovědné,

- má pozitivní postoj k tradicím a kultuře, zapojuje se do kulturního a sportovního dění ve svém okolí, oceňuje a chrání kulturní i historické dědictví,
- chápe důležitost ochrany životního prostředí, myslí ekologicky.⁴

1.1 Vzdělávací oblast Člověk a svět práce

Vzdělávací oblast Člověk a svět práce se skládá z velké škály pracovních činností a technologií. Žáci jsou vedeni k základním uživatelským dovednostem v mnohých oborech činnosti člověka a vytváří si tak svou životní a budoucí profesní orientaci. Tato vzdělávací oblast je úzce propojena s praktickým životem, činností člověka a technikou. Je zaměřena na pracovní dovednosti a návyky, které žáci využijí v praktické životě a tak doplňuje celé základní vzdělávání o důležitou složku, bez které by se pak žák s většími obtížemi zapojoval do pracovního života a společnosti.⁵

Na 1. stupni základního vzdělávání rozděluje rámcový vzdělávací program oblast Člověk a jeho svět na tyto tématické okruhy :

- Práce s drobným materiálem,
- Konstrukční činnosti,
- Pěstitelské práce,
- Příprava pokrmů.

Technická výchova, která může nést název dle školního vzdělávacího programu sestaveného pro konkrétní školu, spadá do vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a je spojována především s tématickými okruhy Práce s jemným materiálem a Konstrukční činnosti. Obsah všech vzdělávacích okruhů je na 1. i 2. stupni základního vzdělávání určen všem žákům, tedy jak chlapcům tak i dívkám. Cílem tohoto pojetí je rovnoprávné vzdělávání chlapců i dívek v oblastech, kde by se zprvu mohly objevovat jisté předsudky o rozdělení práce chlapců a dívek. Dle mého názoru mohou dívky dosáhnout stejné hodnoty technického

---

⁴ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007).* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 18 . Dostupné z WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf.

⁵ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007).* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 81 . Dostupné z WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf.

myšlení i manuální zručnosti jako chlapci. Stejně tak chlapci mohou výtečně ovládat jemnou práci s textilem, např. vyšívání. Technická výchova, jako předmět, by měla podněcovat u žáků činnost mnohého charakteru a u žáků mladšího školního věku rozvíjet jemnou motoriku.

1.1.1 Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Rozvíjení klíčových kompetencí ve vzdělávací oblasti Člověk s svět práce vede u žáků k:

- pozitivnímu pracovnímu vztahu, a k pocitu odpovědnosti za kvalitu své práce,
- organizačním a plánovacím pracovním schopnostem, používání vhodných pracovních postupů i pomůcek jak při práci ve škole, tak i v praktickém životě,
- vytrvalému plnění zadaných úkolů, tvořivé pracovní činnosti a vynakládání úsilí k dosažení kvalitního výsledku své práce,
- poznání, že s pracovní činností člověka je kulturně i historicky spojená technika,
- objektivnímu názoru na svět kolem sebe, zvyšování sebedůvěry a pochopení důležitých vztahů lidské práce s technikou a přírodou,
- dovednosti chápat pracovní činnost ve všech jejích podobách jako cestu k seberealizaci a rozvoj podnikatelského myšlení.⁶

Práce s drobným materiálem

Očekávané výstupy- 1. období

- „Žák vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů,
- pracuje podle slovního návodu a předlohy.“⁷

---

⁶ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007). [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 81 . Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

⁷ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007). [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 82 . Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

Očekávané výstupy – 2. období

- „Žák vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu,
- využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic,
- volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu,
- udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu.“⁸

Náplní učiva v technické výchově je pak seznamování žáků s jednotlivými materiály, jako jsou přírodní materiály, modelovací hmoty, papír, karton a textilie. Žáci si osvojí názvy i zacházení s nástroji, přičemž dbají na bezpečnost práce. Dokáží si zorganizovat práci tak, aby jim časově i postupově vyhovovala. Velkou váhu ve výuce technické výchovy klade pedagog na lidové zvyky, tradice a lidová řemesla, se kterým žáky nejen seznamujeme, ale zapojuje do výuky i výrobky s těmito tradicemi spojené.

Konstrukční činnosti

Očekávané výstupy – 1. období

- „Žák zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi.“⁹

Očekávané výstupy – 2. období

- „Žák provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž,
- pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu,
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu.“¹⁰

---

⁸ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007). [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 82 . Dostupné z WWW:
<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

⁹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007). [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 82 . Dostupné z WWW:
<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

¹⁰ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007). [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. s. 82 . Dostupné z WWW:
<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

Využití stavebnic je v technické výchově vhodné, neboť rozvíjí u žáků plošné i prostorové vnímání předmětů, konstrukční schopnosti a jemnou motoriku. Sestavováním modelů žák zapojuje jak svou zručnost, tak i fantazii, neboť z prvotní práce podle předlohy, návodu či náčrtu se později rozvíjí sestavování vlastních modelů.

1.2 Struktura technických činností na 1. stupni základní školy

1.2.1 Práce s papírem

Papír je všudypřítomný. Setkáváme se s ním v domácnosti, na veřejných prostranstvích, na pracovišti a v institucích. Čteme noviny, časopisy, knihy, které jsou z papíru. Papír používáme ve formě utěrek, kapesníků, toaletního papíru, vyrábějí se z něj kalendáře, jízdní řády i různé reklamní letáky. Z papíru je vyrobeno mnoho dalších věcí, které nás obklopují a se kterými se žáci ze svého okolí brzy seznamují. Prvně děti v raném věku pokreslí spíše nábytek, ale později se soustředí s kresbou a malbou především už na papír. Dítě mačkáním a trháním papíru poznává jeho vlastnosti, které pak zužitkuje v práci s ním (různé skládání apod.). Papír je jeden z nejdostupnějších materiálů. Z odborného hlediska je papír definován jako vrstvené rostlinné vlákna, která jsou propletena naplavením, zplstněním a později odvodněna a usušena. Tato soudržná vrstva rostlinných vláken se nadále může několikrát překládat a upravovat a tím vznikají různé druhy papíru. Jednovrstvý či vícevrstvý tuhý papír nazýváme karton. Slisováním a slepením vrstev s různým vláknitým složením získáváme lepenku. Tyto papírenské výrobky se od sebe liší převážně plošnou hmotností. Vlastnoručně vyrobený papír se liší jak strukturou, tak povrchovou úpravou. Pocit prožívání při jeho tvorbě, který plyne z možnosti ovlivňovat jeho vzhled a doprovázený zvědavostí, jak práce dopadne, je nenahraditelný. Žákům dodává důvěru ve vlastní tvořivé schopnosti a uspokojuje potřebu být aktivní.

Pracovní techniky pro práci s papírem :

- **MAČKÁNÍ PAPIRU** – tato pracovní technika je velmi jednoduchá, důležitým pracovním prvkem je zvolení vhodného námětu.
- **TRHÁNÍ A VYTRHÁVÁNÍ** – velmi vhodná technika pro zdokonalení jemné motoriky a procvičení jemných pohybů prstů. Žáci by měli začít trhat papír nejdříve na větší kusy a poté vytrhávat kulaté a oválné tvary. Vytrhávání proužků z papíru až po zvládnutí předešlých kroků.
- **STŘÍHÁNÍ** - správná manipulace s nůžkami a bezpečné zacházení při střihání

je hlavní poznatek, který si žáci při této práci musí osvojit. Pro levoruké žáky volíme nůžky, které jim usnadní techniku stříhání. Stříháním pruhů z papíru dle předkreslených čar docílíme u žáků prvotní osvojení si správné manipulace s tímto nástrojem. Teprve poté přistupujeme ke stříhání kulatých tvarů.

- **SKLÁDÁNÍ** – při této technické činnosti se u žáků posiluje jejich schopnost soustředit se, pozornost, myšlení a fantazie. Skládání papíru, stejně jako technika trhání má pozitivní vliv na zdokonalení jemné motoriky a správný vývoj drobných svalů ruky. Žáci překládají papír z počátku na polovinu, později úhlopříčně. Pro skládání dalších tvarů je potřeba, aby žáci poznali rozdíl mezi pojmy jako přeložit či ohnout. Vhodnými náměty mohou být jedny ze základních papírových skládanek Origami – tradičního japonského umění skládat papír čtvercového tvaru do nejrůznějších tvarů rostlin a zvířat.

1.2.2 Práce s textilem

Na prvním stupni základní školy používáme z textilního materiálu především lněné plátno, zbytky hedvábných odstřížků, jutu, zbytky provázků a různých textilních materiálů. Při výběru textilního materiálu by měl být textil z přírodních vláken na prvním místě. Pokud žáci pracují s textilem plošně, využívají především techniku šití, lepení či batiku. Druhá možnost práce s textilem je práce s délkovou textilií a v tom případě žáci používají provázky, bavlny a příze, se kterými vyšívají a tkají.

Pracovní techniky pro práci s textilem :

- **ŠITÍ A VYŠÍVÁNÍ** – tyto jednoduché pracovní techniky jsou vhodné jak pro žáky na prvním stupni, tak i na stupni druhém. Z druhů ručních stehů využíváme při práci s dětmi mladšího školního věku především přední a zadní steh. Tkanina panama či kavana s volnou vazbou je k vyšívání nejvhodnější, neboť má pravidelnou strukturu. Nejméně náročný vyšívací steh je křížkový. Žáci z něj dokáží vytvořit hezké a efektivní vzory.
- **HÁČKOVÁNÍ** – tato technika patří k tradičním ručním pracím. Jednoduchým výrobním postupem dokáže žáky zaujmout a i méně zručný žák je schopen uháčkovat např. řetízek. Na základní smyčku se nahozením napojují smyčky další a postupným rozmanitým zapichováním a nahazováním vznikají různé motivy a styly háčkování.
- **TKANÍ** – tkaní textilií má důležitou historickou vazbu k člověku, neboť již ze 4.tis. př.n.l

pocházejí první zmínky o tkaninách. Techniky tkaní se stále rozvíjejí. Žáci mohou využít jednodušší techniku tkaní bez tkalcovského stavu, např. na rámu, formě či destičkách

- **SPLÉTÁNÍ** – vytváření copů o třech či více vláken jistě zvládnou i méně zruční žáci.

Jako materiál se zde nabízí různé druhy vln, přízí a bavlnek, ze kterých žáci mohou vytvářet oděvní doplňky jako bambule, štrapse nebo ozdobné šňůrky.

- **BATIKOVÁNÍ** – tato technika je založená na barvení textilií a řadí se mezi nejstarší techniky práce s textilem. Různým svázáním textilie mohou žáci vytvářet různé druhy vzorů batiky. Silným motivačním prvkem je fakt, že každý kus je originál.

K základním potřebám patří čistá textilie z přírodního materiálu (plátno, bavlna, hedvábí), silný provázek, nůžky , sůl, ocet a barva na textil. Z druhů batikování můžeme ve školním prostředí praktikovat šitou batiku, vyvazovanou, skládanou, namáčenou, voskovou či sypanou batiku.

1.2.3 Práce se dřevem

Jednou ze základních podmínek pro práci se dřevem ve školním prostředí je prostor. Dřevo, s nímž lze na základní škole pracovat, má podobu špalíčeků, špejlí či větviček. Cílem je seznámit žáky na prvním stupni se základními nástroji, potřebnými pro práci se dřevem a naučit je s nimi prakticky a bezpečně zacházet. Žáci mají při práci možnost poznat vlastnosti dřeva, měkkost, tvrdost, ohebnost a celkovou opracovatelnost. Tyto poznatky žáci prakticky využijí při práci se dřevem a výrobě zajímavých výrobků.

Pracovní techniky pro práci se dřevem :

- **VRTÁNÍ** – pomocí ručních vrtáků menších velikostí lze vyvrtat díрку ve smyslu dekorace, či z praktického hlediska pro závěs. Vhodnými nástroji jsou malé ruční vrtačky či vrtáky. Důležitou složkou techniky vrtání je bezpečnost práce a vhodná technická základna s nářadím.
- **BROUŠENÍ** – pro svou snadnou proveditelnost je tato technika vhodná pro žáky již od prvního ročníku. Opracovávání dřevěné plochy brusnými papíry podporuje u žáka procvičování jemných pohybů ruky a dřevo činí hedvábně hladné a bez nebezpečných třísek.
- **OPILOVÁVÁNÍ** – tuto techniku volíme zejména v případech, kdy není z technických či materiálních důvodů možné vyříznout čist dřevo. Používáme pilníky různých tvarů

a hrubosti. Žáci mohou takto vytipovávat například jemné detaily dřevěných figurek či ozdob.

- **ZATLOUKÁNÍ** – pro techniku zatloukání hřebíčků volíme měkké druhy dřevin (smrk, lípa, topol, vrba) a přiměřenou velikost hřebíku a kladívka. Prvotní nácvik zatloukání provádíme postupně, pomalu a pečlivě opravujeme chyby, abychom v budoucnu zabránili případných úrazům z nedbalosti při práci.
- **NATÍRÁNÍ** – povrchová úprava dřeva není vždy nutná, přírodní vzhled tohoto materiálu se nemusí vždy barevně překrývat, ale je vhodné výrobek natřít ošetřujícím nátěrem na dřevo, aby bylo chráněno před okolními vlivy. Žáci při práci volí vhodné množství nátěrové hmoty a mohou tak i pozorovat nasákavost dřeva např. při nanášení olejových nátěrů.

1.2.4 Práce s přírodním a technickým materiálem

Materiál, který nám nabízí příroda, není těžké získat. Pro využití v technických činnostech na základní škole se používán bez předchozího průmyslového zpracování a získáváme jej pěstováním nebo sběrem. Přírodní materiál můžeme dělit podle jeho původu na rostlinný, živočišný nebo to mohou být nerostné materiály.

- **ROSTLINNÝ MATERIÁL** – šišky, listy, semena, plody, části plodů, lýko, kukuřičné šustí, slupky plodů, korek.
- **ŽIVOČIŠNÝ MATERIÁL** – lastury měkkýšů, peří ptáků, kousky kůže, kožené řemínky či šňůrky.
- **MATERIÁL NEROSTNÉHO PŮVODU** – kameny, říční oblázky, úlomky hornin.

Pracovní techniky pro práci s rostlinným, živočišným a nerostným materiálem :

- **LEPENÍ** – šišek, listů či plodů k podložce, korku, lastur, peří.
- **NAVLÉKÁNÍ** – plodů a či částí plodů, slupek, šustí.
- **PROPICHOVÁNÍ** – plodů, částí plodů, kůže.
- **STŘÍHÁNÍ** – kůže, korku, peří, slupek, šustí.
- **SWAZOVÁNÍ** – šustí, kůže, plodů, šišek, peří.
- **NATÍRÁNÍ** .- kameny, říční oblázky, úlomky hornin.

Technickým materiálem označujeme materiál vyrobený lidmi. Je to opak materiálu přírodního.

- **KOVY** – měď, hliník, kovové folie, kousky tenkého plechu.
- **PLASTICKÉ HMOTY** – folie, bužírky, molitan, polystyren, plastové lahve, kelímky od jogurtů.
- **TEXTILIE** – kousky různých látek zajímavých textur a vzorů, koženky, plsti.

Konkrétní pracovní činnosti žáků na prvním stupni základní školy, které rozvíjí jemnou motoriku – stříhání, lepení, spojování, navlékání, ohýbání, propichování, krájení, pilování, řezání.

1.2.5 Práce s modelovacími a licími hmotami

Látky, které po spojení s vodou nebo tukem vytváří plastickou hmotu nazýváme modelovacími hmotami. Tyto hmoty se vyznačují tvárností, pojivostí, dělitelností, plasticitou a pevností. Pro práci s modelovacím materiálem můžeme zakoupit již hotové modelovací hmoty, nebo si je můžeme i sami vytvořit a rozvíjet tím technickou a technologickou tvořivost. Licí hmoty se od modelovacích hmot liší několika vlastnostmi. Především je to vlastnost tuhnutí kapaliny na pevnou hmotu. Z modelovacích hmot můžeme pro využití v technických činnostech na prvním stupni základní školy zvolit jak přírodní modelovací hmotu (hlína), tak i modelovací hmotu syntetickou (modurit, plastelína, Jovi, Fimo hmota, aj.) a těsta (vizovické, slané, perníkové)

Pracovní techniky pro práci s hlínou

Pro žáky prvního stupně jsou nejvhodnější hlíny s minimálním množstvím ostřiva, tedy světlá a červená keramická hmota. Výhodou těchto hmot je i odlišné zbarvení po výpalu.

- **VYMAČKÁVÁNÍ** - tato technika je založena na vymačkávání nádobí z hroudy hlíny. Vhodná je modelace mističek, váziček nebo těl zvířátek.
- **VÁLEČKOVÁ TECHNIKA** - dostatečně propracovanou hlínu tvarují žáci do asi 1cm úzkých válečků, které pak skládají na sebe do požadovaného tvaru.
- **PLÁTOVACÍ TECHNIKA** - hlínu vyvalujeme nejlépe na potravinářské folii na plát silný asi 1,5 cm. Vyřezáváním podle připravené šablony či tvořítky vytváří žáci různorodé tvary, které pak rytím dozdobí.

- **VYMAČKÁVÁNÍ FOREM** - formou rozumíme předměty jako talíře, misky, speciální silikonové formy. Abychom zabránili nalepení hlíny na formu, vyložíme formu tkaninou, která hliněný výrobek v konečném výsledku může i svou strukturou ozdobit (krajková záclona)

Výrobky z keramické hlíny mohou žáci také různými způsoby dekorovat

- **RAZÍTKOVÁNÍ** - jako razítko poslouží nejrůznější předměty se zajímavým povrchem (uzávěry fixů, mušle, zip)
- **OBTISKOVÁNÍ** - především přírodnin (juta, kůra stromů, listy, části rostlin, látky se zajímavou strukturou, krajky)
- **VYŠKRABÁVÁNÍ** - jehlou, špejlí či špachtlí žáci mohou výrobek z keramické hmoty do dekorovat vyškrabáváním ornamentů.
- **NALEPOVÁNÍ** - z tenké vyválené plátno hlíny žáci vyříznou požadovaný ozdobný prvek, zdrsňí jednu stranu a „šlikrem“ (keramická hmota a voda) ji na výrobek přilepí. Vytváří tím zajímavý plastický prvek.
- **GLAZUROVÁNÍ** – při práci s žáky je třeba použít pouze bezolovnaté glazury, které se nanáší poléváním nebo štětcem.

Při práci s modelovací hmotou využíváme pracovní činnosti , které rozvíjí jemnou motoriku – hnětení, válení, stlačování, rytí, vytlačování, nastřihování.

Mezi nejčastěji využívané licí hmoty při technických činnostech žáků prvního stupně základní školy řadíme parafín, vosk a sádku. Využití tohoto materiálu se nabízí při odlévání forem (sádkové odlitky s magnetem) , výrobě svíček či otisků (otisk dlaně v sádkové desce, maska).

1.2.6 Práce s netradičním materiálem

Jako netradiční materiál můžeme označit takový materiál, se kterým se žáci setkávají v běžném životě jako s předměty denní spotřeby či stavebním materiálem. V pracovních činnostech na základní škole se s takovými materiály často nepracuje a to z nich právě činí zajímavé objekty naší pozornosti při volbě materiálu. Mezi tyto materiály můžeme zařadit kov v podobě plátů, fólií a drátků u kovů jako hliník, měď a železo, sklo zejména pak jako tabulkové sklo, keramická hlína, sádku nebo stavební materiál ytong.

Pracovní techniky pro práci s netradičním materiálem :

- **KOV** – obalování a tvarování kovových fólií, tvarování a provlékání drátků.
- **SKLO** – malování barvami na skleněné tabulky, vytváření vitrážového skla.
- **SÁDRA** – odlévání a obtiskování předmětů, vyškrabávání sádrových tabulek
- **KERAMICKÁ HLÍNA** – tvarování misek, postav, válečková technika, vytlačování
- **ITONG** – řezání a pilování při rozměrnějších prostorových výrobcích.¹¹

(Honzíková, 2000)

---

¹¹ HONZÍKOVÁ, J. Pracovní činnosti na 1.stupni ZŠ. Plzeň : ZČU, 2000.
ISBN 80-7082-634-7

2 Lidové tradice na území Moravskoslezských Beskyd

Jedna z knih, která se věnuje tématu české svátky a tradice se jmenuje Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku a zpracoval ji Jan Krba. V této knize je zpracován pohled na významné církevní svátky a lidové zvyky a obyčeje, které se k nim vztahují. Řazení svátků začíná Vánocemi a postupně se v každém měsíci autor věnuje jednotlivým svátkům. Z této řady jsem se pokoušela vybrat ty svátky a lidové tradice, které žáci na prvním stupni znají, ale i takové, které neznají a rozšíří tím jejich znalosti. Dále jsem vybírala svátky, jejichž odkazem se dá dále pracovat jak v hodině technické výchovy, tak například v hodinách prvouky.

Lidové slavnosti a zvyky byly původně spjaty se změnami v přírodě, fázemi měsíce, ročními obdobími, probouzením přírody a příchodem jara, sklizní úrody a s příchodem zimy. Neexistovala totiž přesná časomíra ani kalendář. Hodně lidových svátků a zvyků patří svým původem do dávných dob předkřesťanských, kdy na posvátných místech dávali lidé oběti svým bohům k jejich usmíření, za ochranu před nemocemi a hladem, za dobrou úrodu. Mnoho zvyků se provádělo na vesnici. V období 9. století se u nás začala rozšiřovat křesťanská věrouka, církev měla zpočátku snahu staré zvyky a svátky odstranit a zakázat, chtěla podřídit přírodní myšlení, hlavně venkovských obyvatel, své liturgii.

Učení Kristovo bylo původně venkovským obyvatelům dlouho odmítáno. Prostí lidé si však nechtěli nechat vzít obřady, které vycházely z poznávání přírodních jevů a z lidské přirozenosti. Nechtěli je nahradit přísnými a nezvyklými křesťanskými způsoby, zvláště v jazyce jim nesrozumitelném. Tím tedy neuspěl pokus šířit křesťanskou věrouku Cyrilem a Metodějem. Žáci Metoděje byli vyhnáni nebo zabiti. Katolická církev byla později nucena některé ze svátků, které mají svůj původ v předkřesťanských slavnostech Keltů, Germánů či Slovanů, převzít do svých obřadů a svátků, ale podsunula jim nový význam a výklad. Jen některé zvyky se jí podařilo zcela potlačit. Křesťanství ovšem přispělo k rozmachu kultury a díky tomu se zpřesnilo rozdělení roku a umožnilo to zavést čím dál přesnější rozdělení času a zavedení kalendáře. Jednotný čas začal být prosazován teprve koncem patnáctého století. Jeho měření souviselo se sledováním pohybu nebeských těles. *“Základ středověkých přehledů měsíců a dnů, které vycházely z měření postavení slunce a planet tehdejšími astronomy, z prvních kalendářů a orlojů, byl během historie několikrát měněn a upřesňován. Přírodní a časový rytmus, který převzala různá náboženství a u nás především římskokatolická církev se odrazil v křesťanské Evropě v Juliánském, později Gregoriánském*

kalendáři a nakonec v jeho opravené a upřesněné formě. Papežem Řehořem XIII. byl ustanoven a přijat v roce 1582 současný Gregoriánský kalendář. Tento křesťanský kalendář byl postupně doplňován dny zasvěcenými řadě světců, patronů a z toho vyplynula i řada svátků.“¹²

2.1 Lidové tradice na území Moravskoslezských Beskyd v období září až listopadu

28. září – Svatý Václav

Svátek svatého Václava je uctíván v celé zemi. Nejinak tomu bylo i v minulosti, kdy tomuto svátku byly přiřazovány i slavnostní mše, lidové veselice či poutě. V současnosti je svátek svatého Václava státním svátkem a v podvědomí občanů České Republiky je veden zejména jako svátek patrona Českých zemí a s ním spojeným den volna.

Den svatého Václava byl významným dnem hospodářského roku. V některých krajích končila toho dne služba čeledníků a byly uzavírány smlouvy na příští rok. V kopcovité krajině Moravskoslezských Beskyd končila pastva dobytka a stáda pastevci hnali do níže položených vesnic k přezimování. *„O svatém Václavu bylo sepsáno mnoho legend. Jako nejstarší můžeme označit legendu psanou hlaholicí, která vznikla v polovině 10.století. Až poté, roku 974, následovala legenda psaná latinou, nazvaná Crescente Fide. Jelikož jsou legendy bohaté na detaily, ale málo hodnověrné, jsou mnohé úseky života svatého Václava nejasné. Od 2. poloviny 11. století se svatý Václav stal ústřední osobností české státní ideologie. Stal se ochráncem českého státu před nepřitelem a zobrazoval se na všech přemyslovských pečetích až do 2. poloviny 13. století. Těšil se obrovské oblibě u prostého lidu a časem se stal i jejich patronem a následně národním světcem. V těžkých chvílích posilovat národní cítění, proto se stal jedním ze základních symbolů státnosti.“¹³*

Říjen

Říjen je na tradiční lidové zvyky a svátky dost chudý. V tomto měsíci je hlavním svátkem 4. říjen – svátek svatého Františka z Asii. Jistě stojí za to, aby se s tímto svátkem žáci seznámili ale využití odkazu tohoto svátku v hodinách technické výchovy je minimální.

---

¹² JELÍNEK, Karel; ŘÍMOVSKÝ, Karel; SMOLÍK, Zdeněk. *Lidové pranostiky, přísloví a zvyky v zemědělství*. V Brně : Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2004. s.36. ISBN 80-715-7827-4.

¹³ KRBA, Jan. *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku*. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. cit.d. str. 52.

Lid v minulosti touto dobou hlavně sklízel poslední úrodu z polí a probíhalo vinobraní. Chystali se k zazimování domu i chlévů a strádání zásob na dlouhou zimu, která byla a dodnes je pro oblast Moravskoslezských Beskyd typická. Podle mého názoru by bylo vhodné se ke konci října věnovat Památce všech zesnulých, která je hned 2. listopadu. Tento svátek je čím dál více spojován, či dokonce zaměňován za americký svátek Halloween, jehož hlavním symbolem se stala vydlabaná dýně. Nežijeme ale v Americe a tak by žáci měli poznat českou variantu tohoto svátku.

2. listopad – Památka všech zemřelých

Svátek, který lidově nazýváme „Dušičky“ je vzpomínkou na všechny, kteří nás již opustili. Lidé věřili, že duše, které ještě přebývají v očistci, mohou ten večer navštívit své příbuzné. Tato pověra nebudila v lidech žádnou hrůzu či děs z duchů, lidé na to měli jiný názor. Smrt byla přirozenou součástí koloběhu života, ukončení cesty na zemi. Po smrti člověka lidé moc dlouho netruchlili, protože věřili, že duše zemřelého žije dál. Život po smrti hlavně vzpomínala křesťanská církev ale ještě v dávnější historie, byla víra v posmrtný život duše člověka součástí již pohanské víry. Právě v pohanských rituálech má své kořeny památka všech zesnulých. Tento zvyk se do Evropy rozšířil od Keltů, podle kterých 31. října končilo léto a rok jako takový. 1. listopadu se pak vlády ujala zima, neboli smrt. Proti zimě a s ní související smrti se lidé chránili zapalováním loučí a velkých ohňů. Nejenom v Čechách se rozšířil zvyk výroby lucerniček a lamp z vydlabaných brambor, červené řepy a dýně. Tyto lucerničky lidé dávali do oken, aby duše zemřelých našli cestu ke svým příbuzným, kteří na ně ten večer vzpomínali v rodinném kruhu.

*„ Podle lidové víry vystupují v podvečer Dušiček duše zemřelých z očistce, aby si aspoň jeden rok odpočinuli od muk. S tím souvisela i řada pověrečných praktik. Lampa se místo olejem plnila máslem, aby si jím mohly duše zemřelých potřít spáleniny, které v očistci utrpěly. Rodina pila večer studené mléko nebo se jím lidé postříkali, neboť mléko pomáhalo k ochlazení duší.“*¹⁴ Navštěvování hřbitovů a hrobů svých příbuzných a známých provázelo zdobení hrobů květy, věnci a svícemi. Všechny tyto ozdoby si lidé vyráběli z domácích surovin. Věnce se pletly ze slámy a zdobily květy chryzantémy, lidově zvané listopadka. Svíce byly vyrobeny z včelího vosku, často ozdobeny sušenými

---

¹⁴ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. cit.d. str. 56.

bylinami .Tato tradice se dodržuje do dnešní doby, kdy s blížícím se svátkem památky všech zesnulých lidé hromadně navštěvují rodinné hroby a zapalují svíčky za zemřelé.

11 .listopad – svatý Martin

Na den svatého Martina se konaly posvícenské hody, jejichž neodmyslitelnou součástí byla pečená husa, tzv. Martinská. Prý proto, že jednou husy svým křikem rušily Martinovo kázání, za což teď pykají na pekáči. Jiná pověst praví, že se sv. Martin v době volby biskupa ze skromnosti skrýval v husinci, ale husím kejháním byl vyzrazen. Když všichni z hospodářství usedli ke svátečnímu stolu ke společnému obědu, dostával čeledín od hospodyně z husy křídlo, aby celý rok „lital“ .

Pranostika říká : „Přijede-li Martin na bílém koni, metelice za metelící se honí“. Díky této a mnohým jiným pranostikám se den svatého Martina spojujeme s příchodem prvního sněhu a chladného počasí. Vysvětlení, proč tomu tak je, můžeme najít v legendě o jeho vojenské službě u jízdního pluku v Galii. V ní se praví, že když s plukem projížděl v zimě městskou branou, spatřil chudáka. *„Chudák se trásl zimou, žebrol, ale nikdo mu nic nedal ani neposkytnul pomoc. Protože u sebe Martin nic neměl, rozetnul mečem svůj plášť a polovinu chudákovi daroval. Následné noci měl Martin sen, ve kterém viděl Spasitele oděného jen do jím darované poloviny pláště, jak říká : “Tímto rouchem mě přioděl Martin ještě nepokřtěný“.* Záhy poté se svatý Martin nechal pokřtít, vystoupil z vojska a odjel zpět do rodiště, římské provincie Panonie. Šířil křesťanství a založil malou mnišskou osadu, později známé opatství Marmoutier. V roce 371 byl zvolen biskupem.“¹⁵ O tomto svátku bylo zvykem rozsvěcet svítilny a lampiony.

2.2 Lidové tradice na území Moravskoslezských Beskyd v období prosince až února

Předvánoční čas

Čas Vánoc je pro mnohé lidi velmi uklidňující, je to pro ně symbol určitého klidu, zastavení a vzpomínání na různé věci. Lidé se o Vánocích často semknou k sobě a mají tendenci se k sobě chovat lépe než kdy jindy. Pokud mají někteří mezi sebou nějaké rozepře a spory, tak se snaží právě v tento čas na vše zapomenout a dát vše do pořádku. Je to určité správné, že někteří alespoň v tuto dobu se dokážou povznést nad určité problémy s druhými a chtějí být laskavější, milejší a tolerantnější. Je ovšem také otázkou, zda je to

---

¹⁵ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. cit.d. str. 57.

po Vánocích hned nepřejde a nezačnou se chovat jako předtím. Pro některé jsou však Vánoce dobou, kdy na ně doléhají různé problémy, jsou více sentimentální a citliví. Jsou to většinou osamělí lidé, kteří např. nemají možnost trávit tuto dobu se svými blízkými.

Doba zimního klidu nastává po hodových oslavách úrody a po skončení rolnických prací. Začíná advent, což je církví nařízené předvánoční období. Trvání adventu nebylo všude stejné. Pohybovalo se od čtyř do osmi týdnů, ale postupem času se toto období ustálilo na dobu čtyř týdnů. Doslovný překlad slova advent znamená „příchod“, lid očekával příchod mesiáše na svět. Neoddělitelnou součástí adventního období byl půst, ve smyslu střidmosti v jídle a pití, silné duchovní rozjímání, zákaz zábav, tance i zpěvu. Jelikož rolnické práce již byly dokončeny, v hospodářstvích se lidé zabývali různou drobnější prací. Zejména ženy draly peří, tkaly, předly a u toho si povídaly nejrůznější příběhy. Advent byl především nábožensky laděné období, ale lidé jej prožívali i ve znamení obyčejů, z jejichž průběhu vyrazovala zvláštní tajemnost. *“ Téměř u všech evropských národů byla značně rozšířena jistá představa, že za chladných dlouhých zimních nocí se do střetu dostávají síly přírody a v tomto divokém zápasu je svět plný démonických bytostí. Slunce bylo považováno za symbol tvořivé síly je v zimě najednou těmito démony poraženo. Tyto představy mají kořeny v pohanském náboženství, které bylo mezi lidmi ještě natolik silné, že ani křesťanská církev je nedokázala tak rychle vypudit. Církev proto ve svém boji proti „tmářství“ zvolila trochu poněkud jiný postup. Ustanovila ve svém kalendáři určité dny světcům podle důležitých událostí jejich života a překryla tak rozmezí dny starého pohanského kalendáře.“¹⁶*

4. prosinec – svátek svaté Barbory

V předvečer tohoto svátku chodily po domech ve vesnicích „Barborky“. Byly to ženy a dívky oblečené do bílých prostěradel či šatů se závojem nebo rouškou přes obličej. Bílá barva symbolizovala panenskou čistotu. Ženy a dívky nesly košíky s ovocem a sladkostmi, které dávaly hodným dětem a ve druhé ruce držely metlu, s níž hrozily těm zlobivým. Na první adventní neděli pak dívky zasazovali do květináče větvičku z višně, kterou měly za úkol každý den před východem slunce polévat vodou z úst. Když větvička dívce vykvetla na Boží narození, dala ji svému milému za klobouk. Později se také řezaly třešňové větvičky, tzv. Barborky a ty sloužily k ozdobení světnice.

---

¹⁶ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. cit.d. str. 4.

6. prosinec – svátek svatého Mikuláše

Svátek svatého Mikuláše byl od středověku spojovaný s bohatstvím. Obchodníci rádi toho dne uzavírali důležité obchody. V dnešní době je tento svátek udržován pouze jako obdarování hodných dětí a postrašení těch zlobivých. Málo kdo ví, kdo svatý Mikuláš byl a proč je tato tradice založena právě na obdarovávání. Rozpustilé mikulášské maškary obcházely domy již ve středověku, teprve později se změnily v nadílku pro děti. Do hospodářství po andělech vstupoval Mikuláš, oblečený v biskupském ornátu. Hospodáři uložil rádně se starat o děti a učit je kázání boží. Děti pak od něj dostaly nejčastěji sušené ovoce a cukrovinky z medu. Štědrost světce vychází z legendy o obdarování tří dcer zadluženého otce. Ten své tři dcery poslal do veřejného domu, aby si vydělaly jako nevěstky na věno ke svatbě. Mikuláš však hodil oknem v noci třem mladým ženám po jednom sáčku se zlatáky, takže mohly ukončit svou činnost a vdát se. Postava svatého Mikuláše proto bývá často zobrazován se třemi kříži, jablky či zlatými pruhu na rouchu.

„V mikulášském průvodu chodila důstojně i smrt. Byla to osoba zahalená do bílého prádla s namalovanými žebry a kostmi a kosou. Obvykle chodívala jen jedna. Tato maska byla a v některých obcích na Valašsku dodnes je považována za nejdůležitější a nejzávažnější. Původní mikulášské průvody chodívaly v každé obci a byly němé, projevovaly se především pantomimou.“¹⁷

Vánoce

24. prosinec – Štědrý den

Štědrý den byl dnem, kdy se lidé postili a připravovali na následující svátek – Boží hod vánoční. Tento den byl doprovázen řadou lidových zvyků, pověr až poetickými obyčejí. Existují četné záznamy o tom, že již v 16. století chodívaly po vsi na Štědrý den lidé převléknuti za různé maškary a koledovali. Proti těmto maškarním převlekům protestovali mnozí kazatelé. V některých horských krajinách v Moravskoslezských Beskydách, zvláště na Valašsku, chodívali koledovat sami pastýři. Do popředí se také dostával symbol vánočního stromku, který vytlačoval starší betlémy. Vánoční stromek se ujal prvně v evangelických rodinách. Tento kult na Valašsko rozšířil z Rakouska až před začátkem 19. století. Výzdoba stromku byla velmi jednoduchá. Zdobil se domácím pečivem, perníky, sušeným ovocem a podomácku zhotovenými papírovými ozdobami. *„Nejčastěji se stromek zavěšoval ke stropu nebo stál na stole uprostřed pokoje. Zelený stromek ozdobený pentlemi se často také stavěl*

¹⁷ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. cit.d. str. 5.

do hnoje. To bychom mohli považovat za kořeny současného zvyku stavění stromku před domy.“¹⁸ Stavění betlému nebo jesliček bylo ze začátku zvykem kostelním. Na šíření této tradice se u nás podílel jezuitský řád, který ji přinesl z románských evropských zemí. V Praze byly postaveny první kostelní jesle roku 1562 a pak v dalších městech, v Olomouci 1569, v Brně 1575, v Jihlavě 1625 atd. V barokní době se začaly jesle objevovat i v zámožných šlechtických domácnostech. Teprve od sklonku 18. století, po zákazu císaře Josefa II., jemuž se zdál zvyk chrámu nedůstojným, se přenesly do lidového prostředí. Výroba betlémů se rozvinula v průběhu 19. století.

Na Štědrý den dávali pastýři hospodářovi březové proutky s větvičkou tisu nebo smrku. Využití těchto proutků se našlo po celý nadcházející rok. Trestaly se s ním neposlušné děti, při prvním jarním výhonu se jimi šlehal dobytek jdoucí na pastvu a později se s nimi pásly husy. Hospodyně vymetala o Štědrém večeru pec metličkou z jedlového chvojí, kterou pak položila ještě teplou na podlahu a chlapci se na ni bosýma nohama postavili, aby byli zdraví. Tou samou metličkou se pak venku dotýkali větví ovocných stromů, aby měly hodně ovoce. Půst končil o Štědrém večeru s východem první hvězdy. Až hospodyně oznámila, že má vše připraveno, zasedala rodina ke slavnostní večeři. Před ní se všichni společně pomodlili, poděkovali za vše dobré z předchozího roku a prosili o požehnání do roku příštího. Na stole se objevila jídla jak slavnostní tak i jídla obyčejná, vždy však jídla postní. O jídlo ze štědrovečerního stolu se lidé vždy podělili s domácími zvířátky, s drůbeží a něco zanesli také do chléva dobytka. Kdo chtěl mít příští rok dobrou úrodu v sadu či na zahrádce, nesměl zapomenout zahrabat troch zbytků ke kořenům stromů a kmeny ovázat slámou.

Aby obyvatelé domu neohrožoval oheň, hodili část jídla do ohniště. Také na studnu nebo studánku nezapomněli, aby měli dobrou vodu.

Po večeři se vyzvíдалo všelijakým způsobem, co je komu souzeno. Dodržovaly se zvyky, které nebyly tak docela veselé, ba se jich lidé i obávali. I tak se ale dodržovali. Jednalo se o prorokování zdraví či smrti. Věštilo se tak například z rozkrojeného jablka, uhlíků či sfouknuté svíčky. Tradici s jablkem asi známe do dneška, příčně rozkrojené jablko odkryje své semínka ve tvaru hvězdy. Kdo má hvězdičku hezkou a se všemi semeny, bude zdrav. Před večeří děvečka položila uhlíky stejné velikosti podle počtu členů rodiny na vatru a po večeři se všichni šli podívat, komu uhlík zhasl. Jen děvečka ví, či je jaký uhlík a na ní je smutnou zprávu pak zvěstovat. Komu je souzeno ten rok zemřít se vyzvíдалo i ze svíčky na stole. Nejdříve ji sfoukl pán domu a pak ostatní podle let. Komu šel kouř

---

¹⁸ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. cit.d. str. 9.

vzhůru, bude živý a zdravý, komu ale jde směrem ke dveřím, umře toho roku. Přiletěla-li ovšem během večere na stůl moucha, bylo to znamení, že se rodina do roka rozroste.¹⁹

25. prosinec – Boží hod vánoční

Na tento den připadala podle starého pohanského kalendáře slavnost „nepřemoženého slunce“, která souvisí se zimním slunovratem. Starokřesťanská církev v Římě na tento den stanovila Ježíšovo narození, aby vytvořila protiváhu pohanské slavnosti. Tento zvyk se rozšířil do všech evropských katolických zemí, zatím co východní církev, dnes pravoslavná, slavila narození Krista až 6. ledna v den Zjevení Páně. V tento den se rodina držela doma. Nechodilo se nikam na návštěvu, nesmělo se pracovat a věřící lidé měli zbožně rozjímat. Časně z rána, ještě před východem slunce, šly dívky k potoku nabrat vodu, do které pak všichni doma hodili peníz a vodou se ráno umývali. Následně se vodou kropila i zvířata ve chlévu. Tento rituál měl zabezpečit rodině i zvířatům štěstí i zdraví po celý další rok. Voda měla ve vánočních úkonech důležitou roli, lidé připisovali tekoucí vodě magickou moc.

26. prosinec – Svátek svatého Štěpána

Na svátek svatého Štěpána končilo rodinné posezení, začalo se navštěvovat příbuzné a známé, děti chodili po štěpánské koledě. Pomocníkům v hospodářství ten den končila služba a až do Nového roku byli svobodní. Jak čeledíni, tak i synové hospodářů pak šli do hospod popíjet a bavit se. Toho dne jako by se vymazala jakákoliv sociální nerovnost, neboť „na Štěpána není pána!“ Někdy v ten den hospodář daroval svým čeledníkům například boty a tím jim dal symbolicky svobodu. Snad nikde nevzniklo tolik koled a vánoční poezie jako na Valašsku. Důvod můžeme najít v zajímavé, romantické představě o původu Valachů, kteří se pokládají za potomky původních valachů, tj. pastýřů betlémských. Koledy zpívali na svátek svatého Štěpána večer jak děti pod okny, tak mladí muži v hospodě.²⁰

31. prosince – svátek svatého Silvestra

Se svátkem svatého Silvestra se původně nespojoval žádný svátek, protože teprve během středověku se sjednotil a ustanovil konec kalendářního roku na tento den. Teprve později se zařadil do cyklu lidových oslav, ale jeho podoba nebyla nijak výrazná. Lidé

---

¹⁹ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. s. 12.

²⁰ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. s. 15.

navštívili odpoledne kostel, aby poděkovali za vše dobré v uplynulém roce, a večer je čekala lepší večeře. Pro hospodáře se ženou to byl náročný den, protože čeledíni většinou odjížděli domů. Mladí se ale ten den mohli veselit v hospodě až do půlnoci. Jediná vážně dodržovaná tradice, která se svátku svatého Silvestra všeobecně připisuje, je zákaz sušení prádla. Při neuposlechnutí zákazu hrozila někomu z rodiny smrt.²¹

6.ledna – svátek Tří králů

Tento den je již od 4.století nazýván jako svátek Zjevení Páně. Spojení tohoto svátku se Třemi králi je pozdějšího původu a je svou podstatou lidové. Z evangelia svatého Matouše můžeme vyčíst dary, kterými obdarovali tři mudrci Ježíše – zlato, kadidlo a myrhu. V celém evangeliu se neuvádí ani počet mudrců, natož jejich jména. Starokřesťanské výklady popisovaly jejich počet od dvou až po dvanáct. Teprve později se jejich počet oficiálně ustanovil na třech, pravděpodobně podle počtu darů. Z mudrců se stali králové ve středověku v souvislosti s rozšířením úcty k nim, kdy se roku 1194 našly pozůstatky tří králů považovaných za ty, kteří se přišli poklonit spasiteli. Jména tří králů jak je známe dnes, tedy Kašpar, Melichar a Baltazar byla původně odvozena od zkratky C+M+B, která se psala svěcenou křídou nad domovní dveře. Ve skutečnosti tato zkratka zřejmě znamená požehnání „*Christus mansionem benedicat*“, česky „*Kristus ať požehná příbytek*“. V minulosti vycházela družina tří králů (mladíci či děti v přestrojení), duchovního, ministrantů, kostelníka, učitele i s žáky s modlitbou ke každému domu ve vsi. Na severovýchodní Moravě, v kopcovitých krajinách, kde se choval dobytek, chodívali se Třemi králi ještě pastýři, zvaní pastuchové. Kadidlem vykuřovali dům a kropili svěcenou vodou a nad dveře se napsala písmena K(C)+M+B a datum.

Ten den se často hrála divadelní představení o narození Krista a příchodu Tří králů, která byla u lidu velmi oblíbená. Svátkem Tří králů byl ukončen cyklus vánočních svátků. Vánoční stromek se odstrojoval, avšak betlém mnohdy zůstával až do Hromnic.

2. únor – Hromnice

Tento lidový svátek prošel řadou proměn. Původní název byl hypapanté, což znamená Setkání starce s Pánem, později se nazýval Očišťování Panny Marie, avšak dnešní liturgie ho zná jako Uvedení Páně do chrámu. Tento svátek se slavil čtyřicátý den po Božím hodů vánočním. V kostelech se světí při bohoslužbách svíce neboli hromničky.

---

²¹ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. s. 17.

Z tohoto pojmenování se také odvodil nynější název svátku Hromnice. Světlo a konkrétně oheň patřily ode dávna k symbolům představující boj dobra se zlem a světlo svící v křesťanské liturgii znázorňují Krista. Jejich svit měl nést umírajícího na cestě k věčnosti. Svíčky hromničky se například rozsvěcovaly při bouřce, aby ochránily dům před zásahem blesku. V den Hromnic bylo zakázáno šít či přišívat, neboť se věřilo, že jehla ten den přitahovala „*božího posla*“ neboli blesk. Když lidé zaslechli první blesk, kdekoliv stáli, padli na zem a políbili ji. Hospodář pozvedal ve světnici stoly a vozy na dvoře. Poté před domem zasekl do země sekeru a obcházel ji. I to mělo zabezpečit dům před bleskem a ohněm.²²

Masopust

Masopust je pohyblivým svátkem stejně jako Velikonoce. Jedná se o třídní svátek, který předcházela popeleční středě. Tou začínal 40-ti denní půst končící o Velikonocích. Podle toho, kdy byly Velikonoce, mohla masopustní neděle připadnout na dny 1. února až do 7. března. Popeleční středa připadala pak na období od 4. února do 10. března. Tento svátek je poměrně starý, existují o něm záznamy již ze 13. století. Na mnohých usedlostech tomuto svátku předchází klasická zabijačka, od které se pak odvíjí i klasické pohoštění. Tradovalo se, že má člověk jíst a pít co nejvíce, aby byl po celý rok při síle. Masopustní neděle byla hlavní masopustní zábavou. Po bohatém obědě se všichni vydali k muzice. Toho dne se nehledělo na groše. Pivo teklo proudem, lidé se veselili. Nejinak tomu bylo na druhý den o masopustním pondělí. Ten večer se konal „*mužovský bál*“, kde tančili jen ženatí a vdané. V mnoha oblastech lidé věřili, že jak vysoko bude hospodyně při tanci vyskakovat, tak vysoko bude ten rok jejich obilí či len. Každý den masopustu chudili po vsi maškarní průvody ve kterých nesměla chybět maska medvěda. Medvěd si v každém stavení zatančil s dcerou či hospodyní. Kde se netančilo, tak se údajně neurodilo konopí ani len. Tyto a mnohé jiné lidové pověry a zvyky dělaly lidové tradice či církevní zvyky zajímavými a pestrými. Mnohé z nich se na území Moravskoslezských Beskyd dodržují dodnes.²³

---

²² KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. s.17 – 19.

²³ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. s. 20.

2.3 Lidové tradice na území Moravskoslezských Beskyd v období března až června

Velikonoce

Poslední týden velkého půstu před Velikonocemi se nesl především v přípravě na tyto svátky, zkrášlování a oprav domu, velkých úklidů po zimě jak venku tak i v domácnosti. Velikonoce jsou nejvýznamnější církevní svátek, spojený s ukřižováním a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Oslavy Velikonoc mají ale velmi starou předkřesťanskou tradici. Navazovaly na původní židovský svátek pesah, který oslavoval vyvedení Židů z egyptského zajetí. Tento svátek připadal na první jarní úplňk. Velikonoce jsou pohyblivým svátkem, což je pozůstatek roku, který se řídil slunovratem a úplňkem. Středa před Božím Hodem velikonočním se nazývá škaredá, nebo také smetná. Škaredá podle od toho, že se Jidáš škaredil na Ježíše. Lidé věřili, že se ten den nesměl nikdo mračit, aby se pak nemračil po všechny středy v roce.

Na zelený čtvrtek se kostely vyzdobily do zelené barvy, kněz kázal v zelenem rouchu. Kostelní zvony zněly naposledy až do Bílé soboty. Hlas zvonů nahrazovaly řehtačky a klapačky, jak ty malé do ruky, tak i ty velké na trakařích. Jejich zvuk se rozléhal po celé vesnici a ještě dál. Měla se také jíst zelená strava jako špenát či zelí, aby byl člověk celý rok zdravý. Velký pátek byl pak dnem ticha. Nekonala se mše a bohoslužba je složená jen ze čtení textů. V křesťanské liturgii je tento den ve znamení velkého smutku za ukřižování Ježíše Krista. Lidé rozjímali v rodinném kruhu a modlili se. Nesmělo se nic půjčovat z domácnosti, protože se věřilo, že by se pak dalo s takovými předměty čarovat. Nesmělo se „hýbat se zemí“, proto se nepracovalo na poli ani v sadu. Nepralo se ani prádlo, protože pradelny věřily, že by prádlo místo do vody namáčely do Kristovy krve. Děvčata si chodívala česat vlasy pod velkou vrbu, aby měla po celý rok dlouhé a krásné vlasy. S Velkým pátkem byla všeobecně spojena víra v magické síly země a zázraky. Podle lidových pověr se země toho dne otevírala a odkrývala své poklady. Hledači pokladů se to pak v okolí hradů a zřícenin jen hemžilo. Druhý den, na Bílou sobotu se všichni šli omýt do proudící vody. Vyháněl se k proudící vodě také dobytek. To mělo zabezpečit zdraví a vitalitu. Provádělo se svěcení ohně, nebo-li světla. Tato tradice se dochovala z dob bohoslužeb sv. Cyrila a Metoděje a jednalo se o zapálení ohně u kostelní zdi, kde kněz požehnal ohni. Uhlíky z ohořelého dřeva se pak rozdrtily a sypalo se jimi pole či stáj. I toto počínání mělo za úkol ochránit úrodu i dobytek před nemocemi či uhranutím.²⁴

---

²⁴ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. s. 22. – 23.

Velikonoční neděle neboli Boží hod velikonoční se nesl ve znamení příprav na další den – velikonoční pondělí. Světilo se jídlo, jako např. Mladý beránek, uzené maso, vejce, chleba, víno. Po dlouhém půstu by mohlo tolik jídla lidem dost uškodit, proto se začínalo maso jíst v malém množství už v na velikonoční neděli. Nejvýznamnějším dnem celého velikonočního cyklu z hlediska lidových zvyků bylo a do dnešních dob stále je pondělí velikonoční. K tomuto dni se nevází žádné významné liturgické úkony, jedná se opravdu z větší části jen o lidové tradice. Velikonoční pondělí se nazývalo také pondělí červené, podle nejčastější barvy vajec. Konala se tzv. mrskačka (pomlázka, šmigrust). Na mrskačku chodily děti, chasa ale i ženatí muži. Děti nejčastěji sbíraly po svých příbuzných malovaná vejce, muži mrskali ženy a dívky jak po domech tak náhodně na ulici. Mrskačka trvala celý den, nejen v dopoledních hodinách, ale až do nočních hodin. Druhý den byla pak mrskačka ženská, kdy chodily dívky a vdané ženy a na oplátku švihaly muže a chlapce. Pomlázka, někde nazývána karabáč, tatar, korbáč, žila či mrskačka, byla většinou upletena z mladých vrbových proutků, nebo ji nahradil proutek samotný. Věřilo se, že švihání vrbovým proutkem ozdobeným pentlemi a polévání vodou udrželo člověka mladým, zdravým a krásným. Nezřídka si mladí hoši do pomlázky připléтали i jalovcové větvičky. Mrskačka pak byla sice o něco bolestivější, ale prý účinnější. I když dívky a ženy při mrskání křičely a jako by na oko utíkaly, žádné z nich mrskání nevadilo a byly za to rády. Však která z nich by nechtěla být zdravá a krásná? Vyšlehat musel i manžel ženu, dědeček stařenku, aby do nich přešla jarní síla z čerstvého proutí a byly pomlazeny. Šleháním se přenesla jarní míza z pomlázky do děvčete, aby bylo celý rok svěží a nebylo prašivé. Polévání vodou na severní Moravě mělo vyhnat lenost, zajistit plodnost, štěstí a pílí. Tyto svátky byly také svátky lásky. Na Pondělí velikonoční čekala děvčata na příchod mládenců, kteří si tak symbolicky vybírali partnerky. Chlapci dodnes chodí na pomlázku, šlehačku, mrskačku, oblívačku, šmigrust. Kromě vyšlehání se v některých regionech polévá vodou nebo se hází do potoka, a pokud poblíž žádný potok není, tak se hází alespoň do vany. První zmínky o mrskačce a šlehání pochází ze 14.století od Konráda Waldhausera. V dnešní době se tento zvyk pokazil nabídkou peněz a alkoholu. Malování kraslic o velikonocích nemá tak dlouhou tradici. Ujalo se až koncem 19. století a rychle se rozšířilo z Německa nejdříve do českého pohraničí a pak do celé České Republiky. Podle J. Krby tomu napomohla povídka K. Schmidta „*Kraslice*“, v níž zajíček snáší v poli kraslice hodným dětem. Od té doby se zajíc

s vajíčky stal symbolem velikonoce, byl k vidění ve formě cukrovinek, perníků, papírových ozdob či různého zboží.²⁵

24. duben – Svátek svatého Jiří

Tento svátek byl důležitým milníkem v hospodářském roce, zejména v chovu dobytka. Všeobecně známá pranostika „*Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři* „ se vykládala tak, že od toho dne se mohou zvířata volně pást na pastvinách, protože hadi a štíři již nejsou jedovatí. Jedovatý had po zimním spánku má v sobě množství jedu, které by zabilo člověka a dokonce i statnou krávu. Lidé věřili, že od tohoto dne tato jedovatá zvířata již nejsou životně nebezpečná. Svatý Jiří je často zobrazován na koni bojující proti sani. Tyto vyobrazení mají základ v pověsti, ve které svatý Jiří zabil draka, který se usadil u pramene, který zásoboval město Cyrene v Lybii vodou. Vděční obyvatelé se pak zřekli pohanství a přijali křesťanství.

1. Květen – svátek svatého Filipa a Jakuba

Čarovná noc předcházela tomuto svátku. Zlé síly měly údajně moc škodit lidem a čarodějnice provozovaly své rituály a čáry. Tu noc měly chodit po pastvinách a polích, tahajíc za sebou po rose plachtu, kterou pak vyždímaly a vodou pole kropily. Tím ubíraly farmářům úrodu. Ještě více by však škodily, kdyby se dostali k lidem do domovů či ke zvířatům do chlévů. Lidé se proti silám čarodějnic chránili lipovými ratolestmi, které zastrkávali pod šindele střechy, do oken, dveří a do chlévů zvířatům ke krmení. Na Valašsku se udržovat také zvyk vykuřování čarodějnic dýmem z vlasů a chlupů zvířat. Jako nejčastější zvyk, a do dnešní doby také nejvíce známý, je asi pálení čarodějnic. Večer před svátkem svatého Filipa a Jakuba se sešla mládež na kopcích a rozdělávali ohně. Tzv. fatry byly vysoké věže ze dřeva, stavěny několik dní předem. Tyto ohně pak mládež přeskakovala a přitom zapalovala košťata z lipových ratolestí a vyhazovala je do výšky. To byla zábava především chlapců a mladých mužů. Občas se ale našla i odvážná děvčata, která přes fatru skákala. Ženy a dívky měly trochu jinou práci. Jejich úkolem bylo vyrobit ze slámy čarodějnici, kterou oblékly do šatů a nastrojily ji. Průvodem ji pronesly až k ohni, kde se pak rituálně spálila. Často pak pokračovala veselá zábava u ohně, dokud nedohořel. Každý z lidí měl u sebe svícený předmět, nejčastěji křídlo nebo hostii, protože se věřilo,

---

²⁵ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. s. 29

že té noci se daly najít velké poklady a člověk se musel chránit před zlem, které by poklady obklopovalo.

Jak na území Moravskoslezských Beskyd, tak na Moravě obecně se stavěla a někde ještě staví „máj“. Máj je mladá jedlička či borovice, oloupaná z kůry až ke špičce, kde jsou nechány nejmenší větvičky s chvojím. Stromek je ozdobený mašlemi, šátky a někdy i lahví vína či slivovice. Tuto „máj“ stavěli chlapci před okny svých milých, takže ve vesnici jich stálo hned několik. „Máj“ bylo potřeba hlídat, neboť ostatní chlapci, i s vedlejších vesnic, se ji často pokoušeli uloupit. Nezřídka ovšem odešli s prázdnou a pěkně potlučení. Uhlídat „máj“ byla otázka cti každého chlapce. Pokud „máj“ Pokud se mu to podařilo, často se chlapec druhý den, 1. května, dočkal polibku pod kvetoucí třešní.²⁶

24. červen – letní slunovrat

Letní slunovrat se podobně jako ten zimní oslavoval velkými slavnostmi. Podle starých pověr se v čase slunovratu otevírala cesta magickým silám země, protože slunce se muselo otáčet a bylo tudíž bez síly. To byl okamžik, kdy se daly zachytit tajemné zemské síly, které vyvěraly z hlubin země. Když se slunce opět otočilo do letní poloviny, získalo zpět svou sílu a kouzla země byla pryč. Slavnost slunovratu je tak hluboce zakořeněný pohanský svátek, že ani křesťanství ho nedokázalo zakázat. Namísto letního slunovratu církev ustanovila od roku 506 svátek svatého Jana Křtitele, což je jediný z církevních svátků, který oslavuje narození světce. Pálení ohňů má ještě předkřesťanskou tradici. Těmto ohňům se až později začalo říkat „svatojánské“. Na návrší či kopci se zapálily veliké ohně a mládež, stejně jako o večeru před svátkem svatého Filipa a Jakuba se bavila přeskokováním ohně. Někdy se také váleli s kopce dolů. Tento zajímavý zvyk měl zabránit, lehnutí obilí po deštích. Domy se zdobily věnci z polního kvítí a lipovými haluzkami, jak venku, tak i vevnitř. K rostlinám se vztahovalo více pověr. Zvláštní sílu měly prý byliny natrhané v podvečer tohoto svátku. Tyto byliny se později používali při lidovém léčení a magii. Tajemnou moc měl i květ kapradí. Kdo u sebe nosíval tento květ utržený noci svatojánské, stával se prý neviditelným, rozuměl řeči zvířat i stromů, měl štěstí při nacházení podzemních pokladů a znal všechny tajné síly přírody. Do hledání takového květu se pouštělo nesčetně lidí a nelze se proto divit, že se téma noci svatojánské objevuje i v lidových písních či poezii.²⁷

---

²⁶ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. s. 29. – 33.

²⁷ KRBA, Jan. Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku. Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. s. 35.

3 Jemná motorika a její význam v životě dítěte

J. Doležalová (2010) se domnívá, že jemná motorika představuje schopnost manipulace s drobnými předměty, jedná se o zručnost ruky a prstů. Předpokladem je zvládnutí hrubé motoriky a koordinace se smyslovými orgány. Jemná motorika se rozvíjí v činnostech s drobnými materiály, modelováním a pod.

Motorika je dle Opatřilové souhrn všech pohybů lidského těla, celková pohybová schopnost organismu. Americký psycholog A. Gesell rozlišuje tři principy, podle nich se řídí motorický vývoj dítěte:

Cefalokaudální: Ovládání těla postupuje stejným směrem, jako somatický růst - od hlavy k patě. Napřed tedy začíná dítě aktivně ovládat pohyby hlavičky, později posiluje v sedu krční a bederní část páteře, dítě se zprvu pohybuje ležením po kolenou a až na konec se staví na nohy a učí se chodit.

Proximodistální: Naznačuje posun od centra těla ke konkrétním končetinám. Pohyby horních i dolních končetin začínají pohyby především v ramenních a kyčelních kloubech a postupně přecházejí k zápěstní části ruky a prstům, k chodidlům.

Ulnoradiální: Při nácviku úchopu se rozvíjí motorika nejdříve od strany malíčkové strany dlaně k palcové. Provádí se prvotní nácvik úchopu mezi palec a ukazováček, tzv. „špetka“. Tento úchop je důležitou součástí rozvoje grafomotorických schopností žáka.²⁸

Motorický vývoj vypovídá o schopnosti dítěte pohybovat se a ovládat různé části těla. Postup motorického vývoje závisí na zralosti mozku, smyslovém vnímání, množství svalových vláken, zdravém nervovém systému a na příležitostech k procvičování motoriky. Tak jako psychický vývoj je i vývoj jemné motoriky silně ovlivněn dědičností a prostředím, ve kterém se jedinec vyvíjí.²⁹

---

²⁸ OPATŘILOVÁ, D. Vývoj, diagnostika a reedukace jemné motoriky. In: Vítková, M. (ed.) *Integrativní speciální pedagogika. Integrace školní a sociální*. Brno: Paido, 2004. s. 74-85. ISBN 80-7315-071-9.

²⁹ ALLEN, K., E., MAROTZ, L., R. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, 2002. s. 81-89. ISBN 80-7367-055-0.

3.1 Předškolní období

Dítě se v tomto období po fyzické i motorické stránce velmi rychle vyvíjí. Pohyby dítěte jsou o mnohem více plynulejší, koordinovanější a dítě je také o poznání hbitější. Svou činností a pohyby buduje dítě motoriku neustále. Kolem čtvrtého roku dítě začíná upřednostňovat při práci jednu ruku více než tu druhou. Probíhá vyhranění laterality.

Nedostatky v oblasti vývoje hrubé motoriky se projevují nesouhrou ruky a oka. To vede k nekoordinovaným pohybům či nešikovnosti. Vizuomotorická koordinace, nebo-li správná spolupráce zraku s pohybem těla, je důležitou složkou při procvičování činností rozvíjející motoriku. Dítě předškolního věku by mělo mít osvojeno základní pohybové dovednosti jako např. běh na určitou vzdálenost, přeskocení překážky, seskočení z vyvýšeného bodu, poskakování na jedné noze, házení a chytání míče a jednoduchý pohyb do rytmu hudby. Období předškolního věku je velmi vhodné pro seznamování dětí s různými sporty jako je jízda na kole, bruslích či lyžích, kde se osvojuje koordinace pohybů a schopnost udržet rovnováhu. Zdokonalení jemné motoriky se projevuje především v oblasti sebeobsluhy. Dítě se již samostatně a správně oblékne, zapne knoflíky, zipy a zaváže si tkaničky u bot. V oblasti osobní hygieny zvládá s mírnými nedostatky mytí rukou a čištění zubů. Také umí jíst samostatně příborem.³⁰

Správná volba hraček a stavebnic napomáhá zdokonalení jemného úchopu a koordinace dominantní ruky. Vhodnými hračkami jsou např. kostky, puzzle, mozaiky a stavebnice Lego. Manuální zručnost podporují činnosti jako modelování, šroubování a provlékání. Tyto činnosti rozvíjí vytrvalost, systematickosti, cit pro proporcionalitu a barevnost. Dítě projevuje spontánní radost z různorodých činností se zajímavými materiály a rádo s ním zachází podle vlastní fantazie. Postupně se zdokonaluje i v celé škále výtvarných technik. Nejedná se přitom jen o klasickou kresbu tužkou či pastelkami, ale i o malbu s vodovými barvami, prstomalbu, kolážovou techniku či prostorové vytváření objektů z modelovacích hmot. Předškolní děti, které mají nedostatky v oblasti jemné motoriky, mají později ve škole problém s grafomotorikou a podávají horší výkony ve čtení, výtvarné a tělesné výchově. U těchto dětí, později žáků, je proto nutné procvičovat a zdokonalovat sebeobsluhu.

Můžeme využít i doporučení Opatřilos, která navrhuje několik činností pro procvičení jemných motorických pohybů.

---

³⁰ OPATŘILOVÁ, D. Vývoj, diagnostika a reedukace jemné motoriky. In: Vítková, M. (ed.) *Integrativní speciální pedagogika. Integrace školní a sociální*. Brno: Paido, 2004. s. 74-85. ISBN 80-7315-071-9.

Zapínání a odepínání knoflíků dítě nejdříve trénuje na panenkách a pak na druhé osobě. U sebe začíná dítě se zapínáním knoflíků od spodu a vždy zrakově kontroluje správnost zapínání.

Zavazování můžeme trénovat na různých provlékadlech, ale i na samotných botách. Od provlékání různých otvorů se děti dostanou ke svazování mašlí například na panence a až na konec samo na sobě.

Navlékáme:

1. na neohybnou tyčinku s pevnou základnou,
2. na volnou tyčinku (navlékaný předmět držíme v dominantní ruce a jdeme proti tyčince, jako když navlékáme na jehlu korálky),
2. na pevnější drátek velký dřevěný korálek,
3. korálky podle velikosti od nejmenšího po největší na provázek.³¹

3.2 Školní období - Období mladšího školního věku

Období mladšího školního věku je obecně charakterizováno jako období od 6 do 10 (11) let dítěte. Nástup školní docházky je důležitým vývojovým mezníkem. Při posuzování školní zralosti přihlížíme především k tělesné připravenosti. Úroveň tělesného vývoje by u dítěte měla být na takové výši, aby dlouhodobé sezení ve školní lavici a pracovní zatížení ve vyučovacím procesu nezpůsobily újmu na zdraví. Pohybový vývoj pokračuje především v jemnějším ovládnutí lokomotoriky a hlavně ve stále větším zdokonalování jemné motoriky. Vzhledem k tomu, že osifikace kostí zápěstí není ještě ani v šesti letech dokončena a svalstvo je relativně ochablé, je vhodné volit pro děti v tomto období úkony časově nenáročné. Pohyby jsou zatím málo přesné a málo jemné, proto např. při stříhání volíme jednoduché a hlavně větší tvary. Tím se cvičí spolupráce pohybu dominantní ruky a pohybu oka. Jemnou motoriku dětí nelze rozvíjet bez předcházející hrubé motoriky. Dále se navazuje na rozvoj grafomotoriky, která s jemnou motorikou také bezprostředně souvisí. Při výrobě různých předmětů ve školním vyučování postupujeme od výrobků jednodušších tvarů ke složitějším, které již vyžadují větší koordinaci svalových pohybů ruky se vizuálním podmětem. Každá činnost jemné motoriky rozvíjí schopnost „spolupráce“ pravé a levé hemisféry mozku, koordinaci rukou, ruky a oka, procvičuje orientaci v prostoru a zdokonaluje abstraktní myšlení. Při vstupu do školy se kromě fyzického vývoje přihlíží i k vývoji

---

³¹ OPATRÍLOVÁ, D. Vývoj, diagnostika a reedukace jemné motoriky. In: Vítková, M. (ed.) *Integrativní speciální pedagogika. Integrace školní a sociální*. Brno: Paido, 2004. s. 74-85. ISBN 80-7315-071-9.

mentálnímu. Dítě by mělo dosahovat přiměřené inteligenční úrovně. Ve škole se děti učí myslet, používat jednoduchou logiku a zlepšuje paměť. Předpokládá se, že jazyková komunikace je u dítěte mladšího školního věku na takové úrovni, aby při zápise do školy zodpovědělo několik základních osobních otázek např.: Jaké je tvé jméno? Jméno maminky, tatínka. Kde bydlíš? Máš sourozence? Co rád/a děláš ve volném čase?³²

---

³² KUBÁLKOVÁ, D.: Jak připravit dítě do 1.třídy, Grada 2005, 168 s.

4 Technická dovednost žáka

V technických hodinách se snažíme zejména o prohloubení kreativní stránky žáka, která se vyznačuje vynalézavostí a chutí konstruovat na základě využití znalostí o daných materiálech. Toto využití představuje významnou vzdělávací možnost obecně technických předmětů. Témata hodiny a výběr výrobků se vztahuje k situacím blízkým životu a k aktivním činnostem žáků. „*Proces řešení technických problémů a s tím související metody příslušné k jednotlivým krokům řešení od výchozího k cílovému stavu jsou samy o sobě předmětem výuky, která má být blízká heuristické metodě.*“³³

Prvotním předpokladem k osvojení si technické dovednosti je technická gramotnost. Nazýváme tak technické vzdělanostní minimum, které by si měl osvojit každý jedinec. Zejména pak žáci na základní škole by si měli uvědomovat klíčové procesy v technice (co a jak funguje), zvládat obsluhu základních technických přístrojů a nástrojů, aplikovat osvojené vědomosti na nových situacích a tím rozvíjet vlastní technické dovednosti, vědomosti a návyky. Cílem těchto činností je rozvíjet pozitivní vztah k technice u žáka, s níž se setká každý jedinec, popř. která může mít vliv na jeho život. Význam vytváření pozitivních vztahů k technice, stejně jako význam činnosti s technikou je zřejmý – technická dovednost žáka na vysoké úrovni.³⁴

---

³³ KROPÁČ, J., KROPÁČKOVÁ, J.: Didaktická transformace pro technické předměty. UPOL, 2006, d.c.str.27. ISBN 80-244-1431-7.

³⁴ KROPÁČ, J., KROPÁČKOVÁ, J.: Didaktická transformace pro technické předměty. UPOL, 2006, 104.s. ISBN 80-244-1431-7.

5 Charakteristika projektového vyučování

Slovem projekt označujeme soubor rozmanitých činností žáků i učitelů, jež se soustřeďují kolem tématu (nebo problému) a kterými je sledováno dosažení pedagogických cílů. Jsou praktického rázu nebo se jedná o činnosti, které zapojují ve větší míře myšlení a tvořivost. Projekty žákům umožňují poznávat a objasňovat různé jevy ze života, osvojit si dovednosti, získávat zkušenosti a rozvíjet vztahy k věcem i k druhým lidem. Protože se v rámci projektů zařazuje mnoho činností, jsou časově náročné. Díky tomu jsou ale žáci schopni poznat více do hloubky dané téma, problém či oblast projektu. Vzhledem k dlouhodobosti plnění projektu bývá realizace označována jako tématické dny.³⁵

Tím, že jsou činnosti v projektech zaměřeny na životní realitu, jsou komplexně pojaté a působí motivačně. Různorodost činností z rozmanitých oblastí dovoluje ovlivňovat celou osobnost žáka. Umožňuje zároveň obsahovou integraci, tzn. propojení znalostí z několika různých oblastí. To je obzvláště vhodné vzhledem ke globálnímu vnímání světa žáky mladšího školního věku. Obsahy výchovné činnosti si tak lépe zapamatují a snadněji pochopí souvislosti. Projektové aktivity směřují k dílčím výchovným cílům a jejich společným působením je účinně dosahováno vyšších pedagogických cílů. Další přínos projektů spatřujeme v tom, že si žáci mohou z nabídky činností vybrat ty, o které mají zájem a bývají u nich úspěšné. Lze jim dokonce umožnit, aby sami tvořivě zpracovávali témata dle vlastních nápadů. V tomto ohledu je pak práce učitele náročnější na organizaci vyučovacích jednotek. Charakteristickými rysy práce na projektech jsou dobrovolnost, samostatná práce, spolupráce, motivace a tvořivost. Významným momentem, který umocňuje výchovné působení, se jeví prezentace výsledků činností na závěr projektu. Mohou být použity mnohé formy ukončení, např. představení produktů (výsledků činností) ostatním žákům, vytvoření výstavky, nástěnky, fotografií do portfolia, školní besídka, předvedení nově získaných vědomostí a dovedností v projektu na schůzce s rodiči nebo návštěva zařízení, kde má být předvedeno kulturní pásmo.

---

³⁵ DOLEŽALOVÁ, J. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál, 2010, s.62-67. ISBN 978-80-7367-693-3.

Podle délky trvání rozlišujeme projekty na

- dlouhodobé,
- krátkodobé.

Podle obsahového zaměření činností je členíme na

- problémové,
- praktické,
- tvořivé,
- smíšené.³⁶

Projekty nabízejí žákům řadu rozmanitých činností, což už samo o sobě přispívá k rozvoji více složek jejich osobnosti. Uspokojují také jejich přirozenou touhu poznávat svět kolem sebe aktivní formou. Prohlubují znalosti o tématu, rozvíjejí vědomosti, dovednosti a návyky, získávají zkušenosti. Navozují příznivé podmínky pro výchovu činností tím, že při činnostech žáci spolupracují a to vždy přináší efekty především pro morální vývoj, pro rozvoj volných vlastností a sociálních rolí. Jsou-li navržené aktivity v projektech zajímavé a přiměřené, motivují děti k intenzivní činnosti, která vede ke spokojenosti žáka, k pozitivním emocím a kladným postojům k zadané práci.

Projekty obecně splňují požadavek na komplexnost působení na osobnost žáka a na jeho celkovou gramotnost. Gramotnostní aktivity jsou většinou navozeny prostřednictvím vyprávění pohádek nebo skutečných příběhů. Podněcují ke komunikaci. Dalšími činnostmi jsou manipulace s různými předměty a materiály pro rozvoj jemné motoriky nebo pohybové a smyslové aktivity. Je nesporné, že prostřednictvím činností v projektech jsou plněny cíle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Při výběru tématu a činností je důležité zohlednit věkové zvláštnosti žáků a dosaženou úroveň schopností jednotlivých žáků, jejich dovednosti a zájmy. Náměty by měly být přiměřené jejich možnostem, aby je zvládli, ale aby byli motivováni a byli v činnostech úspěšní. Učitel vybírá vhodný námět a k němu činnosti přirozeně vyplývající a zároveň adekvátní cíli projektu. Určuje si způsoby vyhodnocení i formu zakončení. Důležitá je příprava organizace projektu (kdy, jak dlouho a kde budou činnosti realizovány, kam

---

³⁶ DOLEŽALOVÁ, J. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál, 2010, s.62-67. ISBN 978-80-7367-693-3.

jít na vycházku nebo výlet za poznáním a pro zážitky) a k tomu zajištění dostatečného množství pomůcek.

Písemná příprava projektu obsahuje následující strukturu:

- téma projektu a jeho motivační název,
- cíle projektu,
- cílová skupina (pro jak staré žáky je projekt určen),
- pomůcky,
- postup – fáze – obsah – organizace (stanoviště, formulace činností a úkolů, pomůcky, pedagogický dohled, organizační forma),
- způsob zakončení projektu,
- forma hodnocení projektu.³⁷

V realizační fázi probíhá často více činností najednou, což je náročné na organizaci. Je vhodné mít uspořádání a vedení aktivit dobře promyšleno. Často se vyplácí i pomoc rodičů. Při projektové metodě se mění role učitele.

Podle Doležalové (2010) se učitel stává především organizátorem, „*podněcovatelem a usnadňovatelem*“ činností, zároveň je také instruktorem, který žákům předvádí, jak se konkrétní činnosti provádějí a povzbuzuje je. V závěrečné fázi učitel zajišťuje prezentaci výsledků činnosti a vyhodnocuje úspěšnost celého projektu i jednotlivých žáků. Pozor, hodnotíme všechny žáky pozitivně. Je taktéž dobré se ptát žáků na jejich hodnocení, co se jim v projektu nejvíce líbilo, co se jim podařilo, co důležitého se dozvěděli, naučili atp. Projekt poskytne učiteli svými výsledky řadu informací o žácích, na které dále reaguje výchovným působením. Proto je prospěšná i fotodokumentace v průběhu projektu a jeho výsledků, neboť je dobré se k nim vracet a analyzovat chování žáků a jejich produkty i po ukončení projektu.³⁸

V návrzích projektů uvedených v mé diplomové práci mi jde o rozvíjení komplexně pojaté gramotnosti rozvíjené ve všech jejích složkách. V neposlední řadě se také snažím o rozvíjení všech složek osobnosti (rozumové, dovednostní a emoční). V projektech kladu

---

³⁷ DOLEŽALOVÁ, J. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál, 2010, s.62-67. ISBN 978-80-7367-693-3.

³⁸ DOLEŽALOVÁ, J. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál, 2010, s.62-67. ISBN 978-80-7367-693-3.

důraz především na budování pozitivního vztahu k lidovým tradicím širšího Ostravska, zejména území Moravskoslezských Beskyd, na osvojení prvních vědomostí o lidových tradicích, na aktivní a tvořivý přístup k práci s různými materiály a na rozvoj jemné motoriky. Projektové aktivity v návrzích vycházejí z návrhů lidových tradic v průběhu školního roku. Jedná se především o tvůrčí činnost s různými materiály, které jsou pro práci v pracovních a technických výchovách na základních školách dostupné. Vybrala jsem především papír, dřevo, kov, přírodniny, těsta a modelační hmoty. Náměty projektů tvoří tematickou linii, která postupně plyne se školním rokem tak, jak ubíhají jednotlivé měsíce a tradice a svátky v nich dodržované. V návrzích aktivit jsem se snažila o uvedení co největšího počtu rozmanitých činností související s lidovými tradicemi a rozvojem jemné motoriky žáků na prvním stupni základní školy.

5.1 Projekt na období podzimu

Období, kdy se žáci opět po letních prázdninách vrací do školy, nebo školní docházku teprve započali, je z počátku plné organizačních záležitostí. Je důležité, aby si žáci osvojili základní pravidla chování ve škole a na novou roli žáků si zvykli, nebo opět připomněli. Po několika prvních týdnech se ale již začíná s plnohodnotnou výukou a nic nebrání tomu, abychom do vyučovacího procesu zařadili první projekt. Období od září do listopadu zahrnuje hned několik významných lidových tradic a svátku, ať už svátky státem uznané, tak také tradiční a lidem všeobecně známé. Žáci se ale často dostávají do situace, že nechápou a neví, co daný sváteční den, tradice znamená. Mnohdy nenajdeme odpovědi na základní otázky k těmto svátkům ani u dospělé populace a tak žáci nedostanou tyto informace kolikrát ani doma od rodičů. Z těchto důvodů jsem ve své diplomové práci zpracovala návrhy těchto tří projektů. V září se budu věnovat především svátku svatého Václava, který připadá na 28.den v měsíci.

Říjen je na svátky dost chudý, ale svou pozornost budu směřovat především na témata tradiční sklizně, vinobraní a přípravy na svátek všech zesnulých, tzv. dušičky. V listopadu se odehrává hlavně 11. den svátek svatého Martina, který mají žáci spojený s pranostikou o příjezdu sv. Martina na bílém koni. Zajímavostem o tomto ale i ostatních svátcích a tradičních lidových zvycích v průběhu podzimu se budu věnovat v nejrůznějších aktivitách v projektu a žáky seznámím s historickými fakty. Kromě technických, praktických činností,

kde bude dané téma projektu prezentováno určitým výrobkem, se bude dané téma prolínat i do ostatních předmětů, zejména do prvouky.

Návrhy projektů obsahují charakteristiku projektu, návrhy aktivit, tipy na zpracování výrobků a přípravy na hodiny pracovních činností spolu s ostatními předměty (prvouka) pro ukázkou uplatnění mezipředmětových vztahů.

PROJEKT Č.1

TÉMA PROJEKTU : Lidové tradice v období září, říjen, listopad.

MOTIVAČNÍ NÁZEV PROJEKTU : Tradice a svátky a podzimní hrátky.

CÍLE PROJEKTU : Žáci se seznámí v hodinách prvouky se svátky a lidovými tradicemi v období podzimu. Osvojí si získané vědomosti pomocí praktických aktivit během vyučování. Při zhotovování výrobků budou pracovat správně a bezpečně s různými druhy materiálů, a tím si procvičí jemné svaly na ruku, což vede ke zdokonalení jemných pohybů a koordinace ruky. Jemnou motoriku procvičí u každé činnosti spojené s výrobou výsledného produktu, neboť se tato výroba bude skládat z činností jako stříhání, lepení, skládání, vykrajování, vyškrabávání a hnětení.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: český jazyk, výtvarná výchova

TÉMATA PRO ROZVOJ JEMNÉ MOTORIKY : Obkreslování šablony, stříhání, lepení, modelování, vyškrabání, úchop jemných předmětů a nástrojů.

POMŮCKY : papíry, sádra, hřebík, víčko od zavařeninové sklenice, vosk (pečetní), kukuřičné šustí, lýko, sůl, voda, mouka.

URČEN PRO ROČNÍK: 2. - 3.

DRUH PROJEKTU PODLE:

- účelu - drilový (upevnění a prohloubení vědomostí, dovedností),
- navrhovatele - uměle připravený (návrh učitele),
- místa konání – školní,
- počtu žáků - kolektivní (skupinové),
- množství času - dlouhodobý (3 měsíce),
- velikosti - malý (v rámci jedné třídy),

PRODUKT PROJEKTU: Vlastní pečť z vosku, panenka z kukuřičného šustí, lucernička, koník ze slaneého těsta.

ZPŮSOB PREZENTACE PRODUKTŮ: umístění na nástěnce ve třídě / na chodbách ve škole.

CÍLE PROJEKTU S OHLEDEM NA ROZVOJ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ U

ŽÁKA: kompetence k učení (žák si osvojí nové poznatky o lidových tradicích a svátcích), k řešení problémů (žák je schopen řešit problémy v pracovním postupu), komunikativní, sociální a personální (žák se rozvíjí z hlediska komunikace a socializace díky nutnosti spolupráce se spolužáky), občanské (výchova žáka ke kulturnímu dědictví), pracovní (žák je schopen samostatně nebo ve dvojici vykonávat zadané úkoly a dodržovat pracovní postup).

PŘEDPOKLÁDANÉ ČINNOSTI: řešení rébusů, doplňování slov v textu, diskuze, práce na výrobcích

PŘEDPOKLÁDANÉ VÝUKOVÉ METODY: monologické, dialogické, názorné

ORGANIZACE PROJEKTU: projekt bude začleněn do rozvrhu, do hodin prvouky a technických činností v týdnu před vybraným svátkem či obdobím tradičních lidových slavností. Projekt bude probíhat na školní půdě

PLÁN PROJEKTU : (s uvedením způsobu hodnocení): projekt bude volně zařazen do hodin prvouky a technických činností během týdne před vybraným svátkem nebo obdobím tradičních lidových slavností, je předpokládána částečná znalost problematiky projektu, projekt slouží k osvojení si nových vědomostí, dovedností a názorů na svátky a lidové tradice v jejich původní podobě, žáci budou hodnoceni průběžně v průběhu celého projektu a to především slovně, žáci dostanou za odměnu do deníčků samolepku (podzimní list); na konci celého projektu vystaví žáci jednotlivé výrobky, které si zhotovili v hodině technických činností / pracovních činností.

ČASOVÁ DOTACE: prvouka - 4 vyučovací hodiny
                                      pracovní výchova – 6 vyučovacích hodin

Příprava na vyučovací jednotku č.1

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Podzim a jeho sváteční dny

Ročník: 2.-3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (Žák vyjmenuje základní znaky podzimního období, nejdůležitější svátky a tradice, které nás v tomto období čeká), kompetence k řešení problémů (Žák správně doplní chybějící slova k obrázkům)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: Pracovní list s obrázky, promítačka, notebook, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák pozoruje a následně popíše znaky, které jsou pro období podzimu charakteristické, vyjmenuje hlavní svátky a tradiční slavnosti, které se vyskytují v kalendáři od září do listopadu.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.

Ukázka všech obrázků a datumů na promítačce – 15 min.

Žáci postupně sepiší seznam předmětů na tabuli a do sešitů – 10 min.

Samostatná práce žáků, psaní do sešitů-5 min.

Závěr hodiny, zopakování znaků období podzimu -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Rozdělení práce v průběhu vyučovací jednotky.

Na tabuli napíše nápis PODZIMNÍ SVÁTKY. Provedu seznámení s časovou dotací projektu, rozvrhem zaměřeným na svátky a lidové tradice a položím žákům otázku „ Znáš nějaké svátky? Znáš nějaké lidové tradice? Co lidé ve sváteční den obvykle dělají? Jak si myslíš, že kdysi lidé tradičně slavili?“

Případné správné odpovědi žáků sepišeme na tabuli.

Hlavní č.: Na promítačce přes notebook postupně promítnu všechny předem připravené obrázky. U každého obrázku se pozastavíme a řekneme si, co je to za předmět,

datum, osobu. Žáci jednotlivé názvy obrázků postupně vypíší na tabuli pod nápis PODZIMNÍ SVÁTKY.

Zápis do sešitů : Nástup podzimu se v přírodě projevuje především zbarvením listů na stromech a později jejich opadáním. Teplé zářijové počasí nazýváme babí léto. Po něm nastává období dešťů a plískanic. V říjnu ve vinařských oblastech probíhá vinobraní. V Listopadu vzpomínáme na zesnulé, slavíme tzv. dušičky a těšíme se na příchod zimy, kterou podle tradic přivází svatý Martin.

Závěrečná č.: Na závěr hodiny ještě jednou přečtu z tabule všechna vypsaná slova, a ke každému stručně zopakujeme základní vlastnosti.

Zadání domácího úkolu : najdi doma v kalendáři data našich vybraných významných podzimních svátků a tradic a vypiš, co je k nim v kalendáři uvedeno.
28.9., 2.11., 11.11.

Příloha č.1 : Podzimní svátky v obrazech.

Příprava na vyučovací jednotku č.2

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast : Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Svatý Václav

Ročník: 2.- 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (Žák stručně popíše život knížete Václava a jeho význam pro české země), kompetence k řešení problémů (Žák správně doplní chybějící slova do rébusů)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: pracovní list- život knížete Václava, promítačka, notebook, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák si přečte a následně popíše stručně život knížete Václava, vyjmenuje hlavní důvody, proč je kníže Václav nazýván patronem českých zemí.

Hodnocení: slovní, samolepka list za správně vyplněný rébus

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.

Ukázka všech obrázků na promítačce – 15 min.

Práce s pracovním listem – 10 min.

Samostatná práce žáků, psaní do sešitů-5 min.

Závěr hodiny, zopakování znaků období podzimu -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Rozdělení práce v průběhu vyučovací jednotky.
Na tabuli napíše nápis svatý Václav . Seznámím žáky s faktem, že tento svátek připadá na den 28.9. (předpokládané datum hodiny – cca 1 týden před svátkem), ukážeme se tento den v kalendáři a přečteme si, co se v něm píše.

Hlavní č.: Na promítačce přes notebook postupně promítnu zajímavé obrázky vztahující se k této historické osobnosti a k jeho životu. Žáci poté budou samostatně pracovat s pracovním listem – přiřezovat názvy k obrázkům a doplňovat rébus. Po vyplnění proběhne společná oprava, žáci, kteří rébus doplní bezchybně budou odměněni samolepkou do deníčku.

Zápis do sešitů : Český kníže Václav I. byl synem knížete Vratislava. Žil v 10. století. Po smrti Vratislava vládla Václavova matka Drahomíra, která nechala zavraždit Václavovu babičku Ludmilu. Václav se ujal vlády v sedmnácti letech. Podporoval křesťanskou církev a upevňoval moc Přemyslovců v českých zemích. 28.9. roku 935 byl zavražděn bratrem Boleslavem ve městě Stará Boleslav. Jeho bratr chtěl také vládnout. Václav byl prohlášen za svatého a patrona českých zemí. Jeho socha zdobí Václavské náměstí v Praze. Jeho jméno nese i svatováclavská koruna z českých korunovačních klenotů.

Závěrečná č.: Na závěr hodiny ještě jednou zopakujeme stručně životopis knížete Václava.

Zadání domácího úkolu : nakresli do sešitu postavu svatého Václava na koni.

Příloha č. 2 : Svatý Václav v obrazech.

Příloha č. 3 : Pracovní list svatý Václav.

Příprava na vyučovací jednotku č.3

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast : Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Moje vlastní pečeť I. část.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence pracovní (žák pracuje podle daného návodu a dodržuje zásady bezpečné práce), kompetence k řešení problémů (žák vytvoří vlastní námět na svou pečeť)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: Víčko od zavařeniny (středně velké, šroubovací), sádra, nádoba na míchání sádry, zednická špachtle, rukavice, ochranný oděv, nástroj k vyškrabávání sádry (velký hřebík, seříznutá bambusová špejle), pečetní vosk, červená textilní široká stuha

Očekávané cíle a výstupy: Žák navrhne vzhled vlastní pečeti. Bude svědomitě pracovat s pracovními nástroji a dbát při tom na bezpečnost sebe i spolužáků.

Hodnocení: slovní, samolepka za zhotovenou pečeť do deníčku

Časový harmonogram: Seznámení žáků se zadáním úkolu v dané hodině - 5 min.
Motivační promítání obrázků pečetí, i pečeti sv. Václava, vysvětlení pojmu pečeť – 10 min.
Návrh pečeti na papír (odlití sádrové matrice) – 15 min.
Závěr hodiny – dokončovací práce na sádrové matrici – 15 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s pojmem pečeť – z čeho se vyrábí, k čemu slouží a ukázka historických pečetí, včetně pečeti sv. Václava. Vysvětlím žákům postup práce. Jejich úkolem bude vyrobit si návrh obrázku, který bude na jejich pečeti. Vzhledem k tomu, že výsledný obraz pečeti bude z matrice zrcadlově převrácený, doporučím žákům, aby si vybírali symboly jednoduchých tvarů. V případě, že si budou chtít uprostřed vyrýt své iniciály, napíši jim je sama na zhotovený návrh, aby po otisku vznikla správně čitelná písmena.

Hlavní č.: Žáci si na papír velikosti A5 nakreslí návrh pečeti. Mezi tím připravím v nádobě sádrou hmotu a naplním špachtlí všechna víčka od zavařenin až po okraj. Sádrou hmotu tvrdne velmi rychle, proto je zapotřebí s tímto materiálem pracovat přesně a svižně. Naplněná víčka necháme např. na parapetu ztuhnout do následující vyučovací hodiny.

Závěrečná č.: Kontrola nakreslených návrhů pečeti, příprava pracoviště na následující vyučovací hodinu.

Příprava na vyučovací jednotku č.4

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast : Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Moje vlastní pečeť II. část.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence pracovní (žák pracuje podle daného návodu, vyryje svůj návrh pečeti do sádrové matrice a dodržuje zásady bezpečné práce), kompetence k řešení problémů (žák najde ideální způsob jak pomocí nástroje vyrýt svůj návrh pečeti do sádrové matrice)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: Pracovní list s postupem práce (příloha č. 4). Víčko od zavařeniny naplněné sádrou, rycí nástroj – velký hřebík, zaříznutá bambusová špejle, pečetní vosk, červená široká textilní stuha, ochranný oděv, voskovaný papír (z přední strany časopisů) nebo tvrdá folie, svíčka, zapalovač

Očekávané cíle a výstupy: Žák vyškrábe do matrice ze sádry svůj návrh pečeti a vyrobí pečeť obtisknutím matrice do pečetního vosku. Bude svědomitě pracovat s pracovními nástroji a dbát při tom na bezpečnost sebe i spolužáků.

Hodnocení: slovní, samolepka za zhotovenou pečeť do deníčku

Časový harmonogram: Vlastní práce žáků (rytí) - 25 min.

Tisk pečetí do vosku - 15 min.

Zhodnocení práce a úklid pracovišť - 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Před samotnou prací poučím žáky o bezpečném zacházení s rycím nástrojem (držíme nástroj vždy hrotem dolů, nehrajeme si s ním, neházíme, „nešermujeme“, dbáme na správný úchop). Žáci pomocí rycího nástroje vyryjí v dostatečné hloubce svůj návrh do sádrové matrice – víčka naplněného sádrou. Dostatečná hloubka je cca 3 mm. Pečeť by měla být zdobená okrajem a následně hlavním motivem uprostřed.

Hlavní č.: V průběhu práce žáků si nastříhám červenou stuhu o délce asi dvaceti centimetrů. Na tuto stuhu se bude následně kapat pečetní vosk a otiskovat sádrová matrice. Vhodně zastřežené konce stuh do dvou cípů vytvoří dojem skutečné pečeti používané v historii na důležitých dokumentech. Žákům postupně, tak jak budou s prací hotovi, nakapu na stuhu, kterou si položím na folii nebo voskovaný papír, pečetní vosk a matrici otisknu. Mezi tím se daný žák bude věnovat úklidu svého pracoviště.

Závěrečná č.: Zhodnocení práce, úklid pracoviště.

Příloha č. 4 : Pracovní postup pečeti.

Příprava na vyučovací jednotku č.5

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Vinobraní.

Ročník: 2.- 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: komunikativní (žák vyjmenuje, jak vinobraní probíhá a jaké výrobky z hroznů pak můžeme mít), kompetence k řešení problémů (žák správně vyřeší křížovku)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: Pracovní list s křížovkou (příloha č. 5.), obrázky v notebooku k tématu (příloha č.6), promítačka

Očekávané cíle a výstupy: Žák si osvojí nové vědomosti o sklizni úrody a vinobraní, které probíhá v říjnu, vyjmenuje výrobky, které získáváme z hroznového vína.

Hodnocení: slovní, samolepka za správné vyplnění křížovky

Časový harmonogram:

- Seznámení žáků obsahem hodiny, motivace – 5 min.
- Výklad učiva o sklizni zbytku úrody a vinobraní v říjnu – 10 min.
- Promítání obrázků s komentáři – 5 min.
- Zápis do sešitů – 10 min.
- Samostatná práce žáků na křížovce a kontrola – 10 min.
- Závěr hodiny – shrnutí hodiny, zopakování obsahu 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Nový měsíc říjen zahájíme v prvouce tématem vinobraní. Na začátku hodiny žákům vysvětlím, že se tak nazývá činnost, kdy vinaři sklídí plody své celoroční práce, hrozny. Kromě toho vyráží na pole farmáři na poslední sklizně např. kukuřice, která se nechává jako krmivo pro zvířata přeschnout.

Hlavní č.: Na promítačce si prohlédneme všechny obrázky, u každého se zastavíme. Vyličím žákům, co se v pozdní sklizni v říjnu ještě sklízí, ukážeme si výrobky, které získáváme konkrétně z hroznového vína, nebo z kukuřice.

Zápis do sešitu: Vinobraní a pozdní sklizeň. Po celém roce usilovné práce přichází pro vinaře období vinobraní. Hrozny se sklídí a dále zpracovávají na bílé a červené víno a na rozinky. Na pole také vyráží poslední kombajny, aby sklidily krmnou kukuřici, kterou pak zemědělci krmí svá zvířata. Z kukuřice také získáváme šustí, ze kterého se vyrábí tradiční lidové výrobky a dekorace.

Závěrečná č.: Shrnutí obsahu hodiny, zopakování výrobků z hroznů a kukuřice.

Příloha č. 5.: Pracovní list vinobraní.

Příloha č. 6.: Vinobraní a sklizeň v obrazech.

Příprava na vyučovací jednotku č.6

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast : Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Panáčky ze šustí nudu k nám nepustí.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence pracovní (žák pracuje podle daného návodu a dodržuje zásady bezpečné práce), kompetence k řešení problémů (žák správně pracuje s kukuřičným šustím, dbá na to, aby se mu při práci nepotrhalo).

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: Nákres pracovního postupu (příloha č.7), kukuřičné šustí (lze zakoupit v hobby potřebách), lýko, nůžky, měděný drátek, vata

Očekávané cíle a výstupy: Žák zhotoví panenku nebo panáčka z kukuřičného šustí podle předlohy, odekorižuje výrobek. Dodržuje při tom zásady bezpečnosti práce a rozvíjí samostatnost.

Časový harmonogram: Seznámení žáků se zadáním úkolu v dané hodině, promítnutí obrázku hotového výrobku a pracovního postupu - 5 min.
Samostatná práce žáků na výrobku - 35 min.
Zhodnocení práce, úklid pracoviště – 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s hotovým výrobkem, přímá ukázka panenky a panáčka ve třídě. Na promítačce zobrazím pracovní postup, který bude žákům k dispozici celou hodinu.

Hlavní č.: Krok po kroku žákům vysvětlím pracovní postup a budu zároveň s nimi zhotovovat panenku. Pracovní postup je podrobně vysvětlen v příloze č.5. Připomenu žákům správné zacházení s nůžky, že nestříháme proti ruce, nůžkami neházíme a nehrajeme si s nimi.

Závěrečná č.: Shrnutí hodiny a zhodnocení výrobků. Každý žák bude odměněn do deníčku nálepkou lístečku v rámci našeho podzimního projektu.

Příloha č. 7.: Pracovní postup panenky z kukuřičného šustí.

Příprava na vyučovací jednotku č.7

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast : Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Blíží se nám dušičky.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina (cca 1 týden před svátkem všech zemřelých)

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (žák dokáže vyjmenovat, co si na dušičky připomínáme a popíše rozdíl mezi českou památkou všech zemřelých a americkou verzí tohoto svátku Halloweenem), kompetence k učení (žák si osvojí nové vědomosti), kompetence sociální a personální (žák si uvědomí fakt, že mrtvým lidem projevujeme úctu a uctíváme jejich památku)

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: Pracovní listy (příloha č. 8)

Očekávané cíle a výstupy: Žák popíše rozdíl mezi českými dušičkami a americkým Halloweenem.

Časový harmonogram: Seznámení žáků s tématem vyučovací hodiny - 5 min.
Vyprávění o uctívání zemřelých osob, jak se chováme na hřbitově, jaké jsou rozdíly mezi dušičkami a Halloweenem – 15 min.
Samostatná práce žáků, zápis do sešitu – 15 min.
Práce s pracovním listem – 5 min.
Závěr hodiny – shrnutí učiva, zopakování rozdílů a zásad uctívání mrtvých osob, a správné chování na hřbitově – 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Když je člověk už hodně starý, nebo nemocný, nastane čas, kdy nás opustí. Podle křesťanské víry jde duše člověka do nebe nebo do pekla. Ty dobré duše, které šly do nebe, na nás shlížejí a hlídají nás. 2.11. je v kalendáři označován jako svátek všech zemřelých a právě to by měl být minimálně jeden den,

kdy na naše blízké, kteří již nejsou mezi námi vzpomínáme. Tomuto svátku říkáme v české republice lidově dušičky.

Hlavní č.: Jak můžeme v tento den uctít památku všech zemřelých? Již odedávna v historii lidé na počest zemřelých zapalovali svíčky. Světlo svíček mělo ten den osvětlovat cestu duše zemřelého zpět k nám, aby se na nás opět „podíval“ zda jsme v pořádku (zjednodušený výklad pro žáky). Tento zvyk je dodržován dodnes. Lidé chodí na hřbitovy, kde pokládají kytice, věnce a zapalují svíčky. Nepleťme si ale naše české dušičky s americkým Halloweenem, která se slaví 31.10. a trochu jinak. Podstata je stejná, jedná se o tradici pocházející od starobylého národa Keltů, při níž se lidé oblékali do kostýmů, neboť věřili, že se tak ochrání před případnými zlými duchy. Dnes děti chodí v převlecích a koledují sladkosti. Symbolem Haloweenu je vydlabaná dýně, která měla stejný význam jako u nás více, a sice osvětlit duším cestu světem. Halloween je svátek veselý a bujarý, neboť Keltové netruchlili za mrtvé a brali smrt jako přirozený běh života. Dušičky jsou u nás naopak pietním, klidným svátkem, kdy věřící potichu rozjímají a modlí se a ostatní tiše navštíví hřbitov.

Zápis do sešitu: 2.11. Dušičky. Památku všech zemřelých uctíváme návštěvou hřbitova, položením kytice na hrob našich předků a zapálením svíčky. Svíčka symbolizuje světlo pro duši zemřelého. Je to tichý, klidný svátek. Halloween je naopak bujaré uctívání zemřelých v kostýmech. Symbolem je vydlabaná dýně.

Samostatná práce žáků – pracovní list příloha č. 8

Závěrečná č.: Shrnutí obsahu hodiny a zopakování rozdílů mezi českými dušičkami a americkým Halloweenem.

Příloha č. 8.: Pracovní list dušičky.

Příprava na vyučovací jednotku č.8

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast : Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Lucerničku pro dušičku.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence pracovní (žák pracuje podle daného návodu a dodržuje zásady bezpečné práce), kompetence k učení (seznámení se s vlastnostmi papíru)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: nákres postupu práce (příloha č. 9), spodní víčko od tavených sýrů (kulaté), žlutý papír A4, nůžky, tužka, šablona slzičky, lepidlo na papír

Očekávané cíle a výstupy: Žák zhotoví lucerničku, do které si doma může zapálit čajovou svíčku. Dodržuje při tom zásady bezpečnosti práce a rozvíjí samostatnost.

Časový harmonogram: Seznámení žáků se zadáním úkolu v dané hodině – 5 min.
Vysvětlení pracovního postupu – 5 min.
Samostatná práce žáků na výrobku – 30 min.
Zhodnocení práce, úklid pracoviště – 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s hotovým výrobkem, přímá ukázka ve třídě. Na promítačce zobrazím pracovní postup, který bude žákům k dispozici celou hodinu.

Hlavní č.: Krok po kroku žákům vysvětlím pracovní postup a budu zároveň s nimi zhotovovat výrobek. Pracovní postup je podrobně vysvětlen v příloze č.9 . Připomenou žákům správné zacházení s nůžkami, že nestříháme proti ruce, nůžkami neházíme a nehrajeme si s nimi. Upozornění bude směřovat i k pozdějšímu použití lucerničky doma – vždy musí být přítomen rodič, svíčku může zapalovat jen rodič, se zapálenou lucerničkou nemanipuluj.

Závěrečná č.: Shrnutí hodiny a zhodnocení výrobků. Každý žák bude odměněn do deníčku nálepkou lístečku v rámci našeho podzimního projektu.

Příloha č. 9.: Pracovní postup lucerničky.

Příprava na vyučovací jednotku č.9

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast : Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Svatý Martin přijede na bílém koni... Kdo byl sv. Martin?

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní (žák stručně popíše, kdo by sv. Martin),
kompetence k řešení problémů (žák správně vyřeší pracovní list),
kompetence k učení (osvojené nových vědomostí)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: slovní, názorná, dialogická

Pomůcky: Příběh o svatém Martinovi (příloha č.10), pracovní list s rébusem a místem pro kresbu žáků (příloha č. 11)

Očekávané cíle a výstupy: Žák stručně popíše, podle čeho asi vznikla pranostika o svatém Martinovi a jeho příjezdu na bílém koni jako počátek chladného počasí.

Časový harmonogram: Seznámení žáků s tématem - 5 min.
Příběh o svatém Martinovi, vysvětlení pranostiky – 10 min.
Samostatná práce žáků, pracovní list – 15 min.
Zápis do sešitu – 10 min.
Shrnutí obsahu vyučovací hodiny a zopakování informací o svatém Martinovi – 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: 11.11. je v kalendáři označen den jako svátek svatého Martina. Žáci jistě už někdy slyšeli pranostiku „Martin přijede na bílém koni“. Vysvětlím žákům, jak asi tato pranostika vznikla, kde má kořeny.

Hlavní č.: přečtu žákům příběh o svatém Martinovi a seznámím je s touto historickou postavou. Odtud vyvodíme známou pranostiku. Samostatná práce žáků – pracovní list, příloha č . 8. Jako první vypracují cv.1 – rébus.

Zápis do sešitů: Svátek svatého Martina. Sv. Martin byl důstojníkem v římské armádě, který žil ve 4. století. Bojoval proti chudobě a legenda říká, že měl bílého koně a jedné chladné noci potkal nahého žebráka a svým mečem rozpůlil svůj plášť a polovinu mu daroval. Následující noc se mu měl v jeho plášti zjevit samotný Ježíš Kristus. Samostatná práce žáků – pracovní list, cv.2 – nakresli obrázek svatého Martina na bílém koni.

Závěrečná č.: Shrnutí hodiny a zopakování informací o svatém Martinovi a jeho životě.

Příloha č. 10.: Příběh o sv. Martinovi

Příloha č. 11.: Pracovní list sv. Martin.

Příprava na vyučovací jednotku č.10

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Koník pro sv. Martina.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence pracovní (žák pracuje podle daného návodu a dodržuje zásady bezpečné práce), kompetence k učení (žák se seznámí s materiálem slané těsta, které si zpracují)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: Nákres pracovního postupu (příloha č. 12), slané těsto (2 díly hladké mouky, 1 díl soli, 3/4 dílu vlažné vody), pracovní podložka, špejle, drobné korálky, perličky, lýko

Očekávané cíle a výstupy: Žák zhotoví ze slané těsta model koníka a do něj vtlačí korálky a perličky jako dekoraci, špejlí vytvoří dírky pro navlečení lýka v oblasti hřívky a ocasu koně. Lýko se ale bude navazovat až po zaschnutí těsta, tj. v jiné hodině jako doplňující pracovní činnost.

Časový harmonogram: Seznámení žáků se zadáním úkolu v dané hodině, promítnutí obrázku hotového výrobku a pracovního postupu - 5 min.
Samostatná práce žáků na výrobku – 35 min.
Zhodnocení práce, úklid pracoviště – 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s hotovým výrobkem, přímá ukázka hotového koníka ve třídě. Na promítačce zobrazím pracovní postup, který bude žákům k dispozici celou hodinu.

Hlavní č.: Předem připravené těsto v kastrůlku či jiné nádobě rozdělím mezi žáky. Každý žák dostane kus těsta o velikosti větší lidské pěsti. Těsto žáci rozpracují v ruce, aby pojalo lidské teplo a změklo. Na pracovní podložce hmotu rozloží a na plochu vytvarují podle předlohy koně. Je jasné, že zručnosti jednotlivých

žáků se bude lišit, každý koník bude originální. Tloušťka koníka musí být min. jeden centimetr, neboť při menší tloušťce by se těsto po vyschnutí lámalo. Po vytvarování koníka si žáci špejlí připraví dírky na hřívu a ocas. Perličkami a korálky si libovolně dozdobí koníka – oči, kopyta, tělo. Hotový výrobek spolu s podložkou odloží na parapety, kde bude minimálně dva dny schnout (nejlépe 4 dny). Poté v jiné vyučovací hodině zařadím pracovní chvíli, žáci provlečou kousky lýka dírkami a po zastřihnutí vytvoří koníkovi hřívu a ocas.

Závěrečná č.: Shrnutí hodiny a zhodnocení výrobků. Každý žák bude odměněn do deníčku nálepkou lístečku v rámci našeho podzimního projektu.

Příloha č. 12.: Pracovní postup bílý kůň.

5.2 Návrh projektu na období zimy

Období roku, které je plné očekávání a příprav na nejkrásnější svátky v roce – Vánoce. Nejen u žáků, ale i u dospělých lidí si můžeme všimnout změn chování. Lidé jsou v adventním čase na sebe milejší a hodnější, všechno je jakoby zabaleno do pomyslného třpytivého hábitu, který vykouzlí úsměvy na tvářích. V průběhu prosince je však před samotnými vánocemi hned několik významných svátků. Z těch nejdůležitějších jmenuji svátek svaté Barbory 4. prosince, k němuž se váže tradice třeshňových větviček, nebo svátek svatého Mikuláše 6. prosince, jehož předvečer je zejména pro děti velmi intenzivním zážitkem. S nástupem adventního času se život v domácnostech, školách i obchodních domech přizpůsobuje blížícím se vánocům. Maminky pečou za pomoci dětí cukroví, ve školách se vyrábějí tématické výrobky, zdobí se interiéry škol a o samotných obchodních domech netřeba mluvit. V průběhu adventu se do vyučování zařazují tématické hodiny, zpěv koled či nácvik dramatizací např. na vánoční besídku. Nastane období vánočních svátků a po novém roce se začne vše vracet do běžného běhu života. Rodiče se vrací do práce, děti do školních lavic. Začátek ledna se nese ve znamení doznívání vánočních nálad a nových zážitků u žáků. Hned 6. ledna na nás v kalendáři čeká první významný den, svátek tří králů. Zajímavé téma, které je nabízí pro zpracování jak v hodinách prvouky, tak při pracovních činnostech. Zbytek ledna se pak nese v podobě klasické výuky podle ŠVP. V nadcházejícím měsíci se můžeme dočkat především bezpočtu pozvánek na maškarní bály, plesy a veselé karnevaly. Žáků se samozřejmě týká ta část karnevalová a maškarní. Možnost obléci si masku a stát se na jedno odpoledne oblíbenou princeznou, pistolníkem nebo zvířátkem neodmítne žádné dítě. Období únorového masopustu se již odedávna slavilo rejem masek a veselým tancem. Příležitost maškarních bálů a karnevalů přímo volá po výrobě masky. K tomu můžou výborně posloužit právě pracovní činnosti, ve kterých si žáci mohou vyrobit škrabošky či další obličejové masky.

PROJEKT Č. 2

TÉMA PROJEKTU : Lidové tradice v období prosince, ledna a února

MOTIVAČNÍ NÁZEV PROJEKTU : Venku vládne mráz a zima, zimní svátky jsou však prima.

CÍLE PROJEKTU : Žáci se seznámí v hodinách prvouky se svátky a lidovými tradicemi v zimním období. Osvojí si získané vědomosti pomocí praktických aktivit během vyučování. Při zhotovování výrobků budou pracovat správně a bezpečně s různými druhy materiálů, a tím si procvičí jemné svaly na ruku, což vede ke zdokonalení jemných pohybů a koordinace ruky. Jemnou motoriku procvičí u každé činnosti spojené s výrobou výsledného produktu, neboť se tato výroba bude skládat z činností jako stříhání, lepení, skládání, vykrajování, mačkání, vytrhávání.

TÉMATA PRO ROZVOJ JEMNÉ MOTORIKY : Omotávání drátku krepovým papírem, lepení drobných papírových částí, jemná práce se slámou, vytrhávání postav z papírů, provlékání, úchop jemných předmětů a nástrojů.

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY : český jazyk, výtvarná výchova

POMŮCKY : papíry, krepový papír, hrubý tvarovatelný drát (měděný), lepidlo na papír, sláma, „kalhotová“ guma

URČEN PRO ROČNÍK: 2.-3.

DRUH PROJEKTU PODLE:

- účelu - drilový (upevnění a prohloubení vědomostí, dovedností),
- navrhovatele - uměle připravený (návrh učitele),
- místa konání – školní,
- počtu žáků - kolektivní (skupinové),
- množství času - dlouhodobý (3 měsíce),
- velikosti - malý (v rámci jedné třídy),

PRODUKT PROJEKTU: větvičky „barborky“, papírový prostorový Mikuláš, slaměná hvězda, ploché postavy tří králů vytrhané z papíru, karnevalová škraboška

ZPŮSOB PREZENTACE PRODUKTŮ: umístění na nástěnce ve třídě / na chodbách ve škole.

CÍLE PROJEKTU S OHLEDEM NA ROZVOJ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ U ŽÁKA: kompetence k učení (žák si osvojí nové poznatky o lidových tradicích a svátcích), k řešení problémů (žák je schopen řešit problémy v pracovním postupu),

komunikativní, sociální a personální (žák se rozvíjí z hlediska komunikace a socializace díky nutnosti spolupráce se spolužáky), občanské (výchova žáka ke kulturnímu dědictví), pracovní (žák je schopen samostatně nebo ve dvojici vykonávat zadané úkoly a dodržovat pracovní postup).

PŘEDPOKLÁDANÉ ČINNOSTI: řešení rébusů, doplňování slov v textu, diskuze, práce na výrobcích

PŘEDPOKLÁDANÉ VÝUKOVÉ METODY: monologické, dialogické, názorné

ORGANIZACE PROJEKTU: Projekt bude začleněn do rozvrhu, do hodin prvouky a technických činností v týdnu před vybraným svátkem či obdobím tradičních lidových slavností. Projekt bude probíhat na školní půdě.

PLÁN PROJEKTU : (s uvedením způsobu hodnocení): projekt bude volně zařazen do hodin prvouky a technických činností během týdne před vybraným svátkem nebo obdobím tradičních lidových slavností, je předpokládaná částečná znalost problematiky projektu, projekt slouží k osvojení si nových vědomostí, dovedností a názorů na svátky a lidové tradice v jejich původní podobě, žáci budou hodnoceni průběžně v průběhu celého projektu a to především slovně, žáci dostanou za odměnu do deníčků samolepku (sněhovou vločku); na konci celého projektu vystaví žáci jednotlivé výrobky, které si zhotovili v hodině technických činností / pracovních činností.

ČASOVÁ DOTACE: prvouka - 5 vyučovací hodiny
                                      pracovní výchova – 5 vyučovacích hodin

Příprava na vyučovací jednotku č. 11

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Svátky a tradice v zimě.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (žák vyjmenuje základní znaky zimního období, nejdůležitější svátky a tradice, které nás v tomto období čeká), kompetence k řešení problémů (žák správně doplní chybějící slova k obrázkům)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: Pracovní list s obrázky, promítačka, notebook, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák pozoruje a následně popíše znaky, které jsou pro zimní období charakteristické, vyjmenuje hlavní svátky a tradiční slavnosti, které se vyskytují v kalendáři od prosince do února.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.

Ukázka všech obrázků a dat na promítačce – 15

Žáci postupně sepiší seznam předmětů

na tabuli a do sešitů – 10 min.

Samostatná práce žáků, psaní do sešitů-5 min.

Závěr hodiny, zopakování znaků období podzimu -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Rozdělení práce v průběhu vyučovací jednotky. Na tabuli napíše nápis ZIMNÍ SVÁTKY. Provedu seznámení s časovou dotací projektu, rozvrhem zaměřeným na svátky a lidové tradice a položím žákům otázku „Znáš nějaké zimní svátky? Znáš nějaké zimní lidové tradice? Případné správné odpovědi žáků sepišeme na tabuli.

Hlavní č.: Na promítačce přes notebook postupně promítnu všechny předem připravené obrázky (viz příloha č.13). U každého obrázku se pozastavíme a řekneme si, co je to za předmět, datum, osobu. Žáci jednotlivé názvy obrázků postupně vypíší na tabuli pod nápis.

Zápis do sešitů : Zima je krásné období. Napadne sníh a příroda spí.

Nejvýznamnějším svátkem jsou Vánoce (24.-26. prosince), ale předchází jim zajímavé svátky jako svátek Svaté Barbory (4.12.) a svátek Svatého Mikuláše (6.12.). Na začátku ledna nás navštíví tři králové (6.1.) a v únoru se můžeme těšit na maškarní bály a karnevaly.

Závěrečná č.: Na závěr hodiny ještě jednou přečtu z tabule všechna vypsána slova, a ke každému stručně zopakujeme základní vlastnosti.

Zadání domácího úkolu : najdi doma v kalendáři data našich vybraných významných zimních svátků a tradic a vypiš, co je k nim v kalendáři uvedeno.

4.12., 6.12., 24.12., 25.12., 26.12., 1.1., 6.1., 2.2.

Příloha č.13 : Zimní svátky a tradice v obrazech.

Příprava na vyučovací jednotku č. 12

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Barborka

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (žák popíše tradici, která se na svátek svaté Barbory dodržuje), kompetence k řešení problémů (žák správně obalí drát do krepového papíru, aby se mu nerozbaloval), kompetence pracovní (žák pracuje podle daného návodu)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: promítačka, list s pracovním postupem, hrubší modelovací drátek, hnědý a růžový krepový papír, lepidlo.

Očekávané cíle a výstupy: Žák vytvoří z drátku a krepového papíru větvičku „barborku“. Popíše co vykvetení větvičky utržené na svátek Svaté Barbory znamenalo.

Hodnocení: slovní, nálepka do deníčku

Časový harmonogram:

Seznámení žáků s učivem v dané hodině – 5 min.
Motivační prvek – tradice trhání větvíček – 10 min.
Práce žáků – 20 min.
Zhodnocení výrobků, úklid pracoviště – 10 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Ukázka hotového výrobku na promítačce a jeho pracovního postupu. Motivační otázka pro žáky : „ Proč my dnes, v období, kdy je zima, vyrábíme rozkvetlé větvičky třešní?“. Vysvětlím žákům, že stromy v zimě „spí“ a nekvetou, ale že když se uřízne větvička z ovocného stromu a dá se do bytu do vázy, teplem se „probudí“ a možná nám i vykvete. Objasnění tradice trhání větvíček, kterým se říká „barborky“. Svobodné dívky si v tento den uřízly větvičku a daly ji do vázy. Pokud dívka větvička do Vánoc vykvetla, měla prý velkou šanci se do roka vdát.

Hlavní č.: Na promítačce přes notebook promítnu pracovní postup a krok po kroku budu s žáky pracovat. Drátek musí být hrubší a tvarovatelný o délce 30-ti cm. Žáci obalí drát pruhem hnědého krepového papíru, který natrou na různých bodech lepidlem. Poté vytrhají z růžového krepového papíru kousky asi 5 x 5 cm a lehce je zmačkají do kuličky. Jednotlivé kuličky znázorňují kvetoucí pupeny a ty žáci nalepí střídavě na větvičku. Větvička nebude rovná, ale žáci ji různě zprohýbají.

Závěrečná č.: Zhodnocení práce a samotných výrobků nálepkou do deníčku. Úklid pracoviště a zopakování informací, které se v hodině žáci dozvěděli.

Příloha č.14. : Pracovní postup větvičky „barborky“.

Příprava na vyučovací jednotku č. 13

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Mikuláš přichází

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (žák popíše, jaké postavy chodí v Mikulášském průvodu, kdy chodí průvod a jaká jsou role jednotlivých postav), kompetence k řešení problémů (žák správně doplní chybějící slova do pracovního listu a k obrázkům)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: Pracovní list Mikuláš, promítačka, notebook, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák popíše postavy Mikuláše, anděla a čerta a jejich vlastnosti, oděv a funkci v průvodu.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 5 min.
Ukázka všech obrázků na promítačce a příběh svatého Mikuláše – 15 min.
Dialog o vlastnostech Mikuláše, anděla a čerta
pracovní list – 10 min.
Samostatná práce žáků, psaní do sešitů-10 min.
Závěr hodiny, zopakování informací -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s obsahem hodiny. Žáci ví, že za nedlouho bude svátek svatého Mikuláše a k tomu se bude tato hodina věnovat. Na promítačce promítnu všechny obrázky (příloha č. 15) a ke každému si povíme základní informace. Přečtením stručného životopisu svatého Mikuláše (příloha č. 16) seznámím žáky s touto historickou postavou a pokusíme se objasnit, proč tradičně chodí Mikulášský průvod v předvečer tohoto svátku a jakou roli v tomto průvodu mají anděl a čert. Zdůrazním

žákům, že čerta se nemusí bát, protože nejedno dítě při návštěvě čerta v domácnosti zažívá nepříjemný šok.

Hlavní č.: Žáci vypracují pracovní list (příloha č. 17). Poté proběhne společná kontrola.

Zápis do sešitů: Svatý Mikuláš byl štědrý biskup, který žil ve 4.století. Šířil křesťanské náboženství a svůj majetek daroval chudým. Obdarovávání se přeneslo do dnešních dnů. Doprovod mu dělají postavy anděla, které pomáhají rozdávat dárky a postava čerta, který má strašit zlobivé děti. Svátek svatého Mikuláše slavíme 6. prosince, ale jeho průvod chodí 5.prosince večer.

Závěrečná č.: Stručné zopakování života svatého Mikuláše a jeho činů, nakreslení obrázku do sešitu.

Příloha č. 15.: Mikuláš v obrazech.

Příloha č. 16.: Životopis svatého Mikuláše.

Příloha č. 17.: Pracovní list Mikuláš.

Příprava na vyučovací jednotku č. 13

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: My se čerta nebojíme!

Ročník: 2.-3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů (žák najde způsob jak zpracovat a správně vystříhnout výrobek podle šablony aniž by jej prostříhnul),
kompetence pracovní (žák dokáže pracovat podle daného návodu)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: list s pracovním postupem (příloha č. 18.), šablona (příloha č. 19.),
tvrdý papír A4, promítačka, notebook, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák vyrobí postavy Mikuláše, čerta a anděla, vybarví,
slepí.

Hodnocení: slovní, nálepka za výrobek do deníku

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 5 min.
Ukázka pracovního postupu a vysvětlení jednotlivých
kroků - 5 min.
Práce žáků – 30 min.
Závěr hodiny, zopakování informací -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s obsahem hodiny. Ukázka hotového výrobku
a zobrazení pracovního postupu. Krok po kroku si pracovní postup
probereme.

Hlavní č.: Názorně každý krok z pracovního postupu předvedu a vysvětlím. Žáci
si obkreslí šablony tří spojených postav a podle vlastní fantazie je
vybarví. Musí však dávat pozor na to, jak jsou siluety postav
vykresleny, aby např. čerta nevykreslili jako anděla. Po vybarvení
a vykreslení detailů siluet Mikuláše, anděla a čerta žáci siluety
vystříhnout. Záložky složí do sebe a vytvoří tím stojící model tří postav
držících se za ruce.

Závěrečná č.: Zhodnocené práce a výrobků, úklid pracoviště.

Příloha č. 18. – Šablona Mikuláše, čerta a anděla.

Příloha č. 19. – Pracovní postup Mikuláše, čerta a anděla.

Příprava na vyučovací jednotku č. 4

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Adventní období a Vánoce.

Ročník: 2.-3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní (žák popíše význam adventu a Vánoc) kompetence k učení (žák si osvojí informace o adventu a Vánocích), kompetence personální a sociální (žák se chová slušně ke svým spolužákům a podílí se na vánočních přípravách doma i ve škole)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná, dialogická

Pomůcky: obrázky s vánoční a adventní tematikou (příloha č.20), promítačka, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák popíše základní znaky adventního období a hlavní sváteční dny Vánoc.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.
Ukázka obrázků a dialog – 15 min.
Samostatná práce žáků – 15 min.
Závěr hodiny, zopakování informací -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s obsahem hodiny. Ukázka obrázků s tematikou adventu a Vánoc, rozbor jednotlivých obrázků.

Hlavní č.: Dialog se žáky o základních znacích adventního období, o tom jak se lidé k sobě v tuto dobu mají chovat, jak se připravujeme na Vánoce, jak slavili lidé Vánoce kdysi. Vyličení jednotlivých vánočních svátků – Štědrého dne, Prvního svátku vánočního a Druhého svátku vánočního.

Zápis do sešitu: Advent a Vánoce. Advent je období příprav před Vánocemi a začíná 4 týdny před Štědrým dnem. Každá neděle je označována jako adventní. Nazývají se železná, bronzová, stříbrná a zlatá neděle. Každou neděli zapalujeme svíci na adventním věnci. Vánoce jsou největším církevním svátkem

oslavující narození Ježíše Krista. Vánoční svátky = Štědrá den, 1. svátek vánoční, 2. svátek vánoční. O Vánocích by na sebe měli být lidé hodní a pomáhat si.

Po sepsání zápisu do sešitu žáci nakreslí první asociaci, která se jim vybaví při slově Vánoce (stromček, dárky, sněh, baňky...)

Závěrečná č.: Zhodnocení hodiny, zopakování základních znaků adventu.

Příloha č. 20. – Advent v obrazech.

Příprava na vyučovací jednotku č. 15

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Tradiční vánoční ozdoby ze slámy.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů (žák najde způsob, jak zpracovat a správně svázat zpracovanou slámu),
kompetence pracovní (žák dokáže pracovat podle daného návodu)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: list s pracovním postupem (příloha č. 21.), promítačka, notebook, sláma (lze zakoupit v hobby potřebách po svazcích, dostatečný bude jeden svazek), tabule, křídly, bavlnka v béžové barvě, žehlička

Očekávané cíle a výstupy: Žák vyrobí tradiční vánoční ozdobu na stromeček – slaměnou hvězdičku.

Hodnocení: slovní, nálepka za výrobek do deníku

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 5 min.
Ukázka pracovního postupu a vysvětlení jednotlivých kroků - 5 min.
Práce žáků – 30 min.
Závěr hodiny, zopakování informací -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

- Úvodní č.: Seznámení žáků s obsahem hodiny. Ukázka hotového výrobku a zobrazení pracovního postupu. Krok po kroku si pracovní postup probereme.
- Hlavní č.: Názorně každý krok z pracovního postupu předvedu a vysvětlím. Žáci si nastříhají 4 ks slámy o délce 10 cm. Případné rozdíly v délce stébel se nakonec upraví zastřihnutím. První stéblo sváže uprostřed a do kříže přiváže druhé stéblo. Upevní střídavým proplétáním bavlnky. Postupně přidává stébla, až vytvoří hvězdičku. Zastřihne délku stébel, a připevní k hvězdičce očko. Na připravené podložce jednotlivé hvězdy vyžehlím.

Sláma se teplem zafixuje v ploché formě. Výrobky si pověsíme ve třídě a žáci si je před Vánocemi vezmou domů, aby ozdobili svůj vánoční stromeček.

Závěrečná č.: Zhodnocené práce a výrobků, úklid pracoviště.

Příloha č. 21. – Pracovní postup slaměné hvězdičky.

Příprava na vyučovací jednotku č. 16

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: My tři králové jdeme k Vám!

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence k učení (žák si osvojí nové informace o svátku Tří králů),
kompetence komunikativní (žák popíše význam svátku Tří králů)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: vyprávění o svátku Třech králů (příloha č. 22), pracovní list
(příloha č. 23), promítačka, notebook, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák popíše význam svátku Tří králů

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram:
Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 5 min.
Vypravování o svátku Tří králů, dramatizace - 15 min.
Samostatná práce žáků, pracovní list a zápis
do sešitů – 15 min
Závěr hodiny, zopakování informací -10 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s obsahem hodiny. Po návratu žáků zpátky do školy z vánočních prázdnin nás v lednu čeká jeden významný sváteční den, svátek Tří králů. Na promítačce si ukážeme obrázek, jak se obvykle zobrazují Tři králové.

Hlavní č.: Přečtu žákům vyprávění o Třech králích, jejich cestě za kometou a příchod do Betléma.

Zápis do sešitu: Tři králové: Po narození Ježíše Krista se údajně na nebo objevila kometa, která přivedla tři mudrce Kašpara, Melichara a Baltazara do Betléma. Přišli se poklonit malému Ježíškovi a přinesli mu kadidlo, myrtu a zlato. Dnes chodí děti v převlečení Tří králů k lidem a psaním K+M+B a příslušného roku nad dveře žehnají domácnostem. Po zapsání si s vybranými žáky zkusíme sehrát scénku o příchodu Tří králů k Ježíškovi. Žáci pak samostatně vypracují pracovní list a nakreslí si do sešitu obrázek.

Závěrečná č.: Zhodnocení hodiny a zopakování základních informací o Svátku Tří králů.

Příloha č. 22. – Vyprávění o svátku Tří králů.

Příloha č. 23. – Pracovní list Tři králové.

Příprava na vyučovací jednotku č. 17

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Masopustní veselí.

Ročník: 2.- 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní (žák popíše jaké masky vidí na obrázcích z masopustních průvodů), kompetence k učení (osvojí si základní poznatky o masopustu a jeho významu)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná, dialogická

Pomůcky: list s obrázky na téma masopust a s textem o masopustu (příloha č. 24), notebook, promítačka, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák popíše, jak se slaví v období masopustu dnes a jak v minulosti a co to masopust vůbec znamená.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 5 min.
Promítnutí obrázku a četba o masopustu – 15 min.
Rozhovor s žáky, zápis do sešitů, obrázků – 15 min.
Závěr hodiny, zopakování informací -10 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s obsahem hodiny. V období od svátku Tří králů do popeleční středy probíhá období masopustu. Jedná se o čas, kdy se lidé veselí a hodně jedí, protože poté přichází čas klidu, rozjímání a půstu před Velikonocemi. Od pradávna se na vesnicích dodržuje zvyk masopustních průvodů.

Hlavní č.: Promítnutí obrázků a textu o masopustu. Žáci popíší jednotlivé masky, která vidí na obrázcích z masopustních průvodů. Promluvíme si o tom, zda se letos chystají na nějaký maškarní bál nebo karneval a jakou masku mají připravenou. Seznámím je i s plánem na následující pracovní činnosti, kde si maškarní masku vyrobíme.

Zápis do sešitů: Masopust. Období plní tance, veselí, karnevalů, jídla a pití se nazývá masopust. Předchází postnímu období před Velikonocemi. Na vesnicích chodívají masopustní průvody v maskách a ve městech se pořádají plesy, maškarní bály a karnevaly.

Po zápisu si žáci nakreslí do sešitu obrázky oblíbené masky.

Závěrečná č.: Zhodnocení hodiny, zopakování základních informací o masopustním období.

Příloha č. 24. – Obrázky a text o masopustu.

Příprava na vyučovací jednotku č. 18

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Hurá na karneval !

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní (žák popíše svou masku a důvod, pro který si ji vybral z nabídky), kompetence pracovní (žák pracuje podle zadaného návodu a dbá na bezpečnost práce)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: šablony masek zvětšené na velikost papíru A4 (příloha č. 25), tvrdý tvrdý papír, děrovačka, nůžky, „kalhotová guma“, pastelky, fixy

Očekávané cíle a výstupy: Žák vyrobí masku na karneval dle výběru z nabídky šablon.

Hodnocení: slovní, nálepka za výrobek do deníku

Časový harmonogram:

- Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 5 min.
- Ukázka pracovního postupu a vysvětlení jednotlivých kroků - 5 min.
- Práce žáků – 30 min.
- Závěr hodiny, zopakování informací -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s obsahem hodiny. Ukázka hotového výrobku a zobrazení pracovního postupu. Krok po kroku si pracovní postup probereme.

Hlavní č.: Názorně každý krok z pracovního postupu předvedu a vysvětlím. Žáci si obkreslí šablonu dle svého výběru na tvrdý papír a budou se věnovat vybarvování. Vybarvování bude přesné, pečlivé a sytými pastelkami nebo fixy. Po vybarvení masku pečlivě vystříhnou. Děrovačkou připravím díрку na gumu, kterou provlečou a zavážou dvěma uzly na koncích masky. Délka gumy bude 20 cm.

Závěrečná č.: Zhodnocení práce a výrobků, úklid pracoviště.

Příloha č. 25: Šablony masopustních masek.

5.3 Projekt na období jara

Přichází jaro. Období, na které se po dlouhé zimě všichni těšíme a jehož nástup netrpělivě očekáváme. Jakmile začne roztávat sníh a slunce začne prvními paprsky ohřívat zemi, objeví se první květiny, které jsou již jedním z neklamných znaků jara. Žáci začnou opět ve větší míře trávit svůj volný čas venku a i tím sami mohou pozorovat základní znaky jara. První květiny, probouzející se hmyz či delší dny. Toto téma bude jistě jedno z hlavních v hodinách prvouky v tomto období, já se ale i tentokrát zaměřím na svátky a lidové tradice, které můžeme využít ve vyučovacích hodinách prvouky a následně i v pracovních činnostech. Velikonoce můžeme bezesporu označit jako hlavní svátek jarního období. Jedná se o pohyblivý svátek, který se odvozoval od letního slunovratu, většinou ale připadá na období konce března až druhé poloviny dubna. Klasický způsob oslavy velikonoc se v dnešní době udržuje zejména na vesnicích, v oblasti Moravskoslezských Beskyd především na Valašsku. Výbornou ukázkou tradiční oslavy velikonoc, včetně lidových výrobků a tradic můžeme s žáky vidět při celodenním výletu do Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Z velikonočních výrobků vhodných ke zpracování v hodinách pracovních činností jsem s ohledem na věk žáků a rozvoj jemné motoriky vybrala techniku oplétání přírodní přízí. S ohledem na pohyblivý termín velikonoc je docela možné, že se budou blížit, nebo dokonce krýt s dubnovým svátkem svatého Jiří. Tento den je opředen zajímavými pranostikami, jejichž historický základ si probereme v hodině prvouky a následně v tomto tématu budeme s žáky pracovat v pracovních činnostech. Poslední dubnový den, konkrétně večer se nese v oslavách filipojakubské noci, neboli pálení čarodějnic. I tomuto významnému lidovému zvyku se budeme věnovat. Poslední z jarních měsíců nabízí poměrně k ostatním měsícům poněkud málo lidových zvyků a tradic. Měsíc květen je nasycen hlavně významnými svátky z pohledu historie druhé světové války, svátku práce či svátku matek. Tento projekt však není na tyto události směřován. V historii se lidé na území Moravskoslezských Beskyd v květnu věnovali především zemědělství a chovu skotu a dobytka. Dalším významným dnem byl den letního slunovratu, který lidé oslavovali veselicemi. Každý z vybraných svátků a lidových zvyků uvedených v tomto projektu se odráží v pracovních činnostech návrhem výrobku, který rozvíjí jemnou motoriku žáků primární školy.

PROJEKT Č. 3

TÉMA PROJEKTU : Lidové tradice v období března, dubna, května a června.

MOTIVAČNÍ NÁZEV PROJEKTU : Příroda je v plném květu, tradice si nepopletu.

CÍLE PROJEKTU : Žáci se seznámí v hodinách prvouky se svátky a lidovými tradicemi v jarním období. Osvojí si získané vědomosti pomocí praktických aktivit během vyučování. Při zhotovování výrobků budou pracovat správně a bezpečně s různými druhy materiálů, a tím si procvičí jemné svaly na ruku, což vede ke zdokonalení jemných pohybů a koordinace ruky. Jemnou motoriku procvičí u každé činnosti spojené s výrobou výsledného produktu, neboť se tato výroba bude skládat z činností jako stříhání, lepení, skládání, vykrajování, omotávání, hnětení, šití a provlékání.

TÉMATA PRO ROZVOJ JEMNÉ MOTORIKY : omotávání vyfouknutého vajíčka přírodními přízemi, lepení textilní mozaiky na papír, šití čarodějnice, zpracování pískového těsta

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: český jazyk, výtvarná výchova

POMŮCKY : papíry, vyfouknutá vajíčka, bavlnky, vlny, rezné provázky, konopné provázky a jiné přírodní příze, zbytky textilu (krajky, chlupatiny, plátno, denim apod.), vařečka, pískové těsto (10 hrnků jemného písku, 2 hrnky mouky, přiměřené množství vody), plastové špachtle, šablony výrobků, lýko

URČEN PRO ROČNÍK: 2. – 3.

DRUH PROJEKTU PODLE:

- účelu - drilový (upevnění a prohloubení vědomostí, dovedností),
- navrhovatele - uměle připravený (návrh učitele),
- místa konání – školní,
- počtu žáků - kolektivní (skupinové),
- množství času - dlouhodobý (3 měsíce),
- velikosti - malý (v rámci jedné třídy),

PRODUKT PROJEKTU: velikonoční kraslice omotávaná přírodními přízemi, textilní mozaika Svatý Jiří a drak lepená na papír, ušitá čarodějnice s koštětem z vařečky, sluníčko na zavěšení z pískového těsta

ZPŮSOB PREZENTACE PRODUKTŮ: umístění na nástěnce ve třídě / na chodbách ve škole.

CÍLE PROJEKTU S OHLEDEM NA ROZVOJ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ U ŽÁKA: kompetence k učení (žák si osvojí nové poznatky o lidových tradicích a svátcích), k řešení problémů (žák je schopen řešit problémy v pracovním postupu), komunikativní, sociální a personální (žák se rozvíjí z hlediska komunikace a socializace díky nutnosti spolupráce se spolužáky), občanské (výchova žáka ke kulturnímu dědictví), pracovní (žák je schopen samostatně nebo ve dvojici vykonávat zadané úkoly a dodržovat pracovní postup).

PŘEDPOKLÁDANÉ ČINNOSTI: řešení rébusů, doplňování slov v textu, diskuze, práce na výrobcích

PŘEDPOKLÁDANÉ VÝUKOVÉ METODY: monologické, dialogické, názorné

ORGANIZACE PROJEKTU: Projekt bude začleněn do rozvrhu, do hodin prvouky a technických činností v týdnu před vybraným svátkem či obdobím tradičních lidových slavností. Projekt bude probíhat na školní půdě.

PLÁN PROJEKTU : (s uvedením způsobu hodnocení): projekt bude volně zařazen do hodin prvouky a technických činností během týdne před vybraným svátkem nebo obdobím tradičních lidových slavností, je předpokládána částečná znalost problematiky projektu, projekt slouží k osvojení si nových vědomostí, dovedností a názorů na svátky a lidové tradice v jejich původní podobě, žáci budou hodnoceni průběžně v průběhu celého projektu a to především slovně, žáci dostanou za odměnu do deníčků samolepku (kytičku); na konci celého projektu vystaví žáci jednotlivé výrobky které si zhotovili v hodině technických činností / pracovních činností.

ČASOVÁ DOTACE: prvouka - 4 vyučovací hodiny
                                      pracovní výchova – 6 vyučovacích hodin

Příprava na vyučovací jednotku č.19

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Jarní sváteční dny a tradiční slavnosti.

Ročník: 2.- 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (Žák vyjmenuje základní znaky nejdůležitějších svátků a tradic na jaře),
kompetence k řešení problémů (Žák správně doplní chybějící slova k obrázkům)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní ,dialogická, názorná

Pomůcky: Pracovní list s obrázky (příloha č. 26), promítačka, notebook, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák pozoruje a následně popíše znaky, které jsou pro jarní období charakteristické, vyjmenuje hlavní svátky a tradiční slavnosti, které se vyskytují v kalendáři od března do června.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.

Ukázka všech obrázků a dat na promítačce – 15

Žáci postupně sepiší seznam předmětů

na tabuli a do sešitů – 10 min.

Samostatná práce žáků, psaní do sešitů-5 min.

Závěr hodiny, zopakování znaků období podzimu -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Rozdělení práce v průběhu vyučovací jednotky. Na tabuli napíše nápis JARNÍ SVÁTKY. Provedu seznámení s časovou dotací projektu, rozvrhem zaměřeným na svátky a lidové tradice a položím žákům otázku „ Jaké svátky slavíme na jaře? Znáš nějaké jarní lidové tradice? Případné správné odpovědi žáků sepišeme na tabuli.

Hlavní č.: Na promítačce přes notebook postupně promítnu všechny předem připravené obrázky (viz příloha č.26). U každého obrázku se pozastavíme a řekneme si, co je to za předmět, datum, osobu. Žáci jednotlivé názvy obrázků postupně vypíší na tabuli pod nápis.

Zápis do sešitů : Jarní svátky a tradice. Příroda se na jaře probouzí po dlouhé zimě a my očekáváme největší jarní svátky Velikonoce. K nim patří výroba kraslic, pomlázky a šlehání děvčat. Svátek svatého Jiří (24.4) byl důležitým dnem v zemědělství na vesnicích, kdy po zimě sedláci poprvé vyhnali dobytek na pastvu. Za nedlouho pak slavili Filipojakubskou noc (30.4), která se nesla ve znamení pálení čarodějnic. V květnových dnech se pozornost soustředila především na zemědělské práce a chov dobytka. Jarní období se oficiálně zakončí letním slunovratem, který lidé také oslavovali (24.6.).

Závěrečná č.: Na závěr hodiny ještě jednou přečtu z tabule všechna vypsána slova, a ke každému stručně zopakujeme základní vlastnosti.

Zadání domácího úkolu : najdi doma v kalendáři data našich vybraných významných podzimních svátků a tradic a vypiš, co je k nim v kalendáři uvedeno.

Velikonoční pondělí, 24.4., 31.4., 24.6.

Příloha č. 26. – Jarní svátky a tradice v obrazech.

Příprava na vyučovací jednotku č.20

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Velikonoce.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (Žák vyjmenuje význam Velikonoc a průběh jejich slavení), kompetence k řešení problémů (Žák správně doplní chybějící slova k obrázkům a rébus)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: Pracovní list (příloha č. 27), promítačka, notebook, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák popíše význam Velikonoc jak z křesťanského hlediska, tak z hlediska lidových tradic.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.

Práce s učebnicí a vyprávění o lidových slavnostech – 15 min.

Samostatná práce žáků, psaní do sešitů, pracovní list -15 min.

Závěr hodiny, zopakování znaků období podzimu -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Rozdělení práce v průběhu vyučovací jednotky. Velikonoční svátky jsou hlavním svátkem v období jara. Lidé po dlouhé době očekávali probuzení přírody. Velikonoce jsou především křesťanským svátkem vzkříšení Ježíše Krista. Seznámím žáky s tradiční formou lidových oslav Velikonoc tak, jak se slaví například na Valašsku. Předpokládám, že se tomuto tématu bude věnovat i některá z kapitol v učebnici prvouky.

Hlavní č.: Provedeme zápis do sešitu. Velikonoce. Velikonoce jsou křesťanský svátek, který oslavuje zmrtvýchvstání Ježíše Krista třetí den po jeho ukřižování. V Česku je prastarou tradicí hodování a pomlázka. Muži a chlapci chodí koledovat po domácnostech a šlehat ženy a dívky

vrbovými proutky (karabáčem), aby byly celý rok zdravé. Ženy pak jako poděkování muže obdarují zdobenou kraslicí. Tradiční polévání vodou, které symbolizovalo probuzení síly, dnes mnohdy nahradilo polévání voňavkou. Symboly Velikonoc jsou kuřata, zajáci, beránek, vejce a jarní květiny. Po provedení zápisu do sešitu žáci vypracují pracovní list (příloha č. 27) . Kontrolu provedeme společně.

Závěrečná č.: Na závěr zopakujeme se žáky význam Velikonoc a jeho tradiční způsoby oslav. Zhodnotíme práci žáků a provedeme sebereflexi „co se mi dnes povedlo?“.

Příloha č. 27. – Pracovní list Velikonoce.

Příprava na vyučovací jednotku č.21

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Omotaná pomotaná kraslice.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence k řešení problémů (žák omotá vejce aniž by mu prasklo), kompetence pracovní (žák je schopen pracovat podle pracovního postupu)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, názorná

Pomůcky: Pracovní list s postupem práce (příloha č. 28), dvě vyfouknutá vejce, barevní bavlnky, příze, vlny nebo sisalový provázek, lepidlo HERKULES, nůžky

Očekávané cíle a výstupy: Žák vyrobí kraslici zdobenou omotáváním různých přírodních přízí.

Hodnocení: slovní, nálepka za výrobek do deníčku

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.
Samostatná práce žáků na výrobku – 30 min.
Zhodnocení práce v hodině a úklid pracoviště – 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Rozdělení práce v průběhu vyučovací jednotky. Promítnu list s pracovním postupem a u každého kroku se zastavím a podrobně jej vysvětlím.

Hlavní č.: Podle pracovního postupu vypracuji s žáky prvotní kroky omotávání kraslice a poté budu kontrolovat práci a pomáhat jednotlivým žákům. Omotávání jde poměrně rychle, jakmile se začne, žáci vždy natřou pruh lepidla na vejce a obmotají ho. Výběr bavlnky bude záležet na materiálu, který si žáci donesou, nejvhodnější jsou však barevné bavlnky na vyšívání.

Závěrečná č.: Hotové výrobky se musí do druhého dne nechat uschnout, aby lepidlo vytvrdilo. S žáky zhodnotím hodinu a výrobky a žáci si uklidí pracoviště.

Příloha č. 28 – Pracovní postup kraslice.

Příprava na vyučovací jednotku č.22

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři.

Ročník: 2.-3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (Žák popíše život svatého Jiří a smysl pranostiky), kompetence k řešení problémů (Žák správně vypracuje pracovní list s rébusem)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická

Pomůcky: Pracovní list (příloha č. 29), příběh o životě svatého Jiří (příloha č. 30), tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák popíše stručně život svatého Jiří a vysvětlí význam pranostiky „ Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři“.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.
Vyprávění o životě svatého Jiří – 15 min.
Samostatná práce na pracovním listě, psaní do sešitů – 15 min.
Závěr hodiny, zopakování důležitých informací o životě svatého Jiří -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

- Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Rozdělení práce v průběhu vyučovací jednotky. K blížícímu se svátku svatého Jiří se váže známá pranostika, který vypráví, že v onen den vylézají z úkrytů hadi a štíři. V čem tkví základ této pranostiky a jaký byl život světce Jiřího?
- Hlavní č.: Z připraveného listu s životopisem svatého Jiří (příloha č. 30) žákům přečtu některé zajímavé informace o jeho životě i o legendě s drakem. Vysvětlím žákům, že svátek svatého Jiřího byl kdysi na vesnicích pro zemědělce a chovatele dobytka důležitým dnem, neboť se věřilo, že od tohoto dne nejsou hadi již smrtelně nebezpeční. Had má po zimě v sobě tolik koncentrovaného jedu, že by to dokázalo zabít jak člověka,

tak i krávu. Svatý Jiří je často zobrazován jako rytíř bojující proti sani.
Tento výjev žáci uvidí znázorněný na pracovním listu (příloha č. 29.),
kde samostatně vyřeší zadané úkoly.

Zápis do sešitů. Svátek svatého Jiří. Svatý Jiří žil na přelomu 3. – 4. století,
byl římským vojákem a pocházel z dnešního Turecka.
Stal se rytířem a osobním strážcem tehdejšího císaře.
Císař ho ale za jeho křesťanské texty nechal mučit za zradu a poté
i popravit. Díky legendám je zobrazován jako rytíř zabíjející draka.

Závěrečná č.: Na závěr hodiny zopakujeme důležité informace o životě svatého Jiří
a významu pranostiky připadající na den jeho svátku.

Příloha č. 29. – Pracovní list svatý Jiří.

Příloha č. 30. – Život svatého Jiří.

Příprava na vyučovací jednotku č.23

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Legenda o svatém Jiřím a drakovi.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence pracovní (žák vytvoří textilní mozaiku na papíru a předlohou podle daného pracovního postupu),
kompetence k řešení problémů (žák vhodně vybere textilií ke zpracování podle její vlastnosti), kompetence komunikativní (žák popíše svůj výrobek),

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: tvrdý bílý papír A4 s natisknutou šablonou (příloha č. 31.), zbytky textilu, kůží, kožešin, chlupatin, lepidlo HERKULES, nůžky

Očekávané cíle a výstupy: Žák nalepí kousky textilu na papír podle šablony.
Vytvoří textilní mozaiku svatého Jiří a draka.

Hodnocení: slovní, samolepka za výrobek do deníčku

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.

Samostatná práce žáků na výrobku – 30 min.

Závěr hodiny, zopakování znaků období podzimu -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Rozdělení práce v průběhu vyučovací jednotky. Opětovně přečtu legendu o svatém Jiřím. Rozdám žákům papíry s předtištěnými siluetami svatého Jiřího a draka. Vysvětlím postup práce.

Hlavní č.: Rozdám papíry se šablonou (příloha č. 31). Před samotnou prací s nůžkami upozorním na bezpečnost práce. Žáci si nastříhají na malé kousky různé druhy tkanin, které nabídnu já, nebo které si žáci přinesou z domu. Vyměňováním tkanin, kůží, chlupatin a kousků kožešin mezi žáky docílím různorodosti mozaiky. Nanesou vždy na určitou část šablony lepidlo a přilepí textilií. Žáci musí dbát na to, aby postavu

Jiřího rozdělili na kalhotovou a košilovou část a používali při tom jen světlé nebo tmavé odstíny látky. Draka ale mohou vylepit libovolně, dle své fantazie. Výrobek je třeba nechat vyschnout do druhého dne.

Závěrečná č.: Zhodnocení práce žáků, rozdání nálepek kytickek do deníčku. Žáci popíší, jak vypadá jejich drak, kterého mohli udělat podle své fantazie.

Příloha č. 31: – Šablona Jiří a drak.

Příprava na vyučovací jednotku č.24

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Pálení čarodějnic.

Ročník: 2. – 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodina

Klíčové kompetence: kompetence komunikační (Žák popíše význam zvyku pálení čarodějnic), kompetence k učení (žák si osvojí nově získané vědomosti o Filipojakubské noci)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: list s obrázky (příloha č. 31.), promítačka, notebook, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák pozoruje a následně popíše průběh a význam tradičního pálení figurín čarodějnic o Filipojakubské noci.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s učivem v dané hodině - 10 min.
Ukázka všech obrázků na promítačce – 15
Samostatná práce žáku, zápis do sešitů - 15
Zhodnocení hodiny, zopakování znaků pálení čarodějnic -5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s učivem. Rozdělení práce v průběhu vyučovací jednotky. Na tabuli napíše nápis FILIPOJAKUBSKÁ NOC.
Rozhovorem se žáky zjistím, co ví o této noci.

Hlavní č.: Na promítačce přes notebook postupně promítnu všechny předem připravené obrázky (viz příloha č.32). U každého obrázku se pozastavíme a řekneme si, co na něm vidíme. Vylíčím žákům průběh tradiční lidové slavnosti pálení čarodějnic. Ženy a dívky vytvoří ze slámy a starých oděvů figurínu čarodějnice, kterou pak v průvodu provedou vesnicí. Muži postaví velkou dřevěnou hranici, zvanou fatru. Figurína se postaví na hranici a rituálně zapálí. Lidé věří, že symbolické

upálení čarodějnice je uchrání před zlými duchy. Během hoření ohně muži zapalují malá košťátka z proutí, která vyhazují okolo ohně do vzduchu. V minulosti se věřilo, že tento zvyk zvýší úrodu.

Zápis do sešitů: Pálení čarodějnic. O Filipojakubské noci (31.4.) se na předem připravenou fatru postaví figurína čarodějnice, kterou před tím pronesli lidé v průvodu vesnicí. Význam pálení čarodějnic je ochrana před zlými duchy a silami. Fatru staví muži, čarodějnici vyrábí ženy. Pálení čarodějnic je doprovázeno bujarým veselím. Po zápisu si žáci nakreslí do sešitu obrázek fatry a pálení čarodějnice.

Závěrečná č.: Na závěr hodiny zopakujeme, jak se pálení čarodějnic o Filipojakubské noci slaví a jaký je význam těchto oslav.

Příloha č. 32: – Filipojakubská noc v obrazech.

Příprava na vyučovací jednotku č.25

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Slet čarodějnic I.

Ročník: 2.- 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence: kompetence pracovní (žák vytvoří panenku čarodějnice na koštěti), kompetence k řešení problémů (žák použije vhodný steh k sešití látky)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: šablona panenky (příloha č. 33), list s pracovním postupem (příloha č. 34), bílé plátno (staré povlečení, prostěradlo), kousky látek, kožešin, kůží nebo jiných textilií, fixy, velké jehly, rezná nit, nůžky, větší vařečka, lýko

Očekávané cíle a výstupy: Žák vytvoří podle zadaného pracovního postupu panenku čarodějnici na koštěti.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Seznámení žáků s hotovým výrobkem - 5 min.
Popis pracovního postupu – 10 min.
Samostatná práce žáků – 25 min.
Příprava na další hodinu pracovních činností – 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s hotovým výrobkem. Zopakování tradice pálení čarodějnic. Ukázka a vysvětlení pracovního postupu. Před samotnou prací upozorním žáky na bezpečné zacházení s nůžkami a jehlou. Rozdáme si vystřižené šablony tělíčka panenky, které žákům připravím předem.

Hlavní č.: Žáci sešijí dvě části vystřiženého tělíčka čarodějnice. U tohoto druhu ruční práce se předpokládá alespoň základní dovednost šití. V případě, že jej žáci zcela ještě neovládají, názorně si ukážeme zadní steh. Jako další varianta sešití látky se nabízí sešít ji pomocí kancelářské sešívačky, tzv. koněm. Opět je ale zapotřebí upozornit před prací žáky

na bezpečné zacházení. Po vytvoření základního tělíčka z bílého plátna žáci vyrobí koště z vařečky a lýka. Lýko omotají okolo sešitu, sváží na jednom konci a prostřihnutím vytvoří střepec. Ten zaváží na široký konec vařečky.

Závěrečná č.: Na závěr hodiny si žáci připraví pracoviště na druhou hodinu pracovních činností.

Příloha č. 33: – Šablona čarodějnice.

Příloha č. 34: – Pracovní postup čarodějnice.

Příprava na vyučovací jednotku č.26

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Slet čarodějnic II.

Ročník: 2.- 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 2 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence: kompetence pracovní (žák vytvoří panenku čarodějnice na koštěti), kompetence k řešení problémů (žák použije vhodný steh k sešití látky)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: šablona panenky (příloha č. 33), list s pracovním postupem (příloha č. 34), bílé plátno (staré povlečení, prostěradlo), kousky látek, kožešin, kůží nebo jiných textilií, fixy, velké jehly, rezná nit, nůžky, větší vařečka, lýko

Očekávané cíle a výstupy: Žák vytvoří podle zadaného pracovního postupu panenku čarodějnici na koštěti.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram: Popis pracovního postupu v druhé hodině – 5 min.
Samostatná práce žáků na výrobku – 30 min.
Zhodnocení výrobku, úklid pracoviště 10 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Popis pracovního postupu v druhé hodině pracovních činností. Žáci v druhé hodině nakreslí čarodějnici obličej, vyrobí ji šaty a šátek na hlavu. Názorně žákům předvedu, jak nejjednodušeji šaty vytvoří (čtverec s otvorem uprostřed na hlavičku oblečeme a svážeme v pase panenky).

Hlavní č.: Samostatná práce žáků. V průběhu práce budu žákům radit a pomáhat.

Závěrečná č.: Hotové výrobky si vystavíme a zhodnotíme. Žákům přidělím samolepku kytičku za výrobek do deníčku. U žáků provedu sebereflexi a dohlédnu na úklid pracoviště.

Příprava na vyučovací jednotku č.27

Předmět: Prvouka

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Téma vyučovací hodiny: Letní slunovrat.

Ročník: 2.-3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence: kompetence komunikativní (žák vysvětlí co je slunovrat a jak jej lidé v minulosti slavili), kompetence k učení (žák si osvojí nové poznatky o letním slunovratu a jeho tradičních oslavách), kompetence k řešení problémů (žák správně vypracuje pracovní list (příloha č. 35))

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická

Pomůcky: pracovní list (příloha č. 35), promítačka, tabule, křídly

Očekávané cíle a výstupy: Žák vysvětlí termín letní slunovrat a způsoby jeho oslav v minulosti.

Hodnocení: slovní

Časový harmonogram:

- Seznámení žáků s obsahem hodiny, motivace – 5 min.
- Výklad učiva, slunovrat, svatojanská noc – 15 min.
- Práce na pracovním listě, zápis do sešitu – 15 min.
- Zhodnocení hodiny, zopakování pojmů – 10 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s obsahem hodiny. Motivační prvek „ Proč se světluškám říká svatojanské mušky?“ „ Co znamená slunovrat?“ „ Odkud se nám slunce vrací?“.

Hlavní č.: Vyložím žákům fakta o tom, že letní slunovrat najdeme v kalendáři zapsán na 21. – 22.6. Jedná se o den, kdy je nejdelší den a nejkratší noc. Lidé odpradáвна tento den slavili. Zejména 24.6. na svátek svatého Jana lidé zapalovali velké ohně, tzv. svatojanské ohně. Skákání přes oheň, zapalování metliček a jejich vyhazování do vzduchu byly spolu s tanci a veselími základními znaky oslav. Světluškám se říká svatojanské mušky ve spojení s podobou jiskřiček, které létaly z ohňů

do výšek a po čase zhasly. Zadám žákům pracovní listy a po jejich vypracování provedeme společnou kontrolu.

Zápis do sešitu: Letní slunovrat. Den v roce, kdy je nejdelší den a nejkratší noc nazýváme letním slunovratem. Již naši předkové tento den oslavovali jako velký příchod léta. Zapalovali svatojanské ohně, skákali přes ně a veselili se.

Závěrečná č.: Na závěr hodiny zopakujeme význam letního slunovratu a zhodnotíme práci žáků.

Příloha č. 35. – Pracovní list letní slunovrat.

Příprava na vyučovací jednotku č.28

Předmět: Pracovní činnosti

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Téma vyučovací hodiny: Pískové sluníčko.

Ročník: 2.- 3.

Počet žáků: 20

Časový rozsah: 1 vyučovací hodiny

Klíčové kompetence: kompetence pracovní (žák vytvoří sluníčko z pískového těsta), kompetence k řešení problémů (žák správně použije vhodné nástroje na zhotovení výrobku)

Průřezová témata: Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví

Výukové metody a strategie: Slovní, dialogická, názorná

Pomůcky: list s pracovním postupem (příloha č. 36.), pískové těsto (10 hrnků jemného písku, 2 hrnky mouky, přiměřené množství vody), plastové špachtle na plastelínu, špejle, lýko

Očekávané cíle a výstupy: Žák vytvoří podle zadaného pracovního postupu pískové sluníčko.

Hodnocení: slovní, samolepka do deníčku

Časový harmonogram: Seznámení žáků s hotovým výrobkem - 5 min.

Popis pracovního postupu – 10 min.

Samostatná práce žáků – 25 min.

Zhodnocení práce, úklid pracoviště – 5 min.

Vlastní struktura vyučovací hodiny:

Úvodní č.: Seznámení žáků s hotovým výrobkem. Zopakování základních informací o letním slunovratu. Popis práce si projdeme bod po bodě a detailně probereme. Každému žákovi dám množství těsta, které jsem připravila předem, o velikosti lidské pěsti a nechám žáky seznámit se s daným materiálem. Během práce žákům budu nápomocna poradit a pomoci.

Hlavní č.: Z prohněteného těsta žáci vytvarují kuličku, kterou na podložce ze slídy rozmáčknou na plát o tloušťce asi 1 cm. Pomocí špachtlí z těsta vykrojí paprsky a špejlí vytvoří díry jako oči, ústa a otvor pro očko. Výrobek je potřeba nechat týden proschnout, nebo ho za dva dny dát na 30 minut

dosužit do trouby. Poté už jen stačí provléknout kousek lýka jako očko
na pověšení sluníčka

Závěrečná č.: Na závěr hodiny zhodnotí

Příloha č. 36: – Pracovní postup sluníčka z pískového těsta.

6 Závěr

Každý den se žák ve svém okolí setkává s věcmi technického charakteru. Ať už se jedná o složité zařízení a stroje nebo zdánlivě jednoduchou výrobu předmětů v hodinách pracovních činností ve škole. Schopnost úspěšně pracovat na výrobku a tím si budovat pozitivní vztah k technické práci, závisí na úrovni žákovy technické dovednosti. Pro to, aby se žákova technická dovednost mohla rozšiřovat, je nutný rozvoj jemné motoriky. Rozvíjení jemné motoriky se může provádět cíleným cvičením, ale i zábavnou a poučnou formou. Spojením rozšiřování technické dovednosti a rozvíjení jemné motoriky žáků s tématem lidových tradic vznikly tři návrhy projektového vyučování.

Projekty jsem vypracovala do jednotlivých ročních období a obsahují vypracované přípravy na vyučování prvouky a pracovních činností s integrací mezipředmětových vztahů s českým jazykem a výtvarnou výchovou. Je to vhodný způsob vzdělávání dětí, který podporuje rozvoj jemné motoriky se spojením s vnímáním lidových tradic. Každý projekt obsahuje jednotlivé přípravy na vyučovací jednotky s jasně vymezenými činnostmi pro žáka i cíle vyučovací jednotky. Vypracovala jsem metodické listy, a návrhy výrobků s charakterem lidové tradice. Zimní projekt jsem měla možnost částečně realizovat na FZŠ, Tererovo nám. 1 v Olomouci ve třídě 3.B, v rámci průběžné pedagogické praxe. Vyzkoušený projekt se zdařil a žáci pracovali na výrobcích s nadšením. Projekt značně rozvíjel jemnou motoriku žáků.

Touto formou výuky se prokázalo, že je vhodné zařadit i jiné formy výuky než je formu klasickou. Žáci si při plnění úkolu uvědomovali souvislost s lidovou tradicí či svátkem v daném měsíci vyučování.

7 Seznam literatury:

ALLEN, K., E., MAROTZ, L., R. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let.* Praha: Portál, 2002. s. 81-89. ISBN 80-7367-055-0.

DOLEŽALOVÁ, J. *Rozvoj grafomotoriky v projektech.* Praha: Portál, 2010, s.62-67. ISBN 978-80-7367-693-3.

HONZÍKOVÁ, J. *Pracovní činnosti na 1.stupni ZŠ.* Plzeň : ZČU, 2000. ISBN 80-7082-634-7

JELÍNEK, Karel; ŘÍMOVSKÝ, Karel; SMOLÍK, Zdeněk. *Lidové pranostiky, přísloví a zvyky v zemědělství.* V Brně : Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2004. 138 s. ISBN 80-715-7827-4.

KRBA, Jan. *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku v rámci církevního a hospodářského roku.* Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. 2008. 83 s.

KROPÁČ, J., KROPÁČKOVÁ, J.: *Didaktická transformace pro technické předměty.* UPOL, 2006, d.c.str.27. ISBN 80-244-1431-7

KUTÁLKOVÁ, D.: *Jak připravit dítě do 1.třídy,* Grada 2005, 168 s.

OPATŘILOVÁ, D. *Vývoj, diagnostika a reedukace jemné motoriky.* In: Vítková, M. (ed.) *Integrativní speciální pedagogika. Integrace školní a sociální.* Brno: Paido, 2004. s. 74-85. ISBN 80-7315-071-9.

PIAGET, J., INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte.* Praha : Portál, 2001. ISBN 807178608X.

PŘINOSILOVÁ, D. *Speciálně pedagogická diagnostika v období raného a předškolního věku.* In Vítková, M. *Integrativní speciální pedagogika.* Brno : Paido, 2004. ISBN 8073150719.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2007). [online].
Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 126 s. [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW:
<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání.* Praha : Karolinum, 2005.
ISBN 80-246-0956-8.

8. Seznam příloh

Příloha č. 1 : Podzimní svátky a tradice v obrazech.

Zdroj: <http://www.veda.cz/article.do?articleId=13158>

Zdroj.: http://www.starabela.cz/zpravodaj/zprav2005/zprav0509/0509_02.htm

Zdroj: http://simonak.eu/index.php?stranka=pages/h_k/4_7.htm

Zdroj: <http://cestovani.ihned.cz/c1-27429910-vinobrani-je-tu-kde-a-jak-ho-oslavit>

Zdroj: <http://www.tlupa.ic.cz/novinky.html>

Zdroj: http://www.ceske-tradice.cz/tradice/podzim/sv.martin/_zobraz=sv.-martin---zivot-a-legenda

Příloha č. 2: Svatý Václav v obrazech.

Zdroj: <http://www.ucenionline.com/dejepis/>

Zdroj: http://www.zlate-mince.cz/CRM_Svaty_Vaclav_na_koni.htm

Zdroj: <http://www.czechrealestates.com/?p=124>

Zdroj: <http://www.hrad.cz/cs/prazsky-hrad/poklady/korunovacni-klenoty/svatovaclavska-koruna.shtml>

Zdroj: <http://www.abcsvatych.com/rozdeleni/cestisvati.htm>

Příloha č. 3: Pracovní list svatý Václav.

DOPLŇ SPRÁVNĚ:

Kníže Václav žil v ..... století. Jeho otec se jmenoval ..... Jeho matka ..... za něj vládla po otcově smrti. Nechala ale krutě zavraždit Václavovu babičku .....

Václav podporoval ..... církev a snažil se upevňovat moc rodu ..... Zemřel ve městě ..... .

Nechal ho zavraždit jeho bratr ..... dne ..... .
 Po smrti byl kníže Václav prohlášen za ..... a stal se
 ..... českých zemí. Jeho nejslavnější socha na koni stojí ve městě
 .....

DOPLŇ SPRÁVNĚ A NAKRESLI OBRÁZKY:

SV. V__CL__V

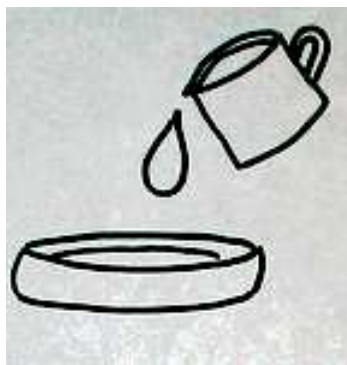
K__RUNA

E__B

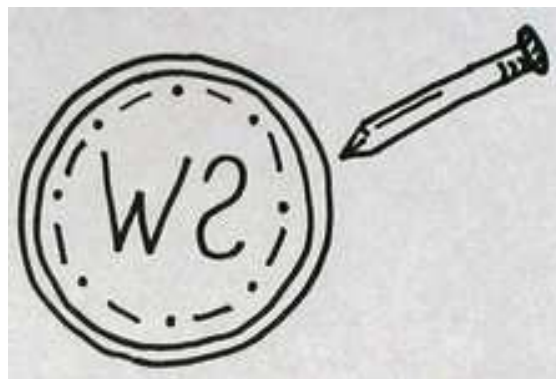
P__Č__Ť

Příloha č. 4: Pracovní postup pečeti.

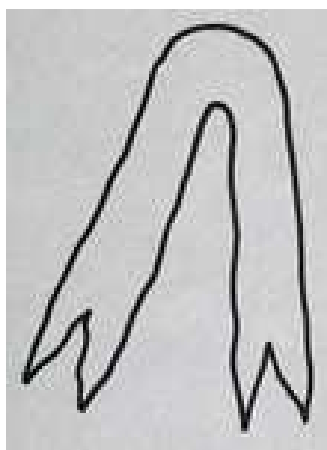
1. Naplnění víčka sádrou

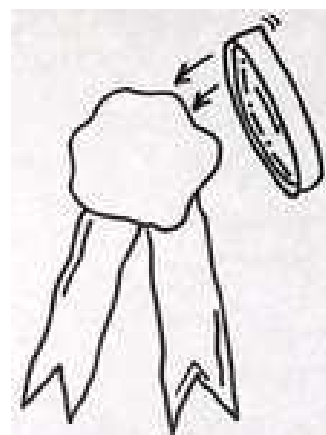
2. vyrytí sádrové matrice

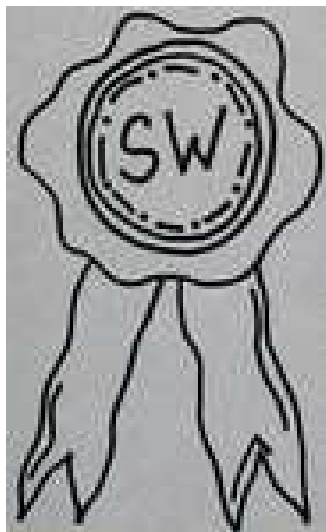
3. Rozložení stuhy

4. Obtisknutí matrice do pečetního vosku

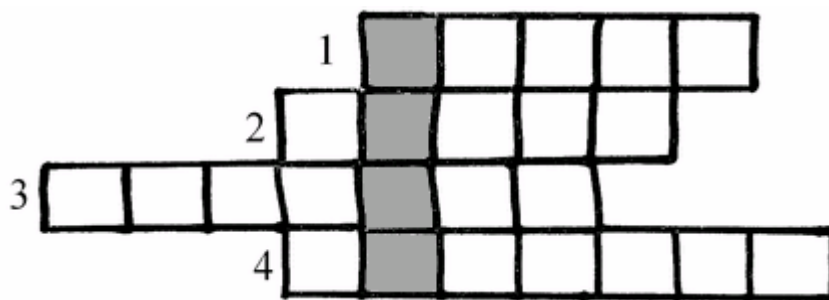
5. Hotový výrobek

Příloha č. 5: Pracovní list vinobraní.

Vylušti křížovku:

- 1) Člověk, který se stará o vinohrad.
- 2) Měsíc v roce, o kterém se zrovna učíme.
- 3) Produkt, který získáváme z hroznů.
- 4) Stroj, který sklízí z polí kukuřici

TAJENKA : .....

Příloha č. 6: Vinobraní a sklizeň v obrazech.

Zdroj: <http://www.old.pioneer-osiva.cz/seminare-polni-dny.php>

Zdroj: <http://sos.soslovo.cz/akce-skoly/sklizen-kukurice>

Zdroj: <http://www.vinokriz.cz/galerie.htm>

Zdroj: <http://mtbs.cz/clanek/vyziva-datle-rozinky/kategorie/trenink-a-fitness>

Zdroj: <http://milasko.blog.cz/1009/vinarske-aktuality-zari-2010>

Příloha č. 7: Pracovní postup panenky z kukuřičného šustí.

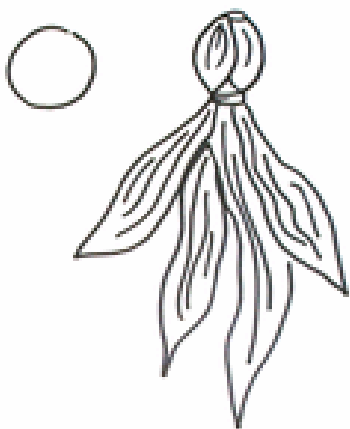
1. Kukuřičné šustí z klasu.

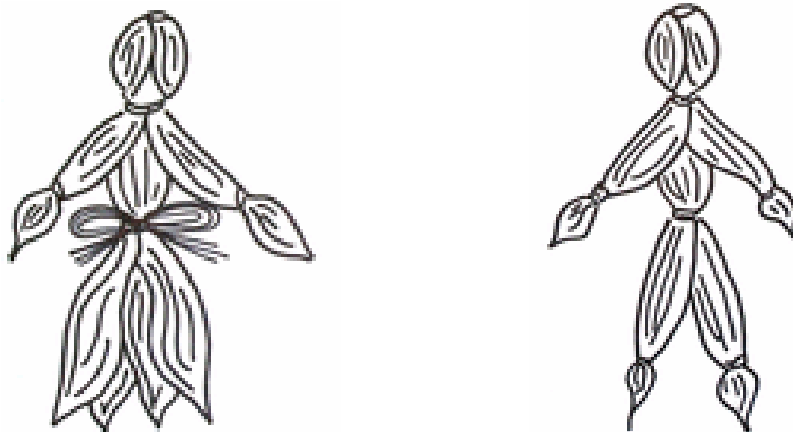
2. Převrátíme klas naruby.

3. Vatovou kuličku vložíme do šustí a svážeme drátkem. Vytvoříme hlavičku.

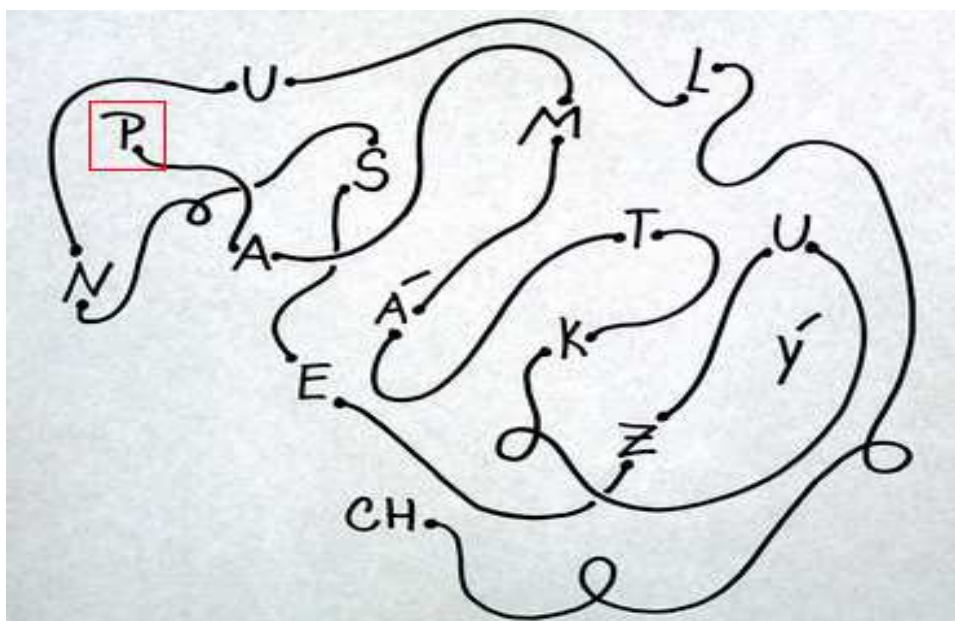

4. Drátkem svážeme šustí jako ruce a pas. Sukničku ozdobíme mašličkou z lýka. U panáčka pokračujeme od pasu svázáním šustí jako nohy.

Příloha č. 8: Pracovní list dušičky.

1. Co si připomínáme 2.11. ? Postupuj od písmenka v rámečku a vypiš písmena jak jdou za sebou.

2. Doplň správně :

Jak uctíváme zesnulé ?

Zapalujeme na jejich památku .....

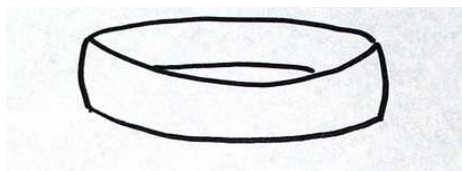
Chodíme na .....

Na hroby pokládáme .....

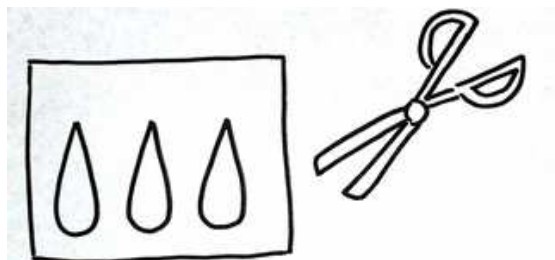
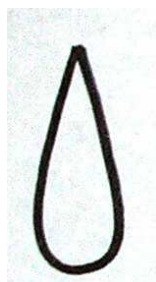
Věřící lidé se za zesnulé .....

Příloha č. 9: Pracovní postup lucerničky.

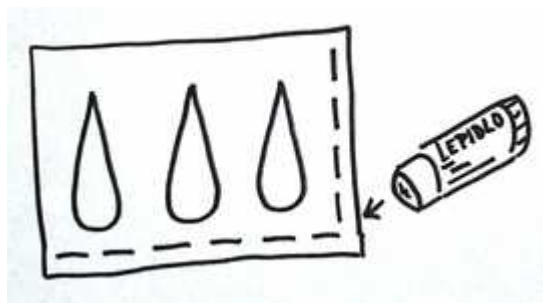
1. Spodní část obalu od tavených sýrů nám poslouží jako dno lucerny.

2. Šablonu slzičky obkreslíme na papír 3X . Slzičky vystříhneme.

3. Lepidlem natřeme spodní a boční stranu papíru. Papír obalíme kolem kruhové základny – dna lucerničky.

4. Hotový výrobek

Příloha č. 10: Příběh o svatém Martinovi.

Sv. Martin se narodil v Sabarii (Pannonie) – dnes Szombathely v Maďarsku – jako syn tribuna římské armády. V patnácti letech vstoupil také do armády a kolem roku 334 byl přidělen k posádce v Gaul (dnešní Amiens ve Francii). Tam jednoho dne – už jako důstojník – uviděl u bran města neoblečeného žebráka a impulzivně roztřel svůj vojenský plášť mečem na dvě části a jednu z nich žebrákovi daroval. V noci se mu pak zjevil Ježíš Kristus a když se ráno probudil, plášť byl opět celý. Krátce poté se nechal pokřtít a za několik let také odešel z armády. V roce 371 se stal biskupem v Tours, když předtím založil zřejmě nejstarší klášter v západní Evropě v Liguge. I jako biskup se věnoval šíření křesťanství na francouzském venkově a když po více než 20 letech zemřel ve věku zhruba 80 let, bylo jeho tělo převezeno zpět do Tours. Nad jeho hrobem byla postavena velká bazilika, která ale byla zničena během francouzské revoluce. V Česku se slaví jeho svátek (11. listopad) a je s ním spojeno rčení/pranostika svatý Martin přijíždí na bílém koni, což znamená, že má na jeho svátek napadnout sníh. Často se také peče martinská husa či martinské rohlíky a podkovy. Ve Flandrech, jižních a severo-západních částech Holandska, katolických oblastech Německa a v Rakousku se tento svátek často slaví průvodem, ve kterém je obvykle muž na koni představující sv. Martina, někdy doprovázen svým pomocníkem (obdobu českého Mikuláše). Průvod svatého Martina, jedoucího na koni městem, se v posledních letech pořádá i v Kroměříži a Jihlavě. Po sv. Martinovi je pojmenováno mnoho kostelů v Evropě (také Rotunda svatého Martina na Vyšehradě), je patronem jeho rodné Szombathely a také Buenos Aires. Je velmi oblíbený v Latinské Americe, kde bývá často nazýván San Martín Caballero (kvůli svému častému zobrazování na koni). Svatý Martin je patronem vojáků, koní, jezdců, hus a vinařů. Nejčastěji bývá zobrazen na koni s půlkou pláště a žebrákem.

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Martin_z_Tours

Příloha č. 11: Pracovní list svatý Martin.

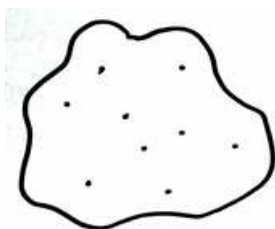
1. Vybarvi slova, která nepatří mezi ostatní :

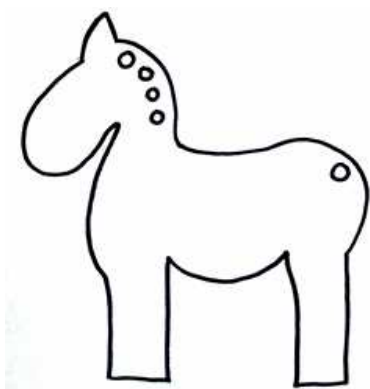
2. Nakresli obrázek svatého Martina na bílém koni :

Příloha č. 12: Pracovní postup bílý kůň.

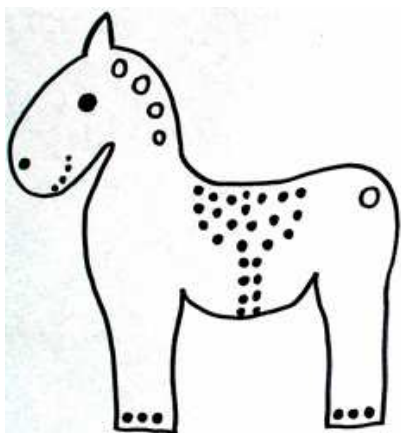
1. Zpracujeme těsto a rozmačkáme ho na placku hrubou asi 1cm.

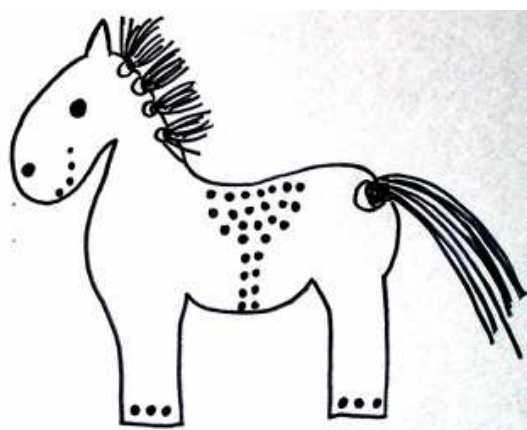
2. Vytvaruj pomocí prstů tělo koníka (možno také použít šablonu a podle ní těsto vyříznout)

3. Špejlí si vytvoříme dírký v oblasti hřívý a ocasu, korálky vtlačíme do těsta a ozdobíme koníka dle vlastní fantazie.

4. Po zaschnutí těsta provlečeme dírkami lýko a zastříhneme. Vytvoříme tím hřívu a ocas. Koník je po zaschnutí zářivě bílý.

Příloha č. 13: Zimní svátky a tradice v obrazech.

Zdroj: <http://ceskedeti.cz/babylink/vanoce-babylink/barborka/>

Zdroj: <http://maja-jm.com/?cat=1>

Zdroj: <http://monarchiacatholica.blog.cz/1011/advent>

Zdroj: <http://kvety.atlas.centrum.cz/vanoce/2010/12/7/clanky/vime-jak-si-uzit-vanoce-nebyt-po-nich-tlusta/>

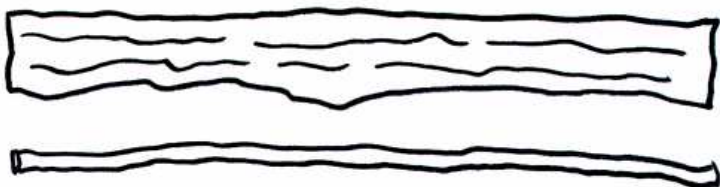
Zdroj: <http://www.lacultura.cz/2011/01/my-tri-kralove-jdeme-k-vam/>

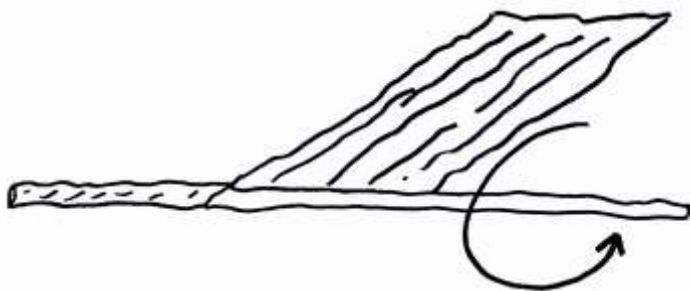
Zdroj: http://www.doubice.cz/archiv_2.htm

Příloha č. 14: Pracovní postup větvičky „barborky“ .

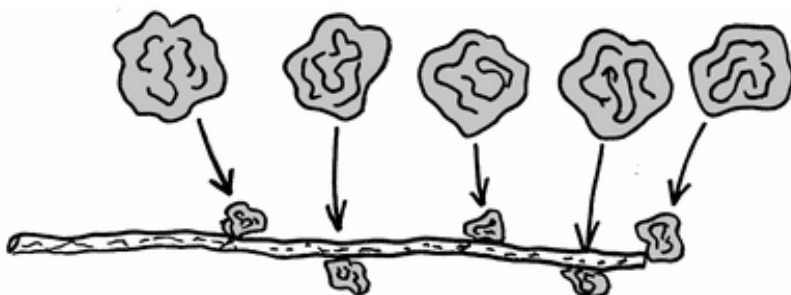
1. Hnědý krebový papír si nastříháme na pruh asi 5 cm. Drátek narovnáme.

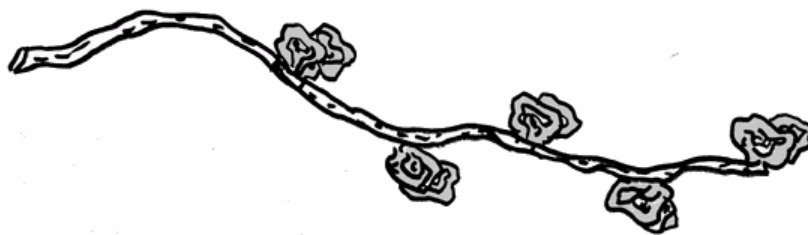
2. Konce proužku krebového papíru namažeme lepidlem a drátek obalíme po celé jeho délce.

3. Z kousků růžového krebového papíru zmačkáním vyrobíme kuličky, které nalepíme postupně na obalený drátek.

4. Drátek nakonec vytvarujeme, aby se docílilo přírodního vzhledu.

Příloha č. 15: Mikuláš v obrazech.

Zdroj: <http://white-coffee.blog.cz/0808/pranostiky-o-sv-mikulasi>

Zdroj: <http://www.ddm.vys.cz/galerie/masky/masky.htm>

Zdroj : <http://www.obec-hradiste.cz/pages/akce/akce.php>

Zdroj: <http://prozeny.blesk.cz/clanek/pro-zeny-vanocni-priloha/105023/jak-prezit-vanoce-a-nepribrat-4-dil-co-zabalit-do-mikulasskych-balicku.html>

Příloha č. 16: Životopis svatého Mikuláše

Před mnoha lety, velmi daleko na Východě, se jedněm bohatým rodičům narodil syn Mikuláš. Bylo to více než před 1700 lety a to město se jmenovalo Patara. Mikulášovi rodiče byli křesťané, a tak také svého syna vychovávali ve víře v Boha. Ještě když byl Mikuláš velmi mladý, jeho rodiče zemřeli, a on zdědil mnoho majetku. Z něho pak štědře rozdával chudým, nemocným a všem, kdo se ocitli v nouzi. Dělal to ale tajně, protože nechtěl, aby ho za to lidé chválili. Jednoho dne se dozvěděl, že jeden ze sousedů je ve velké nouzi a nemá peníze na věno pro své tři dcery. Znamenalo to, že o ně nebude mít zájem žádný ženich. Mikuláš se také dozvěděl, že otec chce, aby dívky vydělávaly peníze velmi špatným způsobem, proto se rozhodl pomoci. V noci přišel k domu svého souseda a do otevřeného okna vhodil hroudu zlata. Totéž se opakovalo další noc. Otec i jeho dcery byli velmi šťastní. Zároveň byli také zvědaví, kdo je ten štědrý dárce. A tak když se totéž opakovalo i potřetí, vyběhl otec do tmy za utíkajícím Mikulášem a nakonec ho i dohonil. Ten ho ale velmi prosil, aby to vše uchoval jako tajemství. Mikuláš se také vydal na cestu do Svaté země – tedy do míst, kde žil Ježíš a odkud pocházeli jeho první učedníci. Cestou zpět se zastavil ve městě Myra, kde zrovna v té

dobře volili nového biskupa. Nakonec se jím stal právě Mikuláš, i když se tomu velmi bránil. Přestože se nyní stal velmi váženým člověkem v očích ostatních lidí, zůstal Mikuláš stále stejný – přijímal a pomáhal chudým. Nedlouho poté, co byl zvolen biskupem, začalo velké pronásledování křesťanů. Také Mikuláš byl vězněn a nakonec i vyhnán. Až když se císařem stal Konstantin, mohl se zase vrátit a dále vykonával svůj biskupský úřad. I nadále se staral o lidi v nouzi. Říká se také, že v noci obcházel domy chudých rodin a nechával za oknem vždy něco dobrého pro děti. Biskup Mikuláš zemřel velmi starý, bylo mu asi 90 let, a protože během svého života vykonal mnoho dobrých věcí a dokonce skrze něj Bůh udělal i několik zázraků, začali ho lidé uctívat jako svatého. Označení "SVATÝ" ukazuje na jeho dobře prožitý život, naplněný dobrem. Neznamená to, že by svatý za svého života stále přebýval v kostele, ale že prožil dobře svůj život, usiloval konat druhým dobro, a i když byl hříšný, litoval svých nedobrých skutků a odstraňoval pravidelně zlo ze svého srdce. Sv. Mikuláš je nám všem vzorem v konání dobrých skutků, měl dobré/milé srdce - k druhým byl milosrdný.

Zdroj: <http://deti.vira.cz/Liturgicky-rok-kalendar/Advent/Sv-Mikulas>

Příloha č. 17: Pracovní list Mikuláš.

1. Dopln správně:

Člověk, který má svátek 6.prosince se jmenoval .....

..... .

Prosazoval ..... náboženství.

Byl štědrý a svůj majetek rozdal .....

Mikuláš chodí k nám domů večer ..... . prosince.

Doprovází ho ..... a .....

..... Mikulášovi pomáhá s rozdáváním dárků.

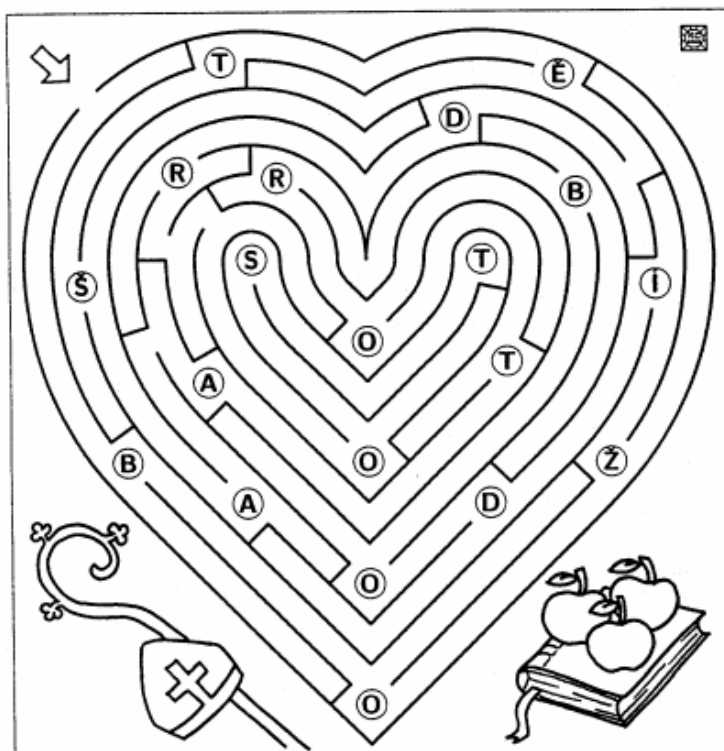
..... straší zlobivé děti.

2. Projdi bludištěm a skládej postupně slova z písmen tak, jak jdou za sebou:

SVATÝ MIKULÁŠ

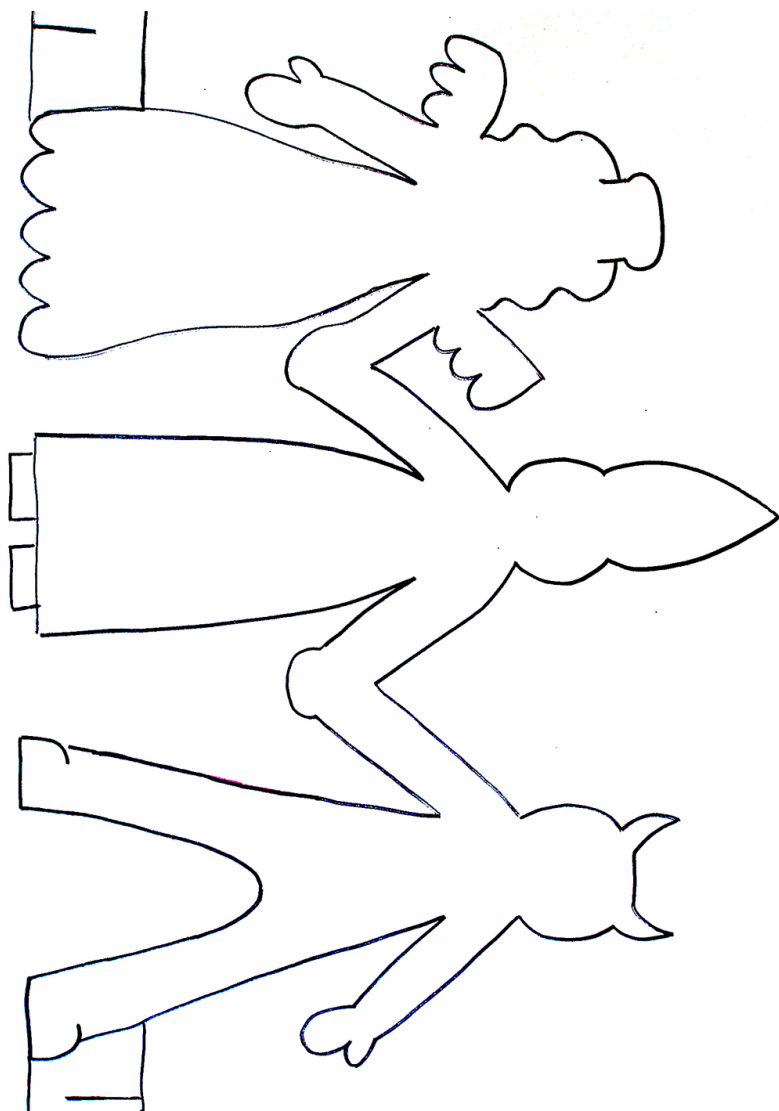
Mikuláš byl biskupem v městě Myra v Malé Asii. Snažil se pomáhat všem potřebným. Vypráví se o něm mnoho neuvěřitelných příběhů. I když některé z nich jsou legendami, přesto víme jistě, že v jeho srdci a jeho životě se odrážela... (viz *tajenka*).

TAJENKA: _____

Zdroj : http://deti.vira.cz/_d/mikulas-tajenka.gif

Příloha č. 18: Šablona Mikuláš, čert a anděl.

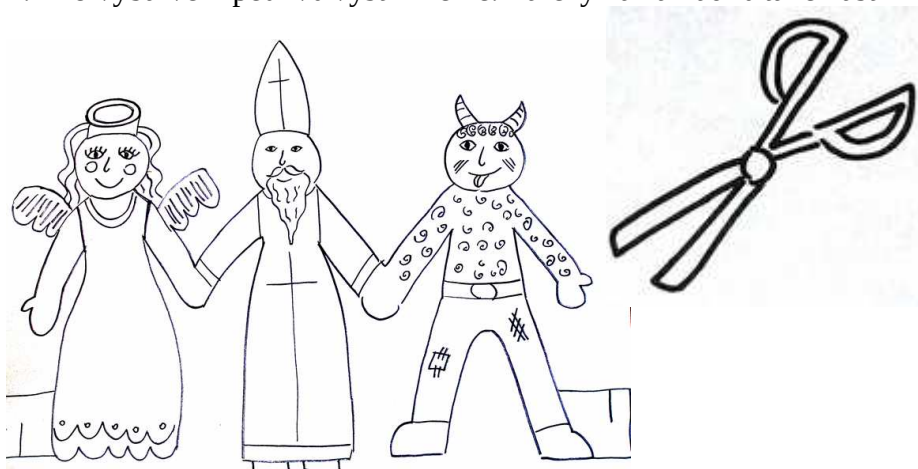

Příloha č. 19: Pracovní postup Mikuláše, čerta a anděla.

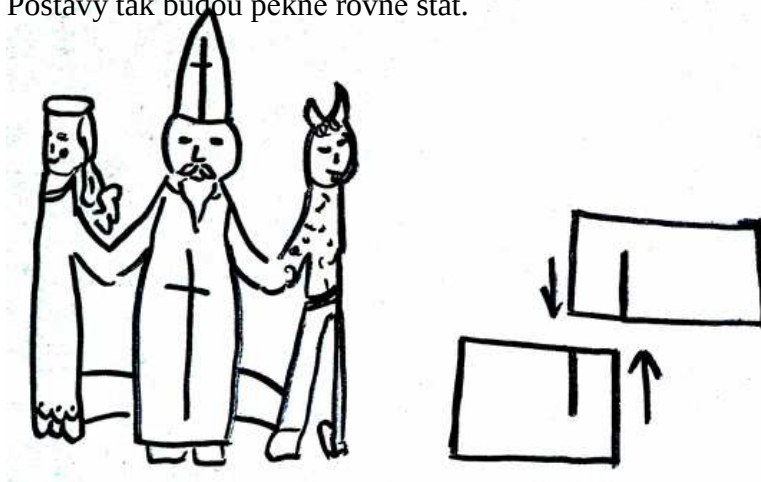
1. Po obkreslení šablony na tvrdý bílý papír A4 motiv vybarvíme a nakreslíme detaily

2. Po vybarvení pečlivě vystříháme. Zářezy na základně také nastříháme.

3. Zářezy na bocích zasuneme do sebe a tím vytvoříme kruhovou základnu výrobku. Postavy tak budou pěkně rovně stát.

Příloha č. 20: Advent v obrazech.

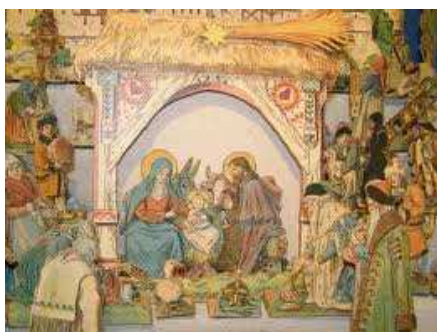
Zdroj: <http://semin.blog.ihned.cz/c1-48340060-adventni-pozdraveni-a-stret-kultur-v-chramu-konzumu>

Zdroj: <http://www.kafemate.com/vyroba.php>

Zdroj: <http://prozeny.blesk.cz/clanek/pro-zeny-vanocni-priloha/104583/bajecne-recepty-na-vonave-pernicky.html>

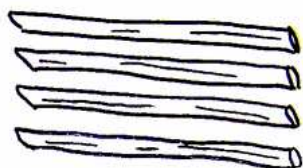
Zdroj: <http://turista.ub.cz/zpravy/Galerie-vystavuje-vice-nez-70-betlemu>

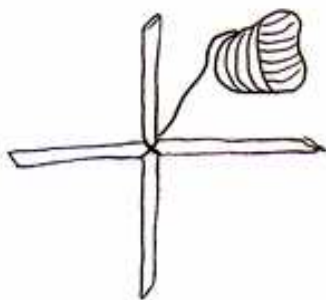
Zdroj: <http://kvety.atlas.centrum.cz/vanoce/2010/12/7/clanky/vime-jak-si-uzit-vanoce-nebyt-po-nich-tlusta/>

Příloha č. 21: pracovní postup slaměné hvězdičky

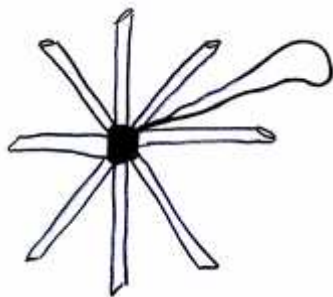
1. Budeme potřebovat čtyři stébla o délce 10 cm.

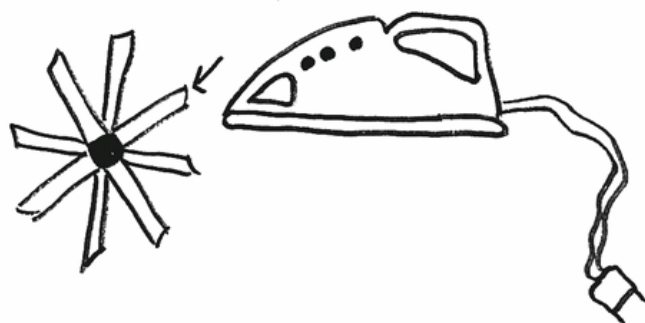
2. První dva stébla svážeme do kříže a vytvoříme tak základnu hvězdičky.

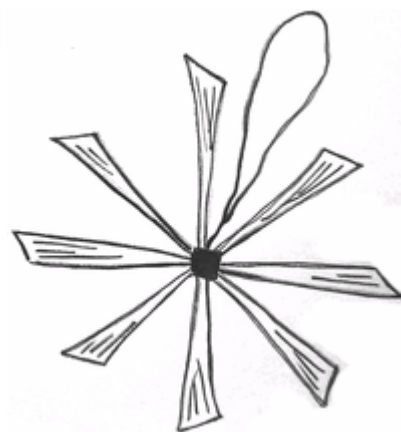
3. Přidržíme základnu hvězdičky a postupně přivazujeme proplétáním bavlnky zbylé dva stébla . Pečlivě utahujeme a zakončíme dvojitým uzlem. Přivážeme ouško na pověšení.

4. Svázanou hvězdičku vyžehlím. Na žehličku se nesmí tlačit, je vhodné před žehlením hvězdičku na chvíli ponořit do vody. Vyžehlené konce hvězdy budou širší a ploché.

5. Nákres hotového výrobku.

Příloha č. 22: Vypravování o svátku Tří králů

TŘI KRÁLOVÉ - KAŠPAR, MELICHAR A BALTAZAR

Mnoho dětí na světě zná příběh o Kašparovi, Melicharovi a Baltazarovi. Podle legendy to byli králové z Východu, v Bibli jsou však nazýváni mudrci, protože byli velmi učení. Vyznali se v mnohých vědách i uměních a zřejmě toho hodně věděli o hvězdách. Před dvěma tisíci lety tito tři mudrci poznali, možná právě podle hvězd, že na západ od jejich království se má brzy narodit nový a velmi mocný král. Mudrci se mu chtěli poklonit a přinést mu dary. Naložili proto největší drahocennosti své doby – zlato, kadidlo a myrhu - na velbloudy a slony a vydali se na dalekou cestu. Ve dne pražilo horké slunce, karavana proto putovala i v noci a mudrci hledali cestu podle postavení hvězd na noční obloze. Nová hvězda, která

oznamovala narození velkého krále, zazářila náhle velmi jasně nad velikým městem Jeruzalémem, jako by je vedla. Tři mudrci se zaradovali, vstoupili do města a spatřili jeho nádherné domy a paláce. Domnívali se, že právě v nich by mohli narozeného krále najít. Hvězda však nezůstala stát, ale vedla je dál. Opustili tedy Jeruzalém a v něm i zlého krále Heroda. Ten byl jejich příchodem velmi znepokojen, a jakmile zaslechl, že hledají nového krále, začal okamžitě přemýšlet o tom, jak se ho zbavit. Mudrci mezitím putovali dál za hvězdou. Vedla je k městu Betlému. Ale i Betlém zanechali za sebou. Hvězda, která je až dosud vedla, se totiž zastavila až v polích za městem. Zářila nad místem, kde Josef s Marií našli útočiště a kde teď společně opatrovali narozeného Ježíše. Kašpar, Melichar a Baltazar byli u cíle. Vešli dovnitř, do obyčejné stáje, padli na zem a klaněli se maličkému dítěti v jeslích, protože věřili, že bude velikým králem. Předložili mu své vzácné dary a velmi se radovali. Plni této radosti se pak vraceli do svých domovů, do Núbie, do Tarsu a do Sáby. Chystali se vyprávět o novém králi, který se právě narodil a kterému se přišli poklonit. Králi Herodovi však zprávu nepodali. Ve snu se jim totiž zjevil anděl a dal jim pokyn, aby se do své země vrátili jinou cestou.

Zdroj : <http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Tri-kralove-Kaspar-Melichar-a-Baltazar.html>

Příloha č. 23: Příloha č. 23.: Pracovní list Tři králové.

a) Doplň správně:

1. Znamení, která přivedlo mudrce k Ježíškovi - .....
2. Mudrci přinesli jako dary ..... , ...
a .....
3. Město, kde se Ježíš narodil se jmenovalo .....
4. Svátek Tří králů slavíme v měsíci .....

b) Najdi 7 rozdílů:

Zdroj : <http://www.kambala.zdarsko.cz/souborykestazeni/29.pdf>

Příloha č. 24: Text o masopustu.

Masopust neboli karnevalové období bylo v minulosti období od Tří králů do Popeleční středy. Popeleční středou začíná postní období před Velikonocemi. Maškarní zábava, která probíhala zpravidla na masopustní úterý, tedy v úterý před Popeleční středou, byla vyvrcholením masopustu. Název karneval je synonymem masopustu. Dnes se jako masopust (nebo karneval) označuje zejména toto masopustní veselí (nářečně masopust, šibřinky, fašank, ostatky aj.). Masopust, a zvláště několik posledních dní tohoto období,

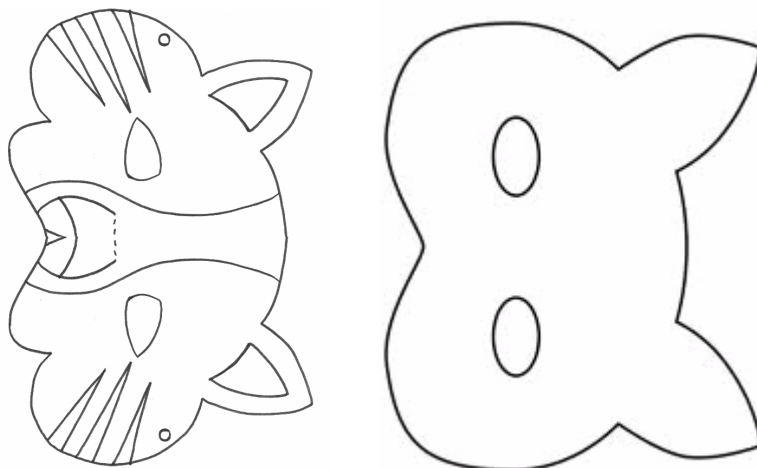
byl pro lidi v minulosti oficiálním svátkem hodování, během kterého bylo třeba se dosyta najíst. Pak následoval dlouhý čtyřicetidenní půst. V době masopustu se na královském dvoře konaly hostiny, ve městech tancovačky, na vesnici vepřové hody. Těm, kdo se slávy nezúčastnil, se posílala bohatá výslužka, kdysi na Moravě zvaná šperky a v Čechách zabijačka. Výslužka většinou obsahovala huspeninu, klobásy, jelítka, jitrnice, ovar, škvarky. Masopust končil v noci před Popeleční středou, kdy ponocný zatroubil na roh a rychtář všechny vyzval k rozchodu. Druhý den (na Popeleční středu) naposledy se konzumovaly mastné rohlíky s kávou nebo mlékem, dopoledne ještě byla povolena kořalka. Oběd však už byl přísně postní, což většinou bývala čočka s vajíčkem, sýr, chléb, vařená krupice, pečené brambory.

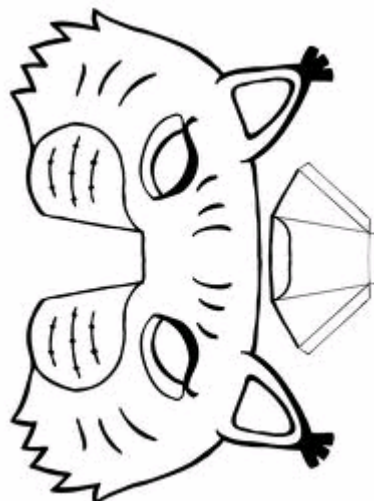
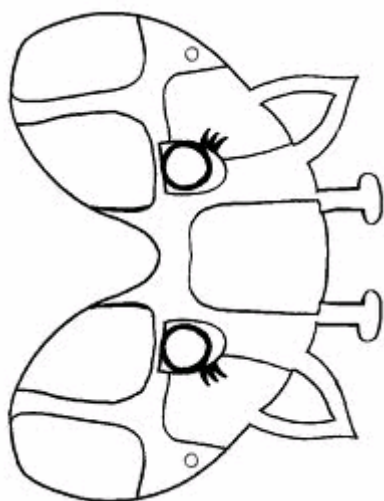
Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Masopust>

Zdroj: Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Masopust>

Příloha č. 25: Příloha č. 25.: Šablony masopustních masek (zmenšené).

Zdroj: www.i-creative.cz

Příloha č. 26: Jarní svátky a tradice v obrazech.

Zdroj: <http://www.5zs.jhnet.cz/netak/index.php?entry=entry110320-141317>

Zdroj: <http://velikonocni-blogus.blog.cz/0801/pomlazka-informace>

Zdroj: <http://www.abcsvatych.com/mesice/4/duben24.htm>

Zdroj: <http://www.vsechromy.cz/akce/carodejnice2010.html>

Příloha č. 27: Pracovní list Velikonoce.

1) Dopln správně:

O velikonocích si lidí připomínají ..... Ježíše Krista.

Tradičně nástroj spletený z proutků pro mrskání děvčat se nazývá

.....

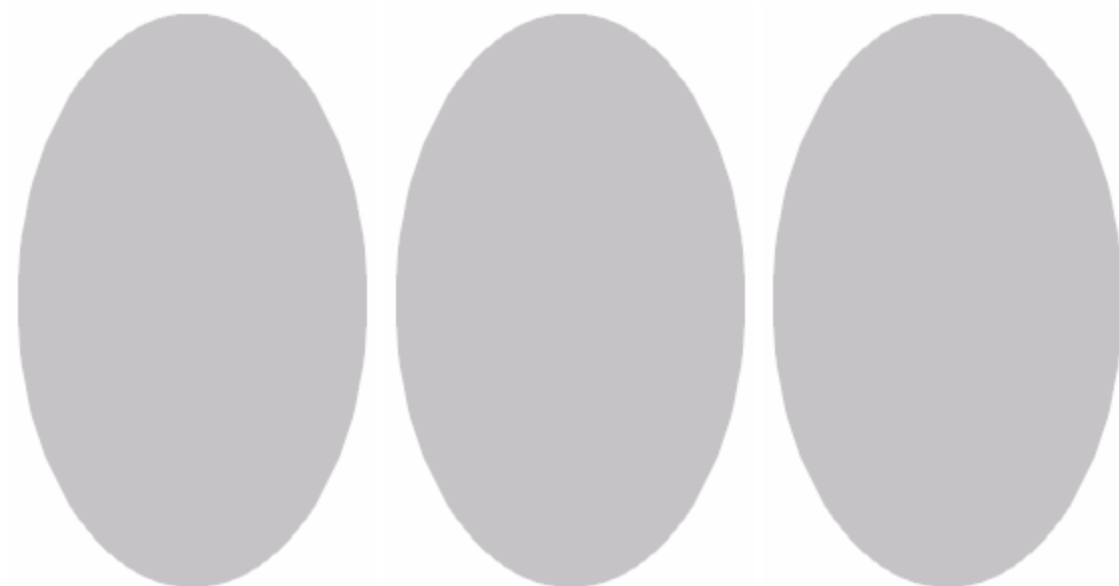
Splétá se většinou z ..... proutků.

Muži a chlapci šlehají ženy a dívky aby

.....

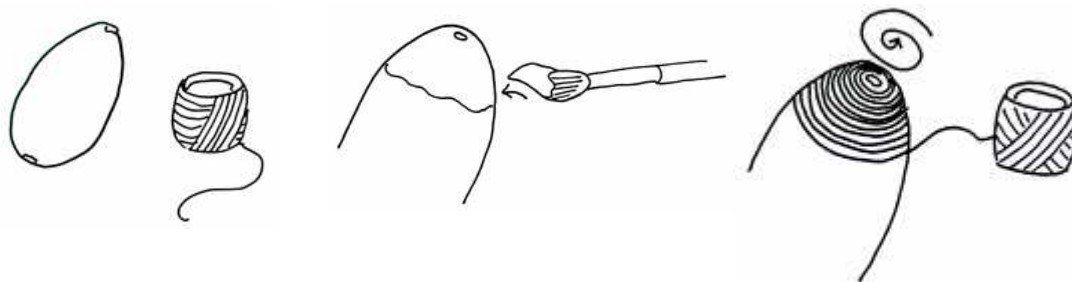
Ženy a dívky muže a chlapce odmění .....

2) Vytvoř tři druhy malovaných kraslic:

Příloha č. 28 : Pracovní postup kraslice.

1. Vyfouknuté vajíčko natřeme jemně lepidlem a postupně obtáčíme od otvoru po vyfouknutí bavlnkou. Můžeme použít jeden druh bavlnky, nebo i různé kousky přízí či vln. Bavlnku klademe těsně vedle sebe.

2. Po pečlivém obalení celého vajíčka přízí ustříhneme. Kraslici je potřeba nechat zaschnout do druhého dne.

a) Doplň správně:

1. Jaké zaměstnání vykonával svatý Jiří? .....
2. Svatý Jiří pocházel z dnešního ..... .
3. Náboženství ke kterému se svatý Jiří přihlásil je nazývá
..... .
4. Jaké zvíře podle legendy svatý Jiří zabil?
.....
5. Zabitím ..... svatý Jiří zachránil
..... .

b) Vybarvi obrázek

Zdroj: http://www.catholichomeandgarden.com/warrior_saint_costumes.htm

Příloha č. 30: Život svatého Jiří.

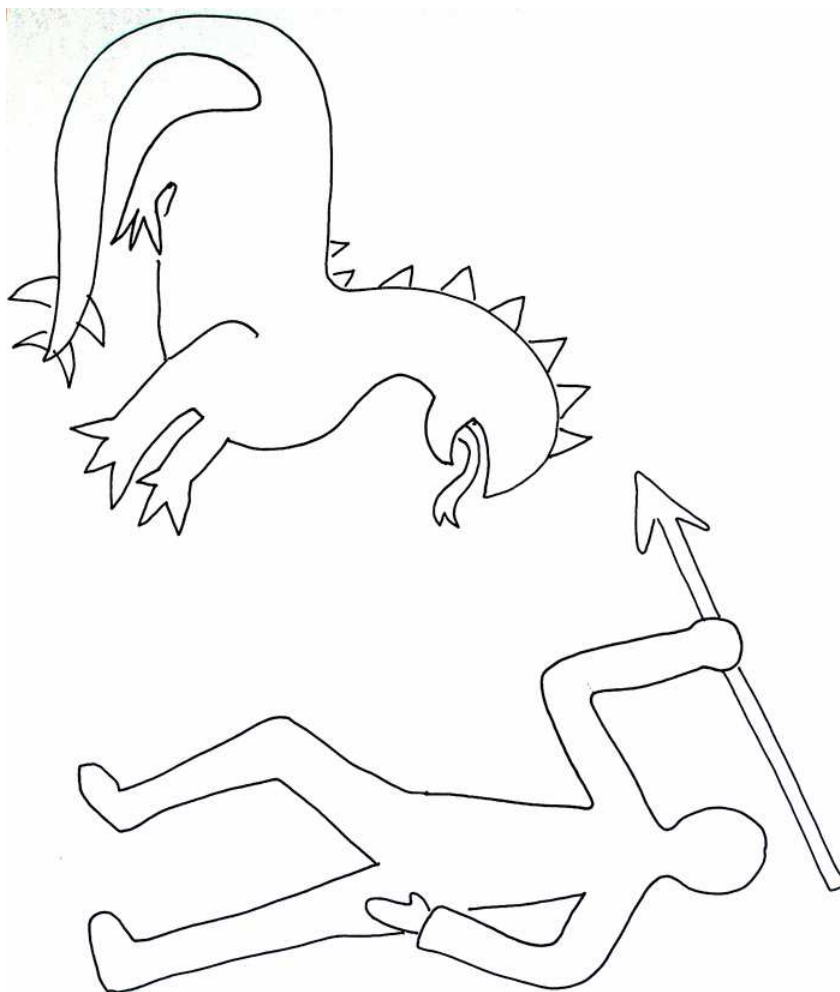
Podle legend, se Jiří narodil v křesťanské rodině kolem roku 270 n. l. v dnešním Turecku. Jeho otec sloužil jako důstojník v římské armádě. Mladý Jiří vstoupil po vzoru otce do armády brzy po dosažení dospělosti. Dokázal být dobrým vojákem, a proto byl povyšován. Po svých dvacetinách obdržel titul Tribuna a následně se stal rytířem. Tou dobou byl umístěn v Nikomédii jako člen osobní stráže římského císaře Diokleciána. V roce 303 vydal císař edikty umožňující pronásledování a útisk křesťanů v celé Říši. Jiřímu bylo nařízeno účastnit se perzekucí, ale namísto toho se Jiří přiznal ke křesťanství a kritizoval císařské rozhodnutí. Rozzuřený Dioklecián ho nechal mučit za zradu a poté nařídil popravu. Tento skutek přesvědčil císařovnu Alexandru a pohanského kněze Athanasia k přestoupení ke křesťanství. Jeho tělo bylo navráceno do Lýdie na pohřeb, kam mu brzy začali chodit vzdávat úctu křesťané jako mučedníkovi.

Legenda o drakovi.

Příběh o sv. Jiří a drakovi je východního původu. Plně rozvinutá západní verze legendy vypráví, jak si u pramene zásobujícího město Kyrény v Lybii postavil hnízdo drak. Obyvatelé museli každý den kvůli vodě na chvíli vylákat draka z hnízda. Jako návnada sloužila lidská oběť určená losem. Když los padl na královskou dceru, zoufalý král marně prosil o milost. Princezna byla předložena drakovi. V pravou chvíli se objevil sv. Jiří zrovna kolem projíždějící, postavil se drakovi, zabil ho a princeznu zachránil. Vděční občané se zřekli pohanství a přijali křesťanství.

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_Ji%C5%99%C3%AD

Příloha č. 31: – Šablona Jiří a drak (zmenšená).

Příloha č. 32: Filipojakubská noc v obrazech.

<http://www.hzskladno.cz/?det=634>

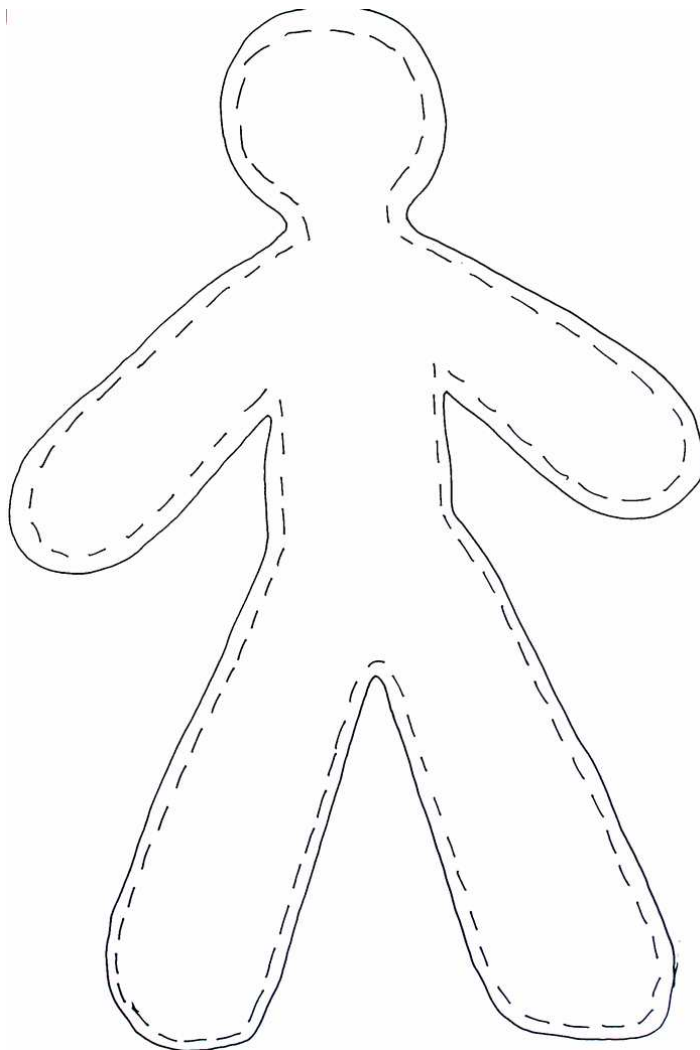

Zdroj : <http://www.diacel.cz/index.php?page=foto09>

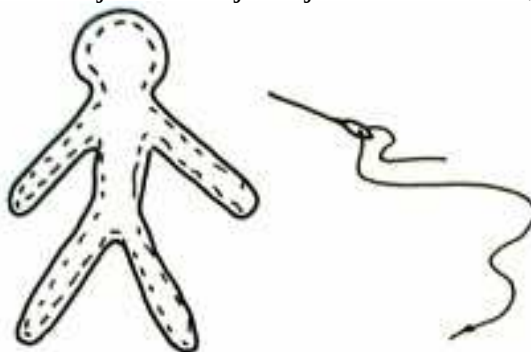
Zdroj: http://www.ddbudiskovice.cz/Paleni_carodejnic.htm

Příloha č. 33: Příloha č. 33. – Šablona čarodějnice (zmenšená).

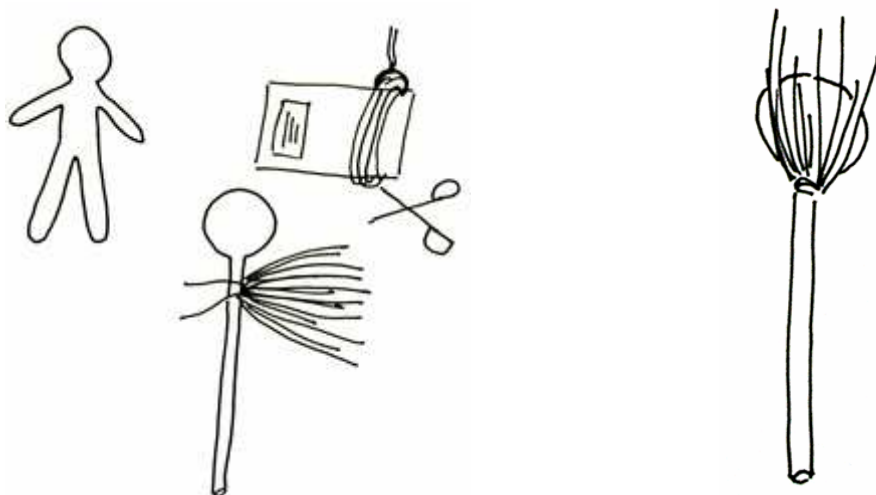

Příloha č. 34: Pracovní postup čarodějnice.

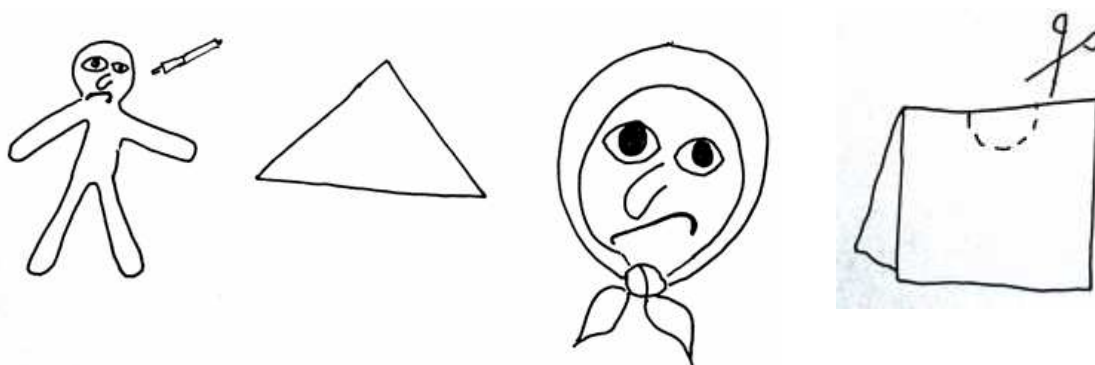
1. Připravenou šablonu sešijeme na krajích. Použijeme jehlu a reznou nit, nebo kancelářskou sešívačku.

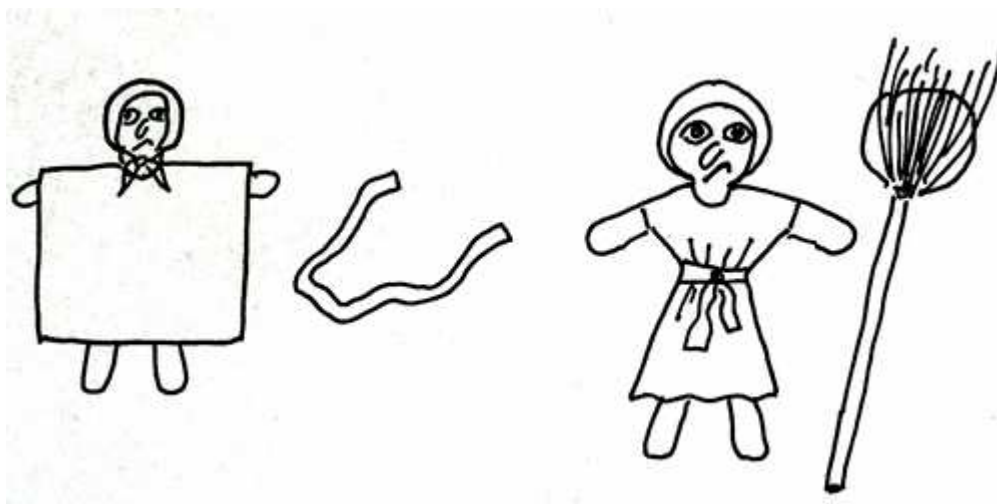
2. Sešitou panenku převrátíme naruby a pomocí vařečky vycpeme ústřížky látky. Na sešit navážeme v několika vrstvách lýko a smyčkou svážeme v jednom místě. Stáhneme lýko za sešitu na opačné straně, než je smyčka, rozstříhneme. Konce smyčky zavážeme na širokou stranu vařečky. Vytvoříme tak koště pro čarodějnici.

3. Nakreslíme zlý obličej čarodějnici. Vystříhneme velký trojúhelník a obdélník . Trojúhelník zavážeme na hlavičku jako šátek a v obdélníku vystříhneme uprostřed otvor na hlavičku.

4. Vytvoříme šaty čarodějnici. Svážeme ji v pase látku pruhem jiné látky a zavážeme. Poté ji žáci mohou „posadit“ na koště a sešít ruce a nohy aby držela tvar.

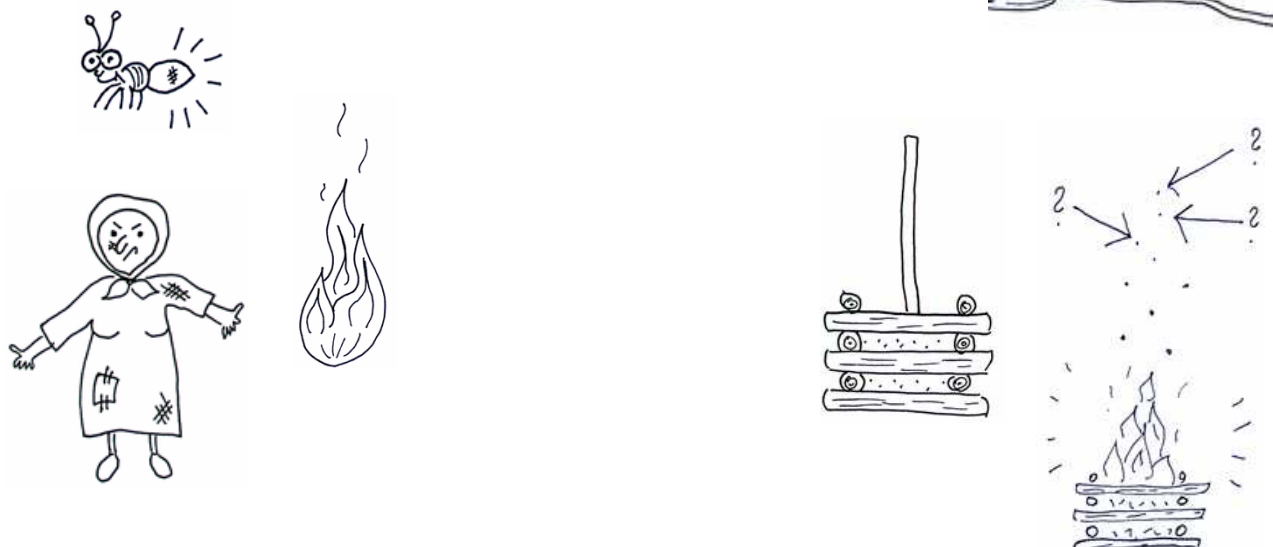
Příloha č. 35: Pracovní list letní slunovrat.

1. Čtení neznámého textu:

V okamžiku, kdy se Slunce přikloní na své dráze nejbližší Zemi, a dosáhne tak nejsevernějšího bodu své dlouhé cesty, začíná u nás astronomické léto. Během tohoto období, které je označováno jako letní slunovrat, se nikdy v noci úplně nesetmí. Objevuje se tzv. astronomický soumrak, na první pohled noc, ale hvězdy jsou vidět špatně. Lidé si mohou užívat, aniž si to možná mnoho z nich uvědomuje, nejdelšího dne v roce. Podle keltských tradic se v noci v den letního slunovratu pálily na nejvyšších kopcích posvátné ohně, podobně jako v současné době v noci, kdy se upalují čarodějnice. Oslavy provázely tance okolo ohňů, rozhazování uhlíků po polích pro zajištění dobré úrody a žehnání dobytku zapálenými bylinami. Svatojánská noc, jak se tento magický čas mezi 21. a 22. červnem nazývá, v sobě podle českých tradic skrývá mnohá tajemství. Je to údajně čas, který spojuje milence, odkrývá poklady, při kterém se rozestupují skály a kouzla nabývají své působnosti. Traduje se, že během této noci vám semínko kapradí může přivolat lásku a kdy se díky květu kapradiny můžete stát neviditelným. Podle českých pověstí se o Svatojánské noci v lesích, na lukách a také v blízkosti bažin mohou prohánět bludičky a lesní panny. Pokud jste člověk, který má dobré srdce, bludičky a lesní panny vám neublíží a můžete být svědkem jejich tance. Pokud jste ovšem člověk závistivý a zlý, hrozí vám nějaká nepříjemnost nebo dokonce smrt. K této noci se vztahuje řada dalších pověr a je na každém z nás, zda v ně uvěří.

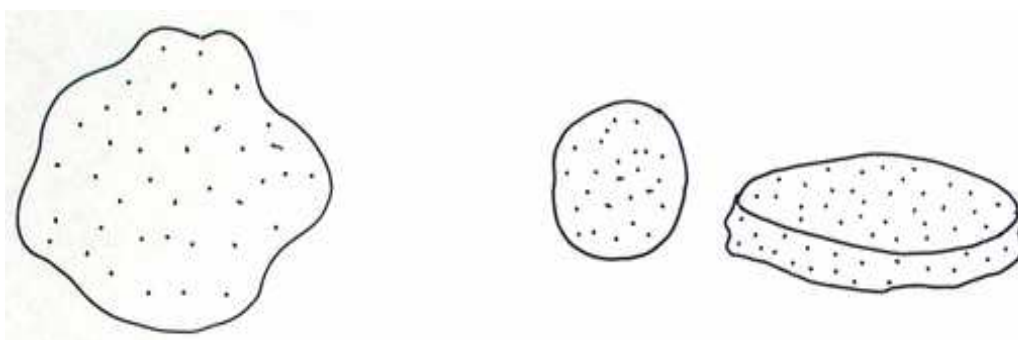
Zdroj : <http://www.severskelisty.cz/tradice/trad0061.htm>

2. Spoj obrázky patřící k sobě. Obrázky vybarvi.

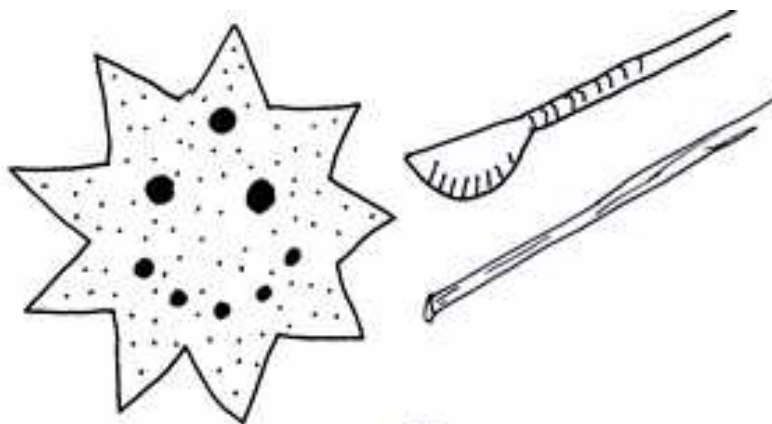

Příloha č. 36: Pracovní postup sluníčka z pískového těsta.

1. Hroudu těsta o velikosti lidské dlaně zpracujeme do kuličky a rozmáčkne na plát ve tvaru kruhu o tloušťce asi 1 cm.

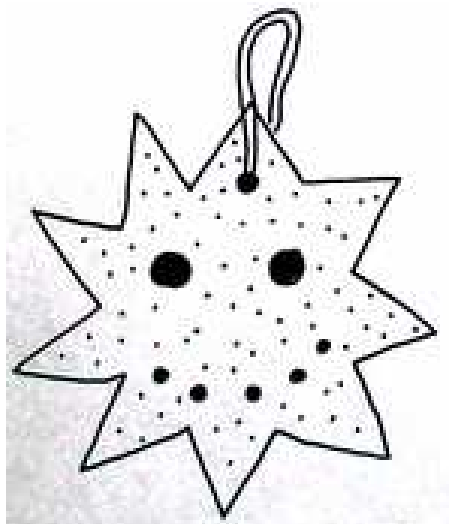

2. Umělohmotnou špachtlí vykrojíme paprsky po okrajích kruhu. Pomocí špejle vypícháme otvory jako oči a úsměv a otvor pro pozdější provlečení lýka.

..

3. Po vyschnutí těsta a případném dosušení v troubě provlečeme lýko pro smyčku na zavěšení sluníčka

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Soňa Wielgusová
Katedra:	Pedagogická
Vedoucí práce:	Mgr. Luděk Kvapil, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Lidové tradice a jejich využití při rozvoji jemné motoriky žáků primární školy
Název v angličtině:	Utilising of folkways during the development of the precision motor activity pupils at primary school.
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na začlenění lidových tradic do výuky technické výchovy. Obsahuje přehled lidových tradic a zvyků na území Moravskoslezských Beskyd v průběhu školního roku a tři návrhy projektového vyučování. Každý projekt obsahuje přípravy na vyučovací hodinu, jasně vymezené činnosti pro žáka i cíle vyučovací hodiny. Byly vypracovány metodické listy a návrhy výrobků s charakterem lidové tradice. Důraz je kladen na výrobky, které rozvíjí jemnou motoriku žáků.
Klíčová slova:	Lidové tradice, jemná motorika, technická výchova, projektové vyučování.
Anotace v angličtině:	Dissertation is focused on the integration of folk traditions in the teaching of technology education. It contains an overview on folk traditions and customs in the Beskydy Mountains during the school year and three proposals for project based learning. Each project includes the preparations for lessons, clearly defined activities and objectives for student lessons. There were developed methodology sheets with product design with the character of folk traditions. Emphasis is placed on products that develop fine motor skills of the students.
Klíčová slova v angličtině:	folk traditions, motor skills , technology education, project based learning
Přílohy vázané v práci:	Seznam příloh: Příloha č. 1. – 36. - Pracovní listy - Pracovní postupy
Rozsah práce:	147 stran
Jazyk práce:	Český